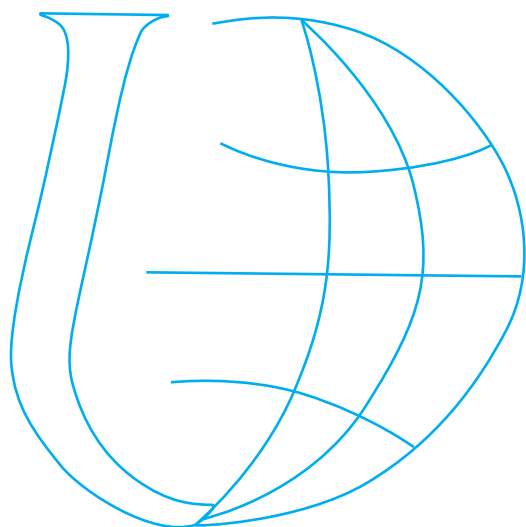

KANADSKA KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA

Najbolja međunarodna iskustva u primeni univerzalnog dizajna

Mart 2006.

Globalni pregled

Finansijeri:

Sekretarijat za i poljoprivrednu i prehrambenu proizvodnju Kanade
Sekretarijat za ljudske resurse i društveni razvoj Kanade
Ministarstvo finansija Kanade

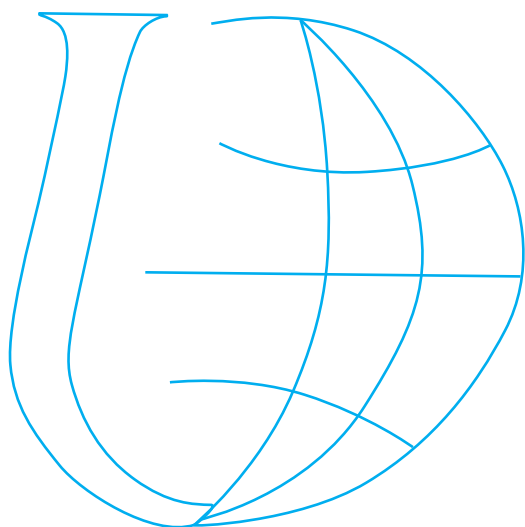
Finansijeri izdanja na srpskom jeziku:

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija u Srbiji i
Program za razvoj Ujedinjenih nacija.

Dopunjeno izdanje 2010.

KANADSKA KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA

Najbolja međunarodna iskustva u primeni univerzalnog dizajna

Mart 2006.

Globalni pregled

Finansijeri:

Sekretarijat za i poljoprivrednu i prehrambenu proizvodnju Kanade
Sekretarijat za ljudske resurse i društveni razvoj Kanade
Ministarstvo finansija Kanade

Finansijeri izdanja na srpskom jeziku:

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju, Misija u Srbiji i
Program za razvoj Ujedinjenih nacija.

Dopunjeno izdanje 2010.

REČI ZAHVALNOSTI

Projekat su finansirale neke kanadske vladine organizacije pod vodstvom Kanadske komisije za ljudska prava. Komisija želi da zahvali ovim organizacijama na finansijskoj i administrativnoj podršci:

Sekretarijat za poljoprivredu i poljoprivrednu prehrambenu proizvodnju Kanade
Kancelarija za pitanja invalidnosti pri Sekretarijatu za ljudske resurse i društveni razvoj Kanade
Ministarstvo finansija Kanade

Podršku su takođe pružili:

Handisam, švedska agencija za politike u oblasti invalidnosti
Nacionalna agencija za pitanja invalidnosti, Irska
Rehabilitation International

Ovaj dokument je pripremila:

Betty Dion Enterprises d.o.o.

uz pomoć:

Andres Balcazar de la Cruz
David Rapson
Elisabet Svensson
i Marnie Peters
Likovna obrada Philip Dion

OGRADJUJEMO SE

Konsultanti i saradnici na ovom dokumentu uložili su napor da ovaj referentni dokument bude što tačniji i merodavniji, ali ne garantuju i ne prihvataju odgovornost za tačnost i potpunost informacija ili njegovu pogodnost za određenu svrhu. Odgovornost je korisnika da primene svoje profesionalno znanje pri upotrebi informacija koje se nalaze u ovom dokumentu, uz konsultaciju sa svojim arhitektom ili drugim stručnim licem.

Fotografije elemenata dizajna prikazane su samo kao primer i proizvodi, usluge ili organizacije prikazane ili indirektno pomenute u ovom dokumentu ne reklamiraju se od strane Betty Dion Enterprises d.o.o. (BDEL), Međunarodne komisije za tehnologiju i pristupačnost (ICTA) ili bilo kog drugog partnera konzorcijuma finansijera.

DOZVOLA ZA UMNOŽAVANJE

Zabranjeno je kopiranje ovog dokumenta u svrhu distribucije. Za dozvolu za upotrebu informacija iz ove publikacije u komercijalne ili marketinške svrhe, pošaljite imejl na: copyright.droitdauteur@pwgsc.gc.ca

© Canadian Human Rights Commission

Kat. br. HR21-64/2007E

ISBN 978-0-662-45717-6

Aussi offert en français sous le titre *Pratiques exemplaires de conception universelle à l'échelle internationale : Examen général – Mars 2006*.

Ova publikacija je dostupna i u alternativnim formatima na zahtev.

ZA IZDANJE NA SRPSKOM JEZIKU:

Knjiga je objavljena u okviru programa za pristupačnost Centra „Živeti uspravno“

Izdavač: CENTAR „ŽIVETI USPRAVNO“

Ise Bajića 6

21000 Novi Sad

tel/fax 021/424-291

www.czuns.org

Za izdavača: Milica Mima Ružičić-Novković

Koordinacija: Miodrag Počuč d.i.s. i Bojana Rudić

Prevod na srpski jezik: Elvira Bijelić

Korektura prevoda: Milica Mima Ružičić-Novković i Vera Knežević

Tehnička priprema: COMMA | communications design

Tiraž: 1000 primeraka

Štampa: Original

U toku rada na prevodu konsultovali smo se sa:

Olgicom Danković d.i.a. i Vidanom Danković - ART AND SHRAFT Beograd, mr Ljiljanom Vukajlov d.i.a. - Fakultet tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu, Ilijom Gubića d.i.a., Branislavom Šidaninom d.i.m, Fredrikom Štokhausom (SHIA, Štokholm), Veliborom Pilićem - Savez slepih i slabovidih Vojvodine, Kanadskom ambasadorom i Ambasadorom Kraljevine Španije u Beogradu, Poljoprivrednim i Tehnološkim fakultetom Univerziteta u Novom Sadu, FOM d.o.o. Beograd i Eurokeramika Novi Sad.

Zahvaljujemo se Programu za razvoj Ujedinjenih nacija i Misiji OEBS Republičke Srbije koji su omogućili da se knjiga objavi na srpskom jeziku.

Napomena: Stavovi izrečeni u knjizi pripadaju isključivo autoru i njegovim saradnicima i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS u Srbiji.

SADRŽAJ

1) UVOD I ISTORIJAT	1
Proces i metodologija	1
Ekspertska grupa	3
Rečnik termina	5
Akronimi i dokumenti	6
2) ELEMENTI GRADNJE	7
Antropometrija	8
Prilazi	13
Dvorane, arene i prostori za okupljanje	23
Kade	29
Klupe i prostori za piknik	34
Kantine – restorani	38
Sredstva za komunikaciju	42
Računarske sobe	45
Rampe na ivičnjacima, pešački prelazi i ostrva	46
Uočljivi pokazivači	52
Vrata	56
Česme	65
Liftovi	69
Ulazi	84
Protivpožarna zaštita	88
Rukohvati	94
Kuhinje	99
Biblioteke	105
Sobe za prenoćište i privremeni smeštaj	107
Sale za sastanke, odborničke sale i sale za obuku	117
Parking	121
Prostor za ukrcavanje i iskrcavanje putnika	128
Rampe	132
Bezbednost	138
Tuševi	142
Oznake	150
Stepeništa	164
Telefoni	170
Toaleti	175
Zasebni toaleti	188
Radna mesta (uključujući računarske sobe)	192
3) NAJBOLJA REŠENJA IZ PRAKSE: PRIMERI I PRIMENA	196
4) DODATAK	
Bibliografija	206

1] UVOD I ISTORIJAT

Prva uporedna studija propisa i standarda širom sveta objavljena je 2000. godine. Najbolja međunarodna iskustva u primeni univerzalnog dizajna: Uporedna studija, pripremio Betty Dion Enterprises d.o.o. za Sekretarijat za poljoprivredu i poljoprivrednu prehrambenu proizvodnju Kanade. Studija je poredila kanadski standard B651-M95 dizajna bez prepreka, Nacionalni zakon o izgradnji Kanade sa drugim međunarodnim propisima i standardima. Istraživanje je upoređivalo propise i standarde iz oblasti pristupačnosti iz Ujedinjenog Kraljevstva, SAD, Kine, Japana, Australije, nordijskih zemalja i Fidžija. Studija je upoređivala odabrane nacionalne propise i standarde pristupačnosti za zgrade i pejzaže, kako bi se utvrdila najbolja praksa zasnovana na principima univerzalnog dizajna. Osim toga, navedeni su i najbolji primeri iz prakse i informacije o proizvodima, cenama i gde su oni dostupni.

Ova studija distribuirana je organizacijama osoba sa invaliditetom, vladama, organizacijama za razvijanje propisa i standarda u preko 40 zemalja, i bila je dobro prihvaćena. Pokrenula je interesovanje za drugu, širu studiju propisa, standarda i prakse u oblasti pristupačnosti.

Broj ljudi širom sveta koji žive sa bar jednim oblikom invaliditeta eksponencijalno raste. Ovaj rast rezultat je mnogobrojnih faktora; nacionalnih katastrofa; standardi zdravstvene zaštite povećavaju stopu preživljavanja novorođenčadi sa invaliditetom, a novi zahvati u medicini spašavaju ljude sa traumatskim povredama. Kako stanovništvo stari, a medicinska tehnologija napreduje, povećava se i procenat ljudi širom sveta koji žive samostalno, uz rast broja ljudi.

ICTA Global

Međunarodna komisija za tehnologiju i pristupačnost, ili ICTA Global, jeste komisija pod okriljem Rehabilitation International-a, međunarodne neprofitne nevladine organizacije. ICTA se bavi svim oblastima pristupačnosti: primarno stanovanjem, prevozom i sredstvima za komunikaciju, asistivnim tehnologijama i pristupačnim Veb dizajnom. Međunarodna komisija za tehnologiju i pristupačnost (ICTA) Global ima vodeću ulogu u podržavanju i promovisanju „Univerzalnog dizajna - Inkluzivnog dizajna - Dizajna za sve“ širom sveta.

Najbolja iskustva

Najbolja iskustva u primeni univerzalnog dizajna definišu se kao praksa i procedure u izgradnji koje su u skladu sa principima univerzalnog dizajna i pružaju takve primere u dizajniranju koje zadovoljavaju potrebe najšireg mogućeg broja ljudi koji koriste objekte.

Nisu sva iskustva koja su se pokazala kao najbolja primenjiva u istoj situaciji, pa se zato moraju uzeti u obzir sve tehničke specifikacije i razmotriti sa lokalnim vlastima, arhitektama i vlasnicima zgrada. Jedno iskustvo koje se pokazalo kao najbolje ne može se uvek primeniti na ljude u različitim zemljama širom sveta. To je razlog za razvoj lokalnih standarda koji poštuju i prepoznaju lokalne prilike, kako geografske tako i političke. Ove „najbolja iskustva“ samo su smernice koje bi trebalo koristiti uz lokalnu ekspertizu. One se daju radi boljeg poimanja pitanja pristupačnosti od strane javnosti, i tamo gde je to bitno, mogu se upotrebiti kao izvor pri razvijanju drugih nacionalnih i lokalnih standarda.

Namera ovog dokumenta nije da se postavi međunarodni standard, već da se dâ kompilacija postojećih tehničkih specifikacija. Na međunarodnom nivou, Međunarodna organizacija standarda (ISO) radi na razvoju ISO TC 59/SC 16 Pristupačnost i upotrebljivost izgrađenog okruženja.

Proces i metodologija

Ambiciozni cilj ovog dokumenta jeste da uporedi propise i standarde širom sveta kako bi dao sažet pregled podataka dobijenih istraživanjem i uvid u najnovije trendove u pristupačnom dizajnu.

Propis o izgradnji daje obavezni minimum tehničkih specifikacija za izgrađeno okruženje. U nekim slučajevima, minimumu propisanih uslova dodaju se komentari i predlozi i spontani standardi pristupačnosti, čime se postavljaju viši standardi, koji arhitekte i građevinci treba da dostignu.

Univerzalni dizajn, Dizajn za sve i Inkluzivni dizajn daju vodeće principe koji promovišu dizajn koji uzima u obzir potrebe svih ljudi. Ovi principi traže da se stvori okruženje koje može da koristi najveći broj korisnika, bez obzira na sposobnosti. Primena ovih principa dizajna rezultira većim učinkom nego uslovi propisani zakonima i standardima u oblasti gradnje.

Odabir propisa i njegov pregled

Prema Specijalnom izvestiocu Ujedinjenih nacija, samo polovina zemlja sveta razvila je kriterijume pristupačnosti u svojim propisima i standardima u oblasti gradnje. Dok neke zemlje imaju dobro razvijene tehničke specifikacije, druge tek uvode pristupačnost u svoje građevinske propise.

Kako bi ovaj dokument bio reprezentativan za sve regione u svetu, zastupljeni su predstavnici razvijenih zemalja kao i zemalja u razvoju.

Na nekim instancama postoji više dokumenata koji se odnose na uslove pristupačnosti za izgrađeno okruženje. Uslovi pristupačnosti sastavni su deo nacionalnog propisa u oblasti gradnje u nekim zemljama, dok u nekim drugim, postoje posebni standardni pristupačnosti koji se zahtevaju u odabranim instancama.

Ispitani su propisi ili standardi za oblast pristupačnosti koji trenutno važe u izabranoj zemlji tako što je korišten obavezan propis da bi se napravilo pravedno poređenje minimalnih zahteva za svaku zemlju. Odabrani su jedino usvojeni propisi ili standardi. Svi dokumenti korišćeni u ovoj uporednoj studiji dostupni su javnosti, ili putem kontakta sa organima nadležnim za propise ili standarde ili putem Interneta.

Svaki propis ili standard temeljno je pregledan i analiziran kako bi se uključio u tabele u kojima je predstavljen tridesetjedan element dizajna. Ako je dato više dimenzija, odabran je neophodni minimum da bi se osiguralo pravedno poređenje zajedničkih elemenata.

Ekspertska grupa

Ekspertska grupa se sastoji od vodećih, međunarodno priznatih stručnjaka na polju univerzalnog dizajna i izgrađene okoline. Ovi pojedinci učestvovali su u stvaranju kako domaćih tako i međunarodnih propisa i standarda pristupačnosti, stručnjaci su u dizajnu za široki opseg ljudskog funkcionisanja, uključujući i funkcionisanje osobe sa invaliditetom. Oni predstavljaju stručnjake iz razvijenih regiona sveta kao i regiona u razvoju.

Sirovi podaci poslani su ekspertskoj grupi na analizu i ona je pozvana da odabere najbolju primenu tehničkih uslova iz odabranih zemalja. Najveća dimenzija nije se uvek pokazala kao najbolje iskustvo pošto su troškovi, konstrukcija i sprovođenje faktori koji su takođe uzimaju u razmatranje. Do najboljih iskustva u primeni univerzalnog dizajna došlo se konsenzusom. Rezultati rada ekspertске grupe sakupljeni su i sastavljeni da bi se završio zadatak određivanja onoga što predstavlja najbolje iskustvo.

EKSPERTSKA GRUPA

Eduardo Álvarez

Eduardo Álvarez je predsjednik Tehničkog veća Međunarodne organizacije za standardizaciju ISO TC 59/SC 16 Pristupačnost i upotrebljivost izgrađenog okruženja. Tehnički sekretarijat u okviru AENOR-a (Španskog instituta za standarde) od njegovog osnivanja 2001. godine.

On je koordinator Tehničkog veća CT143 Pristupačnost za pan-američke standarde, Tehničku podršku je pod okriljem UNIT-a (Instituta za standarde Urugvaja), od njegovog osnivanja 1992. On je bivši predsjednik ICTA-LA (RI Internacionalne komisije za tehnologiju i pristupačnost – Latinska Amerika) u periodu 2000-2004. godine.

Eduardo je profesor i koautor osnovnog kursa o pristupačnosti “Real Patronato sobre Discapacidad de España”¹ od 1989. Držao je predavanja o pristupačnosti širom Južne i centralne Amerike (među kojima su Brazil, Čile, Meksiko, Argentina, Venecuela i Urugvaj).

Eduardo je na čelu AyA (Pristupačnost i arhitektura) međunarodnog konsultantskog tela koji se sastoji od stručnjaka iz Španije, Brazila, Kolumbije i Urugvaja. On je arhitekta konsultant Inter-američke banke za razvoj i radio je sa Svetskom bankom i Pan-američkom zdravstvenom organizacijom.

Andrés Balcázar de la Cruz

Andrés Balcazar de la Cruz je arhitekta koji je u pokretu za pristupačnosti još od 1995. On je samostalni konsultant za pristupačnost i radio je reviziju pristupačnosti nekoliko privatnih i vladinih objekata, uključujući zgradu Kongresa Meksika.

Njegovi noviji radovi su: Studija o stanju pristupačnosti u školama u Meksiku i razvoj smernica za pristupačnost za Ministarstvo državnog obrazovanja. On takođe radi na dijagnostikovanju stanja i monitoringu ljudskih prava osoba sa invaliditetom u Meksiku za Japansku međunarodnu agenciju za saradnju (JICA).

Andrés je sarađivao sa Tomom Rickertom iz organizacije Access Exchange International² prevodeći njihove novine, i prevodio je na španski smernice za pristupačnost za kolumbijski sistem brzog prevoza autobusom. On je takođe predavač o pristupačnosti i univerzalnom dizajnu u međunarodnim okvirima.

Pierre Legault

Pierre Legault je inženjer s licencom za rad u nekoliko kanadskih pokrajina.

Uključen je u aktivnosti na polju pristupačnosti za osobe sa invaliditetom i u aktivnostima u vezi sa njom od ranih 1990-ih, i ima obimno iskustvo u projektima sa institucijama i u industriji.

Pierre ima prilično iskustvo u radu na razvoju politike i tehničke primene svega u vezi sa pristupačnošću izgrađenog okruženja. Bio je predsedavajući odborom Ministarstva finansija Kanade koji je bio odgovoran za dopunu Federalne politike za pristupačnost za zaposlene sa invaliditetom iz 1993. i bio je vođa federalnog projekta Studije najboljih iskustva u primeni univerzalnog dizajna iz 2000.

Pierre trenutno radi u Sekretarijatu za poljoprivredu i poljoprivrednu prehrambenu proizvodnju Kanade kao koordinator za ugradnju elemenata pristupačnosti i projekte na polju univerzalnog dizajna³.

Elisabet Svensson

Elisabet Svenson je diplomirani arhitekta sa Tehnološkog instituta Lund, Univerziteta Lund 1970. Od 1970. do 1975. godine bila je zaposlena kao arhitekta konsultant, a od 1975. do 1977. radila je u vladinom institutu za ispitivanja u oblasti gradnje. Radi na polju pristupačnosti od 1977. u švedskom Handicap Institute od 1977. do 2001, a u Nacionalnom centru za pristupačnost pri kancelariji ombudsmana za pitanja invalidnosti od 2002. do 2005. i od 2006. u Handisamu (agenciji za politiku u oblasti invalidnosti).

Elisabet je autorka nekoliko knjiga i priručnika o pristupačnosti, uključujući i knjižicu Bygg ikapp handikapp³ (objavljenu 1989, drugo izdanje 2001) i Museum for alla – I Norden⁴ (objavljenu 2000). Ona je koautorka Vodiča za pristupačnu javnu administraciju (objavljenog 2003), i učestvovala je u evropskom projektu PRESCO (Praktične preporuke za održivu konstrukciju).

Elisabet je članica EIDD Švedska⁵ (Evropski institut za dizajn i invalidnost), Mreže EKP (Evropski koncept pristupačnosti) i članica veća ISO TC 59/SC 16 standarda pristupačnosti i upotrebljivosti izgrađenog okruženja.

1 Stvarna briga o osobama sa invaliditetom u Španiji (Prim.prev.)

2 Access Exchange International - Međunarodna razmena na polju pristupačnosti (Predlog prev.)

3 Približan prevod: premostiti nepristupačnost kao rezultat hendikepa (Prim.prev.)

4 Muzeji za sve – u nordijskim zemljama (Prim.prev.)

5 Danas Evropski institut za dizajn za sve (Prim.prev.)

Riadh R. Tappuni, dipl.ing. arhitekture

Riadh Tappuni je trenutno šef Odeljenja za društveni razvoj, UN-ove komisije za ekonomiju i društvo za zapadnu Aziju⁶. On je 1994. delegiran za savetnika na rekonstrukciji centra Bejruta, što je dovelo do donošenja standarda, njihove primene i objavljivanja priručnika o dizajnu bez barijera. Godine 1999. preuzeo je jednogodišnji zadatak koordinatora za obnove kuća na zapadnom Kosovu.

Osim dugogodišnje karijere na polju međunarodnog razvoja, Riadh Tappuni od ranih 1990-ih, promovisao je važnost socijalne dimenzije urbanog planiranja i arhitekture, sa posebnom pažnjom na suštinsku vezu između socijalnog razvoja i urbanog dizajna. Vodeći program o urbanom razvoju pri UN-ESCWA, g. Tappuni pomaže zemljama u regionu u planiranju politika za razvoj gradova.

U skorije vreme publikacije g.Tappunija bave se urbanom inkluzijom kao snovom za razvoj gradova, naročito onih u kojima postoji konflikt. Trenutno koordinira UN-ESCWA-vim projektima za post konfliktnu rekonstrukciju. Objavljena dela su mu: The Reconstruction of South Lebanon, Assessing Needs and Defining Priorities⁷, Planning for Accessibility for the Disabled in Palestine, u monografiji Urban and Rural Reconstruction in Palestine: Issues, Options, Policies and Strategies⁸, Access for the Disabled in the Urban Environment⁹.

C. J. Walsh

Po profesiji arhitekta, vatrogasni inženjer i tehnički kontrolor, C.J. Walsh je arhitekta-konsultant pri d.o.o. Sustainable Design International, multidisciplinarnoj firmi koja se bavi dizajnom, istraživanjem i konsaltingom sa sedištim u Irskoj, Italiji i Turskoj.

U 2003. godini, evropskoj godini osoba sa invaliditetom, bio je član Ekspertske grupe za pristupačnost Evropske unije. Naredne godine, 2004, bio je član Radne grupe eksperata Evropske unije za istraživanje urbane sredine. On je aktivni i dugotrajni član Međunarodnog saveta za istraživanja i inovacije u izgradnji i građevinarstvu (CIB)¹⁰, radne komisije 14: Vatra.

Autor je radova European Charter on Sustainable Design and Construction¹¹ iz 1998. i Rio de Janeiro Declaration on Sustainable Social Development, Disability and Ageing¹² iz 2004.

6 UN Economic and Social Commission for Western Asia - UN-ESCWA (Prim.prev.)

7 Rekonstrukcija južnog Libana, procena potreba i definisanje prioriteta – (Prim.prev.)

8 Planiranje za pristupačnost osobama sa invaliditetom u Palestini, u monografiji o Urbanoj i ruralnoj rekonstrukciji u Palestini: pitanja, mogućnosti, politike i strategije – (Prim.prev.)

9 Pristup za osobe sa invaliditetom u urbanoj sredini – (Prim.prev.)

10 International Council for Research and Innovation in Building and Construction – (Prim.prev.)

11 Evropski čarter o održivom dizajnu i gradnji – (Prim.prev.)

12 Deklaracija o održivom društvenom razvoju, invalidnosti i starenju Ria de Žaneira – (Prim.prev.)

Rečnik termina

Branik – Zaštitna ograda koja sprečava slučajne padove u otvore u podu i kroz otvorene stranice stepeništa, odmorišta, balkona, mezanina i rampi. Rukohvati često služe kao branici.

Čelo (stepenika) – Vertikalni deo stepenika.

Čista širina – Horizontalna čistina bez prepreka.

Dizajn bez prepreka – Kreiranje okruženja koje je dostupno osobama sa invaliditetom i koje one mogu da koriste

Gazište – Horizontalna površina stepenika.

Glavni ulaz – Ulaz koji najčešće koriste stanovnici zgrade i javnost.

Graničnik – Da bi se obezbedilo da točkovi kolica ne slete s rampe ili s odmorišta kada stranice rampi ili odmorišta nisu pod istim nagibom ili nisu do zida

Infracrveni sistem – Specijalizovan zvučni sistem koji pretvara zvuk u infracrveno svetlo; svetlo se ponovo pretvara u zvuk prenosnim prijemnikom.

Kontrast u osvetljenju – Do njega dolazi onda kad postoji ne samo kontrast u boji između površine i njene pozadine, već i osvetljenje površine usled čega se svetlost pomalo odbija od nje, jače je naglašavajući u odnosu na pozadinu.

Kosina – Kosina rampe se izražava kao visina prema dužini. (Npr. 1:16 znači da na svaki 1 m visine ima 16 m dužine.)

Krilce – Kosa površina na boku rampe na ivičnjaku koja omogućava postepen prelaz između rampe i trotoara. Krilca premošćuju razlike u visini u cilju da spreče moguće saplitanje pešaka koji hodaju. Krilca se ne smatraju delom prilaza.

Nagib – Kosina paralelna pravcu kretanja koja se izračunava kada se vertikalna promena u uzvišenju podeli sa obuhvaćenim horizontalnim rastojanjem.

Prepreka – Neki objekat koji ograničava vertikalni prostor za prolaz, koji ulazi u stazu kretanja ili smanjuje čistu širinu trotoara ili staze.

Pomagala – Sredstva koja pomažu korisnicima u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Na primer: kolica, šetalica, štap.

Pomoćni sistemi za slušanje – Poboljšavaju prijem zvuka osobama sa smanjenom sposobnošću sluha tako što pojačavaju zvuk i istovremeno blokiraju neželjenu buku iz pozadine.

Prilagodljiv dizajn – Koji se može lako menjati da bi se dobilo okruženje bez barijera.

Pristupačna staza – Neprekidna staza bez prepreka koja povezuje sve pristupačne elemente i prostore u jednoj zgradi ili objektu.

Pristupačan parking – Mesta za parking koja mogu da koriste osobe sa ograničenom mogućnošću kretanja i izdržljivošću

Prolaz (za pristup) – Čista, ravna površina paralelna sa parking mestom koja osobama sa smanjenom sposobnošću kretanja služi za ulazak u auto ili kombi ili izlazak iz njih

Ravan tuš – Koji koristi osoba u kolicima, ona koja stoji ili sedi (dodavanjem sedišta u tuš kabinu).

Rampa – Bilo koja kosina veća od 1:20 (5%)

Rampa na ivičnjaku – Kosa ravan kojom je oboren ivičnjak

Rub stepenika – Produžena ivica na gazištu stepenika, obično polukružna.

Snalaženje – Pronalaženje puta i odredišta.

Stubić – Stub obično visok 900 mm, odvaja stazu za pešake od kolovoza

Taktilne tačke – Male kupole sa zaravnjenim vrhovima koje se koriste kao uočljivi taktilni pokazivači opasnosti na tranzitnim platformama, vertikalnim padovima i rubovima ivičnjaka.

Taktilna obeležja/upozorenja – Promena na površini koja daje taktilno obaveštenje da bi upozorilo pešake na opasnost.

Taktilni znaci – Znaci koji imaju ispupčena slova koja se tumače ili čitaju prelaženjem prstima preko površine.

Tekstualni telefon ili telepisaća mašina (TT/TTY) – To je spoj tastature i telefona koji omogućuje komunikaciju kucanim porukama.

Trapezoidno gazište – Gazište koje je šire na jednom kraju nego na drugom, kao kod kružnih stepenica.

Uočljivi pokazivač/Pokazivač pravca – Taktilna površina ugrađena ili postavljena na stazu koja služi da pokaže put ili kao orijentir ljudima sa oštećenjem vida. (Često kameni umetak koji se sastoji od taktilnih linija izdignutih u pravcu kretanja pešaka)

Uočljivo upozorenje – Standardizovana taktilna površina ugrađena ili postavljena na podlogu za šetanje ili druge elemente koja služi da upozori ljude sa oštećenjem vida na opasnost koja nailazi (Često kameni umetak koji se sastoji od zaobljenih stubova koji su pod pravim uglom u odnosu na opasnost)

Univerzalni dizajn – Koncept koji se koristi za stvaranje okruženja koje odgovara najširem mogućem broju stanovnika.

Višekrilna vrata – Dvoje ili više vrata odvojenih samo ragastovom. Svaka vrata nazivaju se krilom.

Vizuelna upozorenja – Upotreba kontrastnih boja na podlozi da bi se ukazalo na promenu u okruženju, kao što je rampa na ivičnjaku gde trotoar postaje put.

Zaštićeni prostor – Prostor koji je odvojen od ostale površine poda pregradom otpornom na vatru barem onoliko koliko je neophodno za izlaz, zaštićen od dima i koji ima jedan izlaz ili lift za vatrogasce. Njegova veličina takođe bi trebalo da omogućava minimalnu površinu poda od 850 x 1200 mm po korisniku koji ne hoda, sa prostorom za ne manje od 2 takva korisnika.

Akronimi i dokumenti

ADAAG – *Smernice pristupačnosti u zakonu o Amerikancima sa invaliditetom (ADAAG) i Smernice pristupačnosti u zakonu o arhitektonskim barijerama (ABA)*. Odbor za pristupačnost SAD.

Australija – *Dizajn za pristup i mobilnost. Deo 1: Opšti uslovi za pristupom – Rad na novogradnji. AS 1428.1 – 2001. i Dizajn za pristup i mobilnost. Deo 2: Prošireni i dodatni uslovi – Zgrade i objekti. AS 1428.2 – 1992.* Savet za standarde Australije

Bangladeš – *Nacionalni zakon o izgradnji Bangladeša*. Institut za istraživanje stanovanja i izgradnje i Institut za standard i testiranje Bangladeša

CSA - *CAN/CSA B651- 04, Pristupačan dizajn za izgrađeno okruženje*. Kanadska asocijacija za standarde

Filipini – *Sprovođenje pravila i propisa, amandmana na Batas Pambansa Bilang 344 (Zakon o pristupačnosti): Zakon za poboljšanje mobilnosti invalidnih lica koji nalaže da određene zgrade, institucije, objekti i druge javne službe ugrade opremu i druge uređaje*. Odeljenje za javne radove i puteve i Odeljenje za prevoz i saobraćajnu komunikaciju

Irska – *Propisi izgradnje: Tehničko uputstvo M –Pristup za osobe sa invaliditetom*. Irska

Južnoafrička Republika – *Standard Južnoafričke Republike – Kodeks – Pristupačnost zgrada invalidnim osobama, SABS 0246 prvo izdanje, i Standard Južnoafričke Republike – Kodeks za primenu nacionalnih propisa za izgradnju, SABS 0400 – 1990, prva revizija*. Savet biroa za standard Južnoafričke Republike.

Liban UN – *Pristupačnost za invalide: Priručnik za dizajniranje okruženja bez barijera*. Ministarstvo za socijalna pitanja; Nacionalni komitet za invalide i UN-ova komisija za ekonomiju i društvo za zapadnu Aziju (ESCWA).

London AFG – *Smernice za pristupačne objekte*. London, Ontario, Kanada

Malezija – *Malezijski kodeks o pristupačnosti i mobilnosti osoba sa invaliditetom*. Malezija

Meksiko – *Preporuke o pristupačnosti*. Kancelarija predstavnika za promociju i socijalnu integraciju osoba sa invaliditetom Predsedništva Republike.

NBC – *Nacionalni zakon o izgradnji Kanade*. Nacionalni savet za istraživanje.

Singapur – *Zakon o pristupačnosti bez barijera u zgradama*. (ver. 1.0). Odeljenje za građevinsko planiranje, Organ za građenje i građevinarstvo

Srbija - *Pravilnik o uslovima za planiranje i projektovanje objekata u vezi sa nesmetanim kretanjem dece, starih, hendikepiranih i invalidnih lica*

Španija – *Tehnička uputstva za pristupačnost u izgradnji 2001*. Zgrada ministarstava, centar za publikacije.

Švedska – *Građevinski propisi*. Obavezne mere i opšte preporuke. Švedski odbor za stanovanje, gradnju i planiranje.

Urugvaj – *Uputstvo broj 200:2004 Accesibilidad de las personas al entorno edificado - Niveles de accesibilidad recomendados*. Instituto Uruguayo de Normas Técnicas, Comité Especializado de Normalización, sobre Accesibilidad al Medio Físico.

2] ELEMENTI GRADNJE

ANTROPOMETRIJA

Antropometrija obezbeđuje izvestan broj „građevinskih blokova“ specifičnih dimenzija za ljude sa raznim spravama za kretanje. Ovi blokovi se znatno razlikuju, na primer, specifikacija za visinu očiju osoba koja sede u kolicima (3) kreće se od 1000 mm (Španija) do 1330 mm (Liban), što predstavlja veliki raspon. Istraživanja sve više pokazuju širok raspon dužine različitih vrsta sprava za kretanje.

Visina sedišta osobe koje sedi u kolicima (5) kreće se od 450 do 500 mm (Liban) sa naslonima za ruke (8) od 660 do 760 mm. **Dužina kolica (9) po specifikacijama u Kanadi, Španiji i Singapuru je 1200 mm, dok Meksiko i Filipini daju duže dimenzije, a kanadski AFG određuje 1370 mm, pošto oni uključuju dužinu i skutera i elektromotornih kolica u ove dimenzije.**

Minimalna čista površina poda za mehanička kolica (10) kreće se od 700 x 1200 mm u Španiji do 760 x 1370 mm u AFG-u, dok Ekspertska grupa smatra da je najbolje rešenje 800 x 1300 mm. Minimalna čista površina poda (11) potrebna za pristup ljudi koji koriste mehanička kolica uvek je 1500 x 1500 mm.

Minimalni prečnik za okretanje kolica (19) generalno je 1500 mm, gde je 2500 mm potrebno za okretanje elektromotornih kolica (20), a 1350 mm za okretanje skutera (21). Ove veće dimenzije odraz su velikog broja različitih sprava za kretanje koji predstavljaju sve veći izazov dizajnerima širom sveta.

Prepreke ili istureni objekti (25) koji mogu biti opasni za osobe sa oštećenjima vida koje za kretanje koriste beli štap ili psa vodiča treba izbegavati, mada su Kanada, Singapur i Liban jedine zemlje koje preciziraju da objekti nisu dozvoljeni na delovima puta predviđenim za kretanje pešaka.

Čista širina za nekog ko koristi štake (14) kreće se od 900 mm (Liban) do 1200 mm (Meksiko), gde je 1200 mm najšira dimenzija. Slično tome, za osobe koje se kreću sa psom vodičem (16) procenjuje se da je potrebna isto širina od 1200 mm.

Maksimalan domašaj s prednje strane (25) za osobu koja sedi u kolicima je 1200 mm, a minimalan domašaj s prednje strane (26) kreće se u visini od 250 mm prema Australiji do 700 mm po Filipinima. Maksimalan domašaj s prednje strane preko prepreke (28) iznosi 500 mm.

Domašaj sa strane iznad poda (29) za nekoga ko sedi u kolicima kreće se od 1200 mm prema SAD do 1700 mm u Libanu, a minimalni domašaj sa strane (30) kreće se od 230 do 450 mm. Postoji velika raznolikost u antropometrijskim podacima za osobe koje sede u kolicima.

Visina komandi u mehanizmima za rukovanje (34) kreću se od 400 do 1250 mm. **Zanimljiv dodatak kriterijumu za komande jeste zahtev za taktilnim i auditivnim informacijama (37) koje omogućavaju da sprave budu univerzalno dostupne svim korisnicima, što je sada propisano i u Kanadi i u Švedskoj.**

Visina pulta (41) kreće se od 730 do 915 mm, a Ekspertska grupa je odabrala dimenzije 730 – 850 mm, što odgovara najširem obimu korisnika. Čista površina poda za prilaz spreda pultu ili stolu (46) ili prilaz sa strane je 800 x 1300 mm.

Komentar od strane CSA koji se tiče dimenzija svih većih sprava za kretanje jeste preporuka da je najbolje da zauzimaju prostor od 1500 mm.

Antropometrija

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Dimenzije kolica																		
1	Širina sklopljenih kolica	300												300				300
2	Širina rasklopljenih kolica	660			600				700			600 - 750		680		600 - 750	760	600 - 750
3	Visina na kojoj su oči osoba koje sede u kolicima	1100 - 1300			1090 - 1290				1005 - 1245					1100 - 1300	1220	1160 - 1330		1000 - 1300
4	Visina na kojoj se nalazi krilo osoba koje sede u kolicima	675			600				555 - 705		da			675		600 - 640		555 - 705
5	Visina sedišta osoba koje sede u kolicima	480			480				530					480		450 - 500		450 - 500
6	Visina na kojoj su nožni prsti osoba koje sede u kolicima	200			205				168 - 190					200		180 - 220		180 - 220
7	Visina na kojoj su ručke na kolicima	920			930				1090					920		900 - 1100		900 - 1100
8	Visina naslona za ruke na kolicima	760			730 - 760				700					760		660 - 690		700 - 760
9	Dužina kolica	1200			1030 - 1220				1200			1100 - 1300		1200		1100	1370	1100 - 1300
Pod																		
10	Minimalna čista površina poda neophodna da se smeste jedna mehanička kolica u stanju mirovanja i korisnik	750 x 1200		760 x 1220	870 x 1220				700 x 1200		da nije koso i klizavo	750 x 1300		900 x 1200	800 x 1300	700 x 1250	760 x 1370	800 x 1300
11	Minimalna čista površina poda neophodna za jedna mehanička kolica u mirovanju i korisnika pri polukružnom okretu	1500 x 1500		1525 x 1525	1500 x 1500				1500 x 1500			1500 x 1500		1800 x 1800			2440 x 2440	1500 x 1500
12	Minimalna čista površina za bočni pristup i pristup spreda	1200 x 1200		1220 x 1220								1300 x 1300		1200 x 1200	1300 x 1300		1370 x 1370	1370 x 1370
13	Površina poda za pristup može uključivati i deo prostora za kolena ispod nekog elementa	da												da			da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenje
14	Komforna širina za hodanje za osobe koje koriste štake	920			1200				1290					920	1000	900		1200
15	Komforan domšaj koji osoba koja koristi dugi beli štap ima za otkrivanje prostora ispred sebe	900 - 1500			1200				1770							700		900 - 1500
16	Osobi koja koristi psa vo- diča potrebna je komforna čista širina prolaza od	1200			760 - 800				760									1200
17	Minimalna čista površina poda za jedna elektro- motna kolica ili skuter u mirovanju i korisnika	750 x 1500															660 x 1370	800 x 1300
18	Minimalna čista površina poda za jednu šetalicu u mirovanju i korisnika	635 x 710																635 x 710
Prečnik pri okretanju																		
19	Minimalni prečnik čistog prostora u visini nožnih prstiju za okret kolica od 180/360 °	1500	1500	1525	1600		1300		1500			1500		1800	2070 x 1540 (za okret od 180), 2250 x 2250 (za okret od 360)	1500	2440	1500
20	Minimalni prečnik čistog prostora u visini nožnih prstiju za okret elektro- motnih kolica od 180/360°	2250					1500 - 2000											2250
21	Minimalni prečnik čistog prostora u visini nožnih prstiju za okret skutera od 180/360°	3150																3150
Prepreka																		
22	Nijedna prepreka, osobi koja koristi beli štap ne sme da ulazi u komfornu širinu kretanja više od	100												100		nisu dozvoljene prepreke	100	nisu dozvoljene prepreke
23	Za osobu koja koristi štake, nijedna prepreka ne sme da ulazi u čistinu staze kretanja ispod minimalne visine od	300												300		nisu dozvoljene prepreke		nisu dozvoljene prepreke

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
24	Da bi mogle da se uoče štapom, visina prepreke od poda ne sme da bude veća od	680					100 - 350									nisu dozvoljene prepreke	680	350
Domašaj																		
25	Iz kolica, maksimalni do- mašaj ispred sebe od poda bez prepreka je visine od	1200		1220								1200		1200	1220	1400	1200	1200
26	Iz kolica, minimalni doma- šaj ispred sebe od poda bez prepreka je visine od	400		380								700		400	250	260 - 450	400	400
27	Iz kolica, maksimalni do- mašaj ispred sebe preko prepreke da bi se nešto dodirnulo je	600		635										500		710 - 920	635	500
28	Iz kolica, maksimalni domašaj ispred sebe preko prepreke da bi se nešto uhvatilo je	500														500 - 680		500
29	Iz kolica, maksimalni domašaj sa strane od poda bez prepreke je visine od	1400		1220	1600				1350					1300	1350	1700	1370	1220
30	Iz kolica, minimalni doma- šaj sa strane od poda bez prepreke je visine od	230		380	300				254					250	230	260 - 450	230	300
31	Iz kolica, maksimalni doma- šaj sa strane preko prepreke da bi se nešto dodirnulo iznosi	600		610										500	600		610	500
32	Iz kolica, maksimalan domašaj sa strane preko prepeke da bi se nešto dohvatilo je	500																500
Komande																		
33	Kod komandi i mehanizama za rukovanje na automati- ma minimalna čista i ravna površina poda treba da je	750 x 1200		760 x 1220							800			900 x 1200	800 x 1300		760 x 1370	800 x 1300

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
34	Centralna linija komandi treba da je smještena iznad poda između	400 - 1200		380 - 1220	1200		lošica na odgovara- juća mesta		700 - 1200	500 - 1200				600 - 1200	900 - 1100 za hvatanje/ za okret, 900 - 1200 za guranje, 900 - 1250 za dodir		400 - 1200	400 - 1200
35	Komandama se uprav- lja jednom rukom i bez čvrstog stiska, stezanja ili uvrtanja zgloba na ruci	da		da			odgovara- jući dizajn			da				da	daje se prednost		da	da
36	Za rukovanje komandama potrebna je sila ne veća od	22 N		22,2 N			25,5 N							22 N	19,5 N		22 N	19,5 N
37	Podešavanja na komanda- ma treba da daju taktične i/ili zvučne informacije, uključujući informacije o funkciji i položaju komandi	da					da											da
38	Komande treba da budu osvetljene do određene jačine barem	100 lx												100 lx	150 lx		100 lx	150 lx
39	Komande ili displeji gde je neophodno čitanje treba da su osvetljeni do određene jačine barem	200 lx								200 lx					200 lx		100 lx	200 lx
40	Komande treba da su kon- trastne, boje u odnosu na svoju okolinu	da					kontrast		da					da			da	da
Propisane mere za pristup i prostor za kolena kod pultova, stolova, radnih mesta i lavaboa																		
41	Visine vrha pulta, stola i radne površine ili slične površine kreću se između	730 - 860	865 maks.	maks. 915	760	800			850					800 maks.	730 - 850	900	710 - 865	730 - 850
42	Tamo gde se prilazi spreda pultu ili stolu, čista visina za kolena iznad poda treba da je barem	680		685		700			700					680			685	700
43	Tamo gde se pultu ili stolu prilazi spreda, čista širina za kolena treba da je barem	750		760	1000	800			800					750			760	800

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
44	Tamo gde se pultu ili stolu prilazi spreda, čista dubina za kolena treba da je barem	480		205	400				600					480			480	480
45	Tamo gde se pultu ili stolu prilazi spreda, čista dubina može se poklopiti sa čistom površinom poda ali ne više od	480												480			480	480
46	Širina i dubina čiste površine poda za pristup spreda pultu ili stolu treba da je barem	750 x 1200		760 x 1220	750 x 1200									750 x 1200			760 x 1370	800 x 1300
47	Širina i dubina čiste površine poda za bočni pristup (duža strana paralelna pultu ili stolu) pultu ili stolu treba da je barem	1200 X 750		1200 X 760										1200 x 900			1370 x 760	1300 x 800
Ostalo																		
48	Za sve ostale propisane mere koje se tiču prostora vidi odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da

PRILAZI

Prilazi uključuju sav prostor za pešake kroz neki objekt, prostor koji ujedno služi kao javni kao i radni. U kojoj meri se zahteva da prilazi budu pristupačni, određeno je oblašću koja ima nadležnost nad primenom propisa i standarda.

Kanada i Singapur (3) navode da površina poda ne treba da bude previše reljefna. Švedska određuje da **prilaz treba da je ravan, i (5) bez ikakvog uzvišenja**, ali Filipini dozvoljavaju uzvišenje do 25 mm, a Malezija dopušta maksimalno uzvišenje od 10 mm. Kanada i SAD dozvoljavaju uzvišenje do 13 mm, ali ono mora biti koso sa nagibom 1:2. Površine pokrivene tepihom (16) mogu da predstavljaju opasnost od zapinjanja ako su vlakna tepiha previše duga, tako da SAD, Švedska i Kanada određuju da ivica mora biti kosa, dok Singapur dopušta uzvišenje od 15 mm, s nagibom od 1:2.

Padajuća kosina generalno se smatra rampom kada prelazi nagib od 1:20, mada Urugvaj određuje 1:16, a Meksiko 1:12.

Stepen osvetljenja (17) za prilaz određuju Španija, Južnoafrička Republika i Singapur i on iznosi 150 luksa. Ovo se smatra najboljim primerom iz prakse.

Važno je imati na umu da ne sme biti isturenih visećih objekata koji mogu predstavljati opasnost za ljude koji su slepi ili imaju oštećenje vida dok se kreću kroz unutrašnjost zgrade. Visina od glave do plafona duž staze za kretanje ~~varira~~ značajno i iznosi 2400 mm u Južnoafričkoj Republici, 2000 mm na Filipinima i Australiji i 2200 mm u Urugvaju.

Propisane mere za minimum čiste širine takođe značajno variraju, od 900 mm u Libanu, 1050 mm u Španiji i 1300 mm u Švedskoj. Ekspertska grupa odabrala je dimenziju od 1200 mm čiste širine kao najbolje rešenje, mada u oblastima gustog saobraćaja preporučuje se da to bude 1830 mm.

Čista površina poda za kolica razlikuje se pošto se standardi za zgrade menjaju zbog povećane dimenzija nekih kolica. Dizajn kolica je napredovao kako bi odgovarao korisnicima, pa su ona sada viša, šira ili opremljena ventilatorima ili drugom opremom. SAD određuju 760 x 1220 mm, Singapur 900 x 1200 mm i Australija 800 x 1300 mm. Veličina kolica razlikuje se od zemlje do zemlje, i zavisi od antropometrije ili različitih proizvođača.

Propisana mera čiste širine za **linije vodilje ili pokazivače za stajanje u redu** navedena je u različitim standardima, od 900 x 1060 mm, sa prostorom za manevrisanje od 1500 x 1500 mm (Kanada) na početku, kraju i gde postoji promena smeru. Takođe je vredan pomena zahtev da slepe osobe koje koriste štap imaju **mogućnost da uoče linije vodilje (41)** kao i zahtev da donja ivica bude na maksimalnoj visini od 350 mm da bi se mogla uočiti štapom.

Uočljivi pokazivači opasnosti (primetna promena u teksturi) propisani su na ivicama stajališta u Kanadi, Švedskoj i Singapuru.

Zanimljiv komentar iz Singapura u vezi sa prilazom uključuje preporuku da se na otvorenim prostorima izbegava kaldrma sa otvorenim spojevima ili betonski blokovi sa brazdama za ventilaciju pošto mogu predstavljati opasnost od saplitanja. **Važne preporuke za snalaženje u prostoru uključuju upotrebu svetla na plafonima duž staza da ljudi mogu da se orijentišu i upotrebu osvetljenja kontrastnih boja na lajsnama, zidovima i vratima. Ove preporuke pomažu svima u obeležavanju prilaza i posebno će biti korisne ljudima sa ograničenom sposobnošću vida, ljudima s autizmom ili kognitivnim invaliditetom.**

Prilazi

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Površine																		
1	Pod i površine tla stabilni su, čvrsti i otporni na klizanje	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
2	Pod i površine tla stvaraju minimalnu refleksiju	da			da				da					da			da	da
3	Pod i površine tla ne treba da su previše reljefne	da												da				da
4	Promena u nivou ili usponu između 0 - 6 mm na prilazu može biti vertikalna. (osim u liftovima, na uređajima za podizanje i na rampama na ivičnjacima)	da	kosina sa nagibom do 1:2	da			treba da je ravno		kosina od 1:2		bez prago- va koji su veći od 20 mm	da	maks. 10 mm	0 - 15, maks nagib od 1:2			da	da
5	Vertikalni uspon između 7 i 13 mm na prilazu, (osim za liftove, uređaje za podizanje i rampe na ivičnjacima) je	kosina sa nagibom do 1:2	kosina sa nagibom do 1:2	kosina sa nagibom do 1:2			treba da je ravno				bez prago- va koji su veći od 20 mm	dozvoljeno do 25, ali bolje s rampom	maks. 10 mm	0 - 15 kos sa nagibom od 1:2			kosina sa nagibom do 1:2	kosina sa nagibom do 1:2
6	Za vertikalni uspon od preko 13 mm na prilazima (osim kod liftova, uređaja za podizanje i rampi na ivičnjaku)	ne strmiji od odnosa 1:12	kao za rampu ili rampu na ivičnjaku	kao za rampu ili rampu na ivičnjaku			treba da je ravno		kao za rampu	promene u nivou veće od 25 su dozvolje- ne, ali da se postavi odgovor- ajuća rampa	pove- zivanje promena u nivou uraditi: pešačkim i rampama za kolica do 760	dozvoljen uspon do 25, ali bolje s rampom		za uspon 0 - 15 nagib od 1:2, za uspon 15 - 50 nagib 1:5, za uspon 50 - 200 nagib 1:10, za uspon 200 + nagib 1:12		da se postavi rampa	kao za rampu, ne strmiju od 1:12	
7	Nagib koji se ukršta sa drugim nagibom prilaza ne treba da prelazi razmer od	1:50 (2%)		1:48		1:50	1:50	1:50		1:40		1:100			1:40	1:50	1:50	1:50
8	Padajući nagib prilaza ne prelazi razmer od	1:20 (5%)		1:20	1:12	1:16	1:12 unutraš- nji, 1:20 spoljašnji					1:20			1:20	1:20	1:25	1:20
9	Padajući nagib prilaza postaje rampa ili rampa na ivičnjaku ako je strmiji od	1:20		1:20			1:20	1:20							1:20	1:20	1:25	1:20

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Rešetke u pešačkom delu treba da budu u jednom pravcu i da imaju razmak širine ne veći od	13		13	13	15	10					13		12	13	13	13	10
11	Rešetke treba postaviti tako da je dužina vertikalna u odnosu na primarni pravac kretanja	da		da			da							da	da	da	da	da
12	Tepih ili tepison je bezbedno pričvršćen	da		da			da ne postoji rizik od zapinjanja							da	da	da	da	da
13	Tepih ili tepison treba da ima čvrst uložak, postavu ili poledinu gde postoji	da		da			da ne postoji rizik od zapinjanja							da	da		da	da
14	Kod tepiha ili tepisona visina tepiha i podloge zajedno ne treba da prelazi	13		13 (samo tepih, podloga nije do- zvoljena)			da ne postoji rizik od zapinjanja			izbegavati tepihe od debelog vlakna					6 (dužina vlakana)		13	6 (dužina vlakana)
15	Tepih ili tepison treba da ima kratka, čvrsta i ravna vlakna ili petlje	da		ravne petlje, petlje sa teksturom, vlakna ravno ošišana ili vlakna ravno ošišana/neošišana			da ne postoji rizik od zapinjanja			strogo izbegavati tepihe sa gustim vlaknima				čvrst uložak, postava ili poledina	ravne petlje, petlje sa teksturom, vlakna ravno ošišana ili vlakna ravno ošišana/neošišana		ravne petlje, petlje sa teksturom, vlakna ravno ošišana ili vlakna ravno ošišana/neošišana	ravne petlje, petlje sa teksturom, vlakna ravno ošišana ili vlakna ravno ošišana/neošišana
16	Rubovi tepiha ili tepisona, tamo gde on postoji, treba da imaju porub 0 - 6 mm može biti vertikaln, 7 - 13 mm kos, ali ne strmiji od odnosa 1:2	da		da			da							da i ako je između 0 - 15, onda je maks. nagib 1:2			da	da
17	Elementi gradnje, kao što su staze i prostor za odmor u prizemlju, treba da su osvetljeni najmanje do	100 lx							150 lx	150 lx				150 lx			50 lx	150 lx

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Prostor iznad glave																		
18	Čista visina prostora iznad glave u delovima za pešake kao što su staze, hale, hodnici ili prolazi treba da je najmanje	2030	1980	2030	1800	2200	2200, 2000 stepenice, izlazi u slučaju opasnosti	2200, 2000 stepenice	2100	2400, 2000 izlazi u slučaju opasnosti	2500	2000	2000	2000	2000, 1950 u prostorima u kojima nije dozvoljen pristup svima	2100	2030	
19	Tamo gde je prostor iznad glave u delovima za pešake niži od 2030 mm od poda, postaviti ogradu ili neku drugu prepreku čija najviša ivica ne prelazi	680	680	685	treba da postoji prepreka		100 - 350	da		da su uočljive osobama koje koriste štap				580		680	350	
20	Najviša ivica ograde, barijere ili isturenog objekta treba da je na visini od	680	680	685			100 - 350						istureni objekti nisu do- zvoljeni	580		680	350	
21	Kod isturenih objekata na visini 680 - 2030, maksimalna isturenost u prilaz je	100	100	100					150	300, sa barijerom na 300 od poda				100		100	100	
22	Istureni objekti na visini ispod 680 mogu da ulaze u prilaz najviše	bilo kojim dužinom	bilo kojim dužinom	bilo kojim dužinom					150				istureni objekti nisu do- zvoljeni			bilo kojim dužinom	bilo kojim dužinom	
23	Istureni objekti ne smeju da smanjuju čistu širinu prilaza	da		da					da	da		da	da	da		da	da	
24	Minimalna čista širina prilaza u unutrašnjem prostoru	920	920	915	1200	900	1300	1200	1050	1100	1800	1200	1200	1200	1000	900	1060	1200
25	Minimalna čista širina za uvučene delove do 600 mm dužine, (uključujući ulaze)	810		815			800				900						950	815
Čista širina/čist prostor																		
26	Minimalna čista širina kod polukružnog okreta oko prepreke manje od 1200 mm širine	1100		1065, 1220 pri okretanju					1200		1800		1200			1200	1220	1200
27	Minimalna čista širina pri okretanju oko objekata širine preko 1200 mm	920		915					1050								1060	1060

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
28	Minimalna čista širina u delovima sa gustim saobraćajem je najmanje	1500	1100	1525					1200		1950					1500	1830	1830
29	Minimalna čista širina spoljašnjih prilaza treba da je najmanje	1500			1500	900	1300, 2000 spoljnja staza					1200	1200		1000	900	1060	1500
30	Minimalna čista širina spoljnih prilaza koji se nalaze uz rampu na ivičnjaku je najmanje	920					1300, 2000 spoljnja staza						1200		900		950	1200
31	Spoljnji prilazi uz kolovoze, treba da su odvojeni od ivičnjaka s rampom ogradom ili barijerom, ili uočljivim pokazivačem opasnosti	da					da						da	da		da ili bitve		da
32	Minimalna čista širina na prilazima neophodna za prolaz <u>2</u> kolica	1500		1525			1800		1800			1500	1200	1800	1800	1500, bolje 1800	1830	1800
33	Minimalna čista širina na prilazima za prolaz jednih kolica i jedne osobe koja hoda	1500	1500	1525			1500		1500				1200	1200	1500	1200	1370	1525
34	Minimalna čista širina neohodna za prolaz kolica i osobe koja koristi štap u različitim pravcima	1500							1800				1200					1800
35	Minimalna čista širina prilaza, osim za uvučene delove dužine do 600 mm	810		915			1300					1200					950	1200
36	Čista površina poda da se smesti jedna osoba koja koristi kolica (uključujući prostor oko komandi i prostopućačnih oznaka) treba da ima mere širina puta dubina od najmanje	750 x 1200		760 x 1220								750 x 1300		900 x 1200	800 x 1300		760 x 1370	800 x 1300
37	Na dugim stazama treba da se obezbedi prostor za odmor van staze u intervalima od približno	30000			30000									maks. 30000				30000

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Komande																		
38	Za dodatne mere o koman- dama pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da		da		da		da	da		da	da	da	da	da
Ograde vodilje za stajanje u redu																		
39	Arhitektonski elementi za navođenje u redove treba da imaju čistu širinu od najmanje	920		915										900			1060	920
40	Tamo gde redovi menjaju pravac, gde počinju i gde se završavaju, elementi za navođenje u redove treba da imaju čistu površinu poda od najmanje	1500 x 1500		1065 x 1220														1500 x 1500
41	Elementi za navođenje u redove treba da su uočljivi štapom od poda na ili niže od	680					100 - 350											350
42	Elementi za navođenje u redove treba da su stabilni i da se lako ne pomeraju	da															pričvršće- no za pod	da
43	Elementi za navođenje u redove treba da su u boji kontrastnoj sa svojom okolinom	da															da	da
44	Površina elemenata za navođenje u redove za stajanje u redu treba da je bez odsjaja	da															da	da
Ostale mere																		
45	Uočljivi pokazivači opasno- sti treba se nalaze kod ram- pi na ivičnjaku (pogledati odeljak o RAMPAMA NA IVIČNJACIMA za dodatne mere)	da			da							da		da			da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
46	Tamo gde rampa na ivičnjaku, pešački prelaz ili prelaz kod pešačkog ostrva/srednje linije postaje deo prilaza, za mere pogledati odeljak RAMPE NA IVIČNJACIMA	da	da	da	da	da	da					da		da	da	da	da	da
47	Uočljive pokazivače opasnosti postaviti na nezaštićenoj ivici za iskrcavanje (kao što je tranzitna platforma) ako postoji promena u visina veća od	250					tamo gde postoji rizik od padanja							da				50
48	Uočljive pokazivače opasnosti postaviti na nezaštićenoj ivici za iskrcavanje (kao što je tranzitna platforma) gde je nagib strmiji od odnosa 1:3 (33,3%)	da																da
49	Uočljive pokazivače opasnosti postaviti na nezaštićenu kosu ivicu dekorativne vodene površine	da												da				da
50	Uočljive pokazivače opasnosti postaviti na početku kolovoza ili ulaza u prostor gde nema ivičnjaka ili drugih elemenata koji ih odvajaju od dela za kretanje pešaka	da												da				da
51	Za dodatne mere o uočljivim upozorenjima, uočljivim opasnostima, i uočljivim površinama za pokazivanje pravca duž prilaza pogledati odeljak UOČLJIVE POVRŠINE ZA UPOZORAVANJE	da		da		da				da		da		da			da	da
52	Za dodatne mere o rukohvatima pogledati odeljak RUKOHVATI	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
53	Za mere o klupama, sto- lovima za piknik pogledati odeljak KLUPE I STOLOVI ZA PIKNIK	da		da			da							da	da	da	da	da
54	Tamo gde postoje vrata duž čiste staze kretanje, pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
55	Tamo gde postoje oznake na prilazu, za mere pogle- dati odeljak OZNAKE	da	da	da		da	da		da	da		da		da	da	da	da	da
56	Tamo gde rampa postaje deo prilaza, za mere pogle- dati odeljak RAMPE	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da

Prilazi Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Smanjivanje uglova prepreke veće od 1200 mm daće dodatni prostor za manevrisanje.
2	CSA	Zidovi na kraju hodnika treba da su kontrastnoj boji ili svetliji od ostalih zidova i poda.
3	CSA	Tamo gde su prozori postavljeni na kraju hodnika, upotrebiti razna sredstva da se smanji odsjaj.
4	CSA	Upotreba podloge koja je u bojom ili teksturom u kontrastu sa okolnim prostorom pomaže da se definiše prostor predviđen za stajanje u redu.
5	CSA	Treba da postoji deo za sedenje blizu mesta predviđenog za stajanje u redu.
6	CSA	Daje se prednost tepisima bez postave.
7	CSA	Novi tepisi mogu da odaju mirise, što može uticati na svakoga ali naročito ljude osetljive na okolinske faktore. Dobavljači mogu obezbediti tepihe koji su pre postavljanja izgubili ovaj miris.
8	CSA	Treba izbegavati postavljanje rešetaka na prilaz, posebno pri dnu rampe.
9	CSA	Staze koje su napolju treba da imaju odgovarajuće odvode kako se voda ne bi nagomilavala.
10	CSA	Nepravilne površine kao što je kaldrma ili velike povezane kamene površine treba izbegavati jer otežavaju hodanje i kretanje na točkovima.
11	CSA	Površine s velikom refleksijom stvaraju odsjaj, što može biti problem velikom broju ljudi.
12	CSA	Uvlačenjem objekta u zid (npr. česme, ograde javnih govornica, aparati za gašenje požara) izbegava se opasnost od isturenih objekata.
13	CSA	Žice, nastrešnice, zelenilo (npr. granje drveća, i sl) ne treba da ometaju nijedan deo prilaza.
14	CSA	Stubići ili ivičnjaci u kontrastnoj boji treba da se koriste kako parkirana vozila ne bi ulazila u pristupačan prilaz.
15	CSA	Razdaljina između stubića i ivičnjaka na parkingu treba da je dovoljno velika da bi mogao da prođe korisnik kolica.
16	CSA	Uočljivi pokazivači pravca treba da su postavljeni u velikim otvorenim prostorima (kao što su tržni centri ili saobraćajni terminali) da bi olakšali snalaženje pokazujući osnovne pravce kretanja.
17	Švedska	Snalaženje u prostoru može se olakšati na više različitih načina: planiranjem rasporeda jednostavnim i logičnim planom kretanja s lakim pristupom informacijama. Takođe preko tačaka za orijentaciju u prostoru, upotrebom boje, oblika ili osvetljenjem koje se ističe u odnosu na svoju okolinu, ili različitim bojama poda na različitim spratovima ili im dodeljujući simbol koji se može videti na znakovima, tablama u liftu, mapama za orijentaciju, itd.
18	Švedska	Prilazi treba da su dobro osvetljeni bez odsjaja, zbunjujućih senki ili jake svetlosti i bez vidljivog ili nevidljivog treperenja, zvučnog ili UV zračenja.
19	Švedska	Velike staklene površine za koje bi se moglo pomisliti da su otvori, blizu prilaza označiti trakama ili okvirima različito osvetljenim u odnosu na okolinu.
20	Južnoafrička Republika	Za osobe sa oštećenjima vida ili prstiju ili šake treba postaviti prekidače na polugu, pritisak ili povlačenje u vertikalnom; pravcu. Tasteri na prekidačima treba da su istaknuti u odnosu na osnovu i imaju širinu od najmanje 10 mm.
21	Južnoafrička Republika	Prozori i vrata ne treba da se otvaraju preko staza, hodnika, stepenica ili rampi kako ne bi ometali kretanje.
22	Singapur	Gde god je to moguće, spoljašnje staze treba zaštititi od vremenskih prilika.
23	Singapur	Pristupačan put ne treba da ima stepenik, ispušt, stepenište, okretište, rotaciona vrata, pokretne stepenice ili druge smetnje koje bi ometale bezbednu prohodnost po njemu.
24	Singapur	Površina zida treba da je glatka ili u slučaju da je zid hrapav, da postoje rukohvati.
25	Singapur	Osvetljenje treba da je konstantno. Ekstremne promene u stepenu osvetljenja treba izbegavati.

Br.	Dokument	Komentari
26	Singapur	Objekti koji sami stoje, na visini od 580 - 2000 mm od poda, mogu da imaju nastešnicu od najviše 300 mm.
27	Singapur	Maksimalna visina donje ivice objekata koji sami stoje sa prostorom većim od 300 mm između dvaju oslonaca treba da je 580 mm od visine poda.
28	Singapur	Kaldreme sa otvorenim spojevima ili betonske blokove sa brazdama za ventilaciju treba izbegavati na otvorenom prostoru ili na parkingu za vozila gde bi ljudi mogli da prolaze. U njih mogu da upadnu noge ili pomagala za hodanje a korisnici kolica teško prelaze preko njih.
29	Singapur	Prekidači za svetlo, kuke za kačenje kaputa i slični predmeti treba da su u jakom kontrastu sa pozadinom.
30	Singapur	Zidovi i plafoni treba da su svetlih tonova čistih boja (da pomognu razlikovanje svetlosti po sobi ili prostoru) i matirane površine (da bi se izbegao neželjeni odsjaj ili refleksija).
31	ICTA	Koristiti kontrastnu površinu kako bi obeležili siguran put po trgu ili po parkiralištu.
32	ICTA	Preporučuju se veliki vizuelni kontrast između podova, zidova, uglova i vrata.
33	ICTA	Postaviti staze sa teksturom za bolje snalaženje po zgradi.
34	ICTA	Koristiti plafonska svetla za usmeravanje ljudi duž staza u otvorenom prostoru.
35	ICTA	Koristiti izvore difuzne svetlosti kako bi se smanjio odsjaj.
36	ICTA	Koristiti prelaze u osvetljenju između tamnih i svetlih delova prostora.
37	ICTA	Za razlikovanje staza i lokacija, koristiti znakove koji uključuju promene u stepenu osvetljenja, svetle boje, jedinstvene šare na podu i postavljanje posebne opreme i druge arhitektonske elemente.
38	ICTA	Pilazi treba da se prostiru do svih radnih mesta i da obuhvataju tačke za okretanje kolica tamo gde se ulazi u prostor za rad.
39	ICTA	Izbegavati prigušivanje zvukova pošto to može dovesti do dezorijentacije i do toga da se neki deo učini ujednačnijim nego što jeste.
40	ICTA	Kontrastne lajsne pomažu da se definišu granice nekog prostora.
41	ICTA	Uglove zaštitite uvučenim metalnim ili plastičnim štitnicima za uglove.
42	ICTA	Tepih treba da je u kontrastu sa zidom i nameštajem kako bi se razlikovale ivice nameštaja i sobe.
43	ICTA	U dizajniranju ostaviti dovoljno prostora za okretanje skutera i elektromotornih kolica.
44	UN	Ivice spoljašnjih staza treba da su kose gde god ima promene u nivou 6 - 13 mm.
45	UN	Trnovito i otrovno cveće ne treba saditi neposredno uz pešačke staze.
46	Malezija	Usamljene stubove treba izbegavati, a uglovi zidova i stubovi kako unutar tako i van zgrade treba da su zaobljeni kako bi se smanjio rizik od povreda.
47	Malezija	Svaki opasan prostor (npr. prostor sa elektro instalacijama) koji nije zaštićen zaključanim vratima, označiti taktilnim znakom upozorenja.

DVORANE, ARENE I PROSTORI ZA OKUPLJANJE

Pristupačni delovi za sedenje u dvoranama, arenama i prostorima za okupljanje traže se po većini propisa i standarda. Kanada, Španija i Južnoafrička Republika zahtevaju da pristupačan prostor za publiku bude pored pristupačnog prolaza. Južnoafrička Republika naglašava da nije dopušteno da pristupačan prostor za publiku blokira nijedan red ili izlaz na vrata (1).

Veličina prostora za gledaoce za korisnike/ce kolica (6) kreće se od 750 x 1300 mm na Filipinima do 900 x 1400 mm u Irskoj. Za dvoja kolica jedna pored drugih, kao najbolje rešenje odabrano je 1700 x 1900 mm. Mnoge zemlje pominju da ovaj prostor mora biti ravan, što je važno uzeti u obzir, jer je veoma neudobno sedeti na kosoj površini.

Mnogi propisi navode da su delovi gledališta predviđeni za korisnike/ce kolica sastavni deo (11) rasporeda sedenja i da prostor u gledalištu, predviđen za kolica (12), treba da bude raspoređen svuda i na svim nivoima. Ovo je važan kriterijum koji osigurava da ljudi koji koriste kolica nisu proterani u zadnji ili prednji deo gledališta.

Australija, Liban, SAD i Kanada zahtevaju da **ljudi koji sede u prostoru gledališta namenjenom za kolica imaju vidik (17) koji je isti kao na svim ostalim mestima u gledalištu.** Po mnogim propisima tamo gde ima od 4 do 25 mesta, broj mesta za gledanje iz kolica je 2, a Liban zahteva minimum 2, 1 na svakih 100 ili u istom odnosu za prostore do 600 mesta.

Kako bi se obezbedilo da su gledališta, arene i prostori za okupljanje pristupačni ljudima koji slabije čuju, SAD, Švedska, Irska, Malezija i Australija smatraju da je neophodno **da se obezbedi pomoćni uređaj za slušanje**, sa odličnom preporukom da i scenski prostor bude opremljen pomoćnim uređajem za slušanje.

Dodatni komentari koji se odnose na pristupačnost obuhvataju one u CSA koja predlaže fokusna svetla po ivicama prolaza pored sedišta. Australija ističe da je važno da je **scenski prostor pristupačan i da se obezbedi da govornik upravlja svim komandama.** Granice podijuma ili pozornice treba definisati barijerama ili kontrastiranjem boje i teksture na površini poda. Ovo su **odlične preporuke koje bi svakom omogućile da koristi scenski prostor.** Švedska naglašava inkluzivnost time što pominje da pozornica, podijum ili prostor iza scene, garderobe ili teren u sportskim objektima moraju biti pristupačni.

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Pristupačne staze																		
1	Prilazi ne treba da se poklapaju sa prostorom za sedenje/čekanje predviđenim za kolica			da						da i da ne blokira nijedan prolaz ili izlazna vrata							da	da
2	Pristup do dela predviđenog za kolica ne treba da je kroz drugi deo predviđen za kolica			da														može biti dozvoljeno
3	Prostori predviđeni za kolica (sedenje/čekanje) ne smeju da se preklapaju sa stazama			da	da				da						može se preklapati do 250		da	može se preklapati do 250
4	Prostor predviđen za gledanje iz kolica treba da je pored pristupačnih staza	da, pored izlaza		da	da	da			da, pored izlaza	da, pored izlaza	da	da			da		da	da, pored izlaza
5	Prostor predviđen za kolica može ući u deo staze preko propisane širine prolaza			da													da	da
Površina poda																		
6	Svako mesto predviđeno za gledanje iz kolica treba da je čisto, čvrsto i ravno i najmanje	850 x 1200			800 x 1250			900 x 1400	čvrsto i ravno		bez nagiba, otporno na klizanje	750 x 1300			850 x 1900	ravno	čisto i ravno	900 x 1400
7	Najmanji prostor za sedenje predviđen za jedna kolica (ulaz spređa ili pozadi)			915 x 1220	800 x 1250	800 x 1200			800 x 1200		900 x 1400			900 x 1200		750 x 1100	920 x 1370	800 x 1300
8	Najmanji prostor za sedenje predviđen za jedna kolica (bočni sa strane)			915 x 1525										900 x 1200			920 x 1525	915 x 1525

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
9	Najmanji prostor za dvoje kolica jedna do drugih je			1680 x 1220 (ulaz spreda/ pozadi) 1680 x 1525 (bočni ulaz)	1250 x 1600										1700 x 1900			1700 x 1900
Prostor za gledanje generalno																		
10	Tamo gde su do prolaza po- stavljena obeležena mesta sa naslonima za ruke, na- sloni za ruke koji se izvlače ili rasklapaju postaviti na onu stranu sedišta koja je do prolaza			da					da							da	da, najmanje 1 ili 1%	da
11	Deo gledališta predviđen za kolica treba da je sastavni deo plana sedenja	da		da				da	da							da	da	da
12	Deo gledališta predviđen za kolica treba da je raspore- đen u prostoru za sedenje na svim nivoima	da		da	da			da						u pozadini	da	da	da	da
13	Prostor u gledalištu predvi- đen za kolica treba da je do druĝih sedišta	da		da	da			da						da	da	da	da	da
14	Treba obezbediti sedišta za pratioce			da				da						da			da	da
15	Sedišta za pratioce treba da su iste veličine i kvaliteta, da su jednako udobna i pogodna kao sedišta u neposrednoj blizini			da													da	da
16	Najmanje polovina mesta predviđenih za kolica treba da su jedno do drugog (uparena)	da		da													najmanje 2 lokacije	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
17	Mesta predviđena za kolica treba da imaju isti vidik kao i sva druga mesta	da		da				da							da	da	da	da
18	Mesta predviđena za kolica treba da imaju vidik koji nije smanjen ili ga ne zaklonja publika koja stoji	da		da												da		da
Broj mesta za gledanje																		
19	Broj mesta predviđenih za kolica na 4 - 25 fiksiranih sedišta			1				6 ili 1 na 50, gde ima do 1000 mesta				2 na 4 - 50		1 na 150 ili u tom odnosu		min. 2, 1 na 100 ili isti odnos za prostore do 600 mesta	2	2
20	Broj mesta predviđenih za kolica na 26 - 50 fiksiranih sedišta			2													2	2
21	Broj mesta predviđenih za kolica na 2 - 50 fiksiranih sedišta									1 per 50 +							2	2
22	Broj mesta predviđenih za kolica na 51 - 150 fiksiranih sedišta			4								4 na 51 - 300		1 na 150 ili u tom odnosu			2	4
23	Broj mesta predviđenih za kolica na 151 - 300 fiksiranih sedišta			5								4 na 51 - 300						5
24	Broj mesta predviđenih za kolica na 301 - 400 fiksiranih mesta									2 na 50 - 400							5	5
25	Broj mesta predviđenih za kolica na 301 - 500 fiksiranih mesta			6								6				minim. 2, 1 na 100 ili isti odnos za prostore do 600 mesta		5

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
26	Broj mesta predviđenih za kolica na 401 - 500 fiksiranih mesta									3 ili 0,5 % od broja sedišta, ono što je veće od ta dva, za prosotire do + 400						6		6
27	Broj mesta predviđenih za kolica na 401 - 600 fiksiranih mesta																6	6
28	Broj mesta predviđenih za kolica na preko 500 fiksiranih mesta (uvećanje od 100)			6 + 1 na svakih 150 ili isti odnos				20 ili 1 na 100 za preko 1000 mesta				6 + 1 na svakih 100 ili isti odnos				1 na 100	ne manje od 1 % kapaciteta	najmanje 2, 1 na 100 tamo gde ima do 600, 2 na 100 za na-rednih 400, 1 na svakih dodatnih 1000
Pomoćni uređaji za slušanje																		
29	Postoji li pomoćni uređaj za slušanje			da			da	da					da, in-dukciona petlja		da		da, tamo gde je zvuk ne-odvojiv od upotrebe prostora	da za gle-dališta, kao i na sceni

Dvorane Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Neophodna je da sedišta budu na različitim lokacijama kako bi ljudi koji koriste kolica imali izbor i da se smesti pratilac koji može biti korisnik/ca kolica ili osoba koja hoda
2	CSA	Ograde koje štite gledališta ne treba da ometaju vidik.
3	CSA	Svetlo koje naglašava treba da je postavljeno duž ivica stepenika na prolazu.
4	ADAAG	Prenosna ili sedišta na rasklapanje mogu se postaviti umesto praznog mesta za korisnike/ce kolica. Sedišta na rasklapanje obično su dva fiksirana sedišta koja se lako mogu sklopiti da se oslobodi prazno mesto za jedna ili dvoja kolica.
5	ADAAG	Neophodno je da se postavi znak ili marker na mesta sa naslonima za ruke koji se mogu skinuti ili rasklopiti. Treba imati u vidu to da se takva mesta mogu lako naći kad se prostorija zamrač.
6	ADAAG	Pomoćni sistemi za slušanje neophodni su tamo gde je slušanje neodvojivo od korišćenja prostora. Oni se ne nalažu tamo gde nema pojačavanja zvukova.
7	Australija	Preporučuje se da 10% prostora predviđenog za sedenje u svakom delu gledališta ima sistem za slušanje.
8	Australija	Scenski prostor treba da je dovoljno velik da se kolica mogu okrenuti.
9	Australija	Treba omogućiti da svim komandama kojima upravlja govornik može da upravlja i osoba koja sedi, u skladu sa prihvaćenim merama za domašaj.
10	Australija	Ivice podijuma ili bine treba definisati preprekama ili kontrastom u boji ili teksturi površine poda.
11	Australija	Svim korisnicima omogućiti da izaberu mesta za sedenje s obzirom na položaj, nivo i vidljivost.
12	Australija	Neprekidna staza treba da vodi do mesta za sedenje i do mesta određenih za ljude sa invaliditetom, i od tih mesta do mesta predviđenih za ulazak i pogodnosti kao što je toalet.
13	Australija	Ka fiksiranim sedištima koja mogu koristiti ljudi sa pomagalima za hodanje ili oni koji se žele prebaciti iz kolica, treba da vode neprekidne pristupačne staze.
14	Australija	Ka podijumu treba da vode neprekidne pristupačne staze, što može podrazumevati korišćenje rampi ili automatskih sistema za vertikalni transport.
15	Švedska	Nije neophodno da sva sedišta u bioskopima, pozorištima, sportskim objektima i drugim velikim mestima okupljanja budu pristupačna osobama u kolicima, ali moraju da postoje delovi gledališta koji su pristupačni za kolica. Osim toga, bina, podijum i prostor iza bine koji koriste glumci treba da je pristupačan, kao i garderobe i tereni u sportskim objektima.
16	Švedska	Takođe bi trebalo omogućiti da da se pomoćni sistem za slušanje takođe bi trebalo da je moguće koristi na bini.
17	Švedska	Dizajn dvorane i njeno osvetljenje treba da olakšava čitanje s usana i prevođenje na znakovni jezik, na primer, u tamnoj sobi, moguće je usmeriti svetlo na govornika ili prevodioca na znakovni jezik.

Zbog bezbednosti u kadi veoma je važno uzeti u obzir mere koje se odnose na prostor ispred kade. **Čista širina se kreće** (1) od 750 do 1450 mm, a dužina (2) varira od 1500 do 1600 mm. Preporučuju se **najmanje dve hvataljke** (7) prema standardu CSA, dok su prema SAD i Australiji potrebne najmanje 3. Ekspertska grupa preporučuje **najmanje 2 hvataljke, pri čemu je jedna cev u obliku slova L**.

Visina horizontalne hvataljke (10) kreće se od 840 do 915 mm u SAD i 650 – 750 mm u Australiji. Ekspertska grupa skrenula je pažnju da je bolje hvataljke postaviti niže da se ljudi oslone dok sede u kadi. Osim toga, SAD, Kanada, Singapur i Australija preporučuju da se postavljaju **vertikalne hvataljke** (12). Ova vertikalna hvataljka pomaže ljudima dok ulaze u kadu i izlaze iz nje, tako da nema opasnosti od pada.

Kanada i Singapur nalažu da se slavina i ostala podešavanja (20) nalaze na strani kade predviđenoj za noge. Australija predlaže da to bude tamo gde su noge ili iza leđa, dok SAD smatra da je bilo koja strana prihvatljiva.

Preporučuje se da crevo od tuša bude dužine od najmanje 1500 mm (26), fiksirano ili da se može držati u ruci. Maksimalna visina tuša (28) je 1200 mm u Kanadi, dok Singapur preporučuje minimalnu visinu od 1000 mm od poda.

Važan novi dodatak propisima i standardima pristupačnosti jeste **maksimalna temperatura koja se dopušta kako bi se izbegla mogućnost opekotina, ali i dalje sprečavajući razvoj bakterija**. Preporučuju su temperature od 55°C u Kanadi, 40°C u Španiji i 49°C u SAD.

Komentari o bezbednosti kada odnose se na upotrebu neklizajućih podova u glavnom delu prostorije s kadom i oko kade, i da se ne koriste ograde. CSA preporučuje da **slavina za toplu i hladnu vodu uvek bude na istom mestu kako bi ih ljudi lakše prepoznavali**.

Kade

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irsko	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Opšte/ Prostorno																		
1	Širina duž čitave dužine kade treba da je najmanje	750		760										750	1540	750	760	760
2	Kada treba da ima dužinu od najmanje	1500														1600		1600
3	Na kadama treba da postavite klizna vrata	da		da											da		da	da
4	Kade treba da imaju neklizajuće dno	da												ili gumena prostirka	da			da
Hvataljke																		
5	Noseća struktura u zidovima treba da bude takva da može da drži hvataljke i da pruža otpor sili u bilo kom pravcu od najmanje	1,3 kN		1,112 kN											1,1 kN	da	1,3 kN	1,3 kN
6	Noseća struktura treba da se prostire na tri zida koja okružuju kadu od oboda do plafona	da		da														da
7	Najmanje dve hvataljke postaviti u delu gde je kada	da		minim. 3, (4 sa sedištem koje se može skidati)						hvataljke pozadi/ sa strane mogu biti iz jednog dela				da	najmanje 3	1	minim. 2 (jedna u obliku slova "L")	minim. 2 (jedna u obliku slova "L")
8	Jedna horizontalna hvataljka treba da se nalazi duž kade na zidu	da		da					da	hvataljke pozadi/ sa strane mogu biti iz jednog dela				da	da	da		da
9	Horizontalna hvataljka koja se nalazi duž kade na zadnjem zidu treba da je postavljena iznad oboda na visini od	180 - 280		205 - 255					200					180 - 280	70 - 290	200 - 250	150 - 200	200 - 250

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Horizontalna hvataljka koja se nalazi duž kade na zadnjem zidu treba da je postavljena na visini od		840 - 915					700 - 750	800					650 - 750	850 - 950			650 - 750
11	Horizontalna hvataljka koja se nalazi duž kade na zadnjem zidu treba da je dugačka najmanje	1200		380 maks. od zida iza glave, 305 maks. od zida gde su komande										1200		1200	900	1200
12	Da li postoji vertikalna hvataljka pri dnu kade tik uz čistu površinu poda	da		da										da	da			da
13	Vertikalna hvataljka na delu zida gde su komande na prednjoj ivici kade treba da ima dužinu od najmanje			610													1220	1220
14	Niži kraj vertikalne hvataljke pri dnu kade treba da je iznad oboda kade na visini od	180 - 280												180 - 280	700 – 850 od poda			180 - 280
15	Vertikalna hvataljka pri dnu kade treba da ima dužinu od najmanje	1200												1200	da vrh hvataljke bude 1400-1500 od poda			1200
16	Vertikalna hvataljka pri dnu kade treba da je odmaknuta od spoljnje ivice kade između	80-120																80-120
17	Hvataljke treba da budu otporne na klizanje	da	da						da					da		da	da	da
18	Za mere o hvataljkama pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da				da	da	da		da	da	da	da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Komande / Slavine																		
19	Slavine i ostale komande treba da se nalaze na strani gde su noge	da		na bilo kom kraju										da	da, ili na zidu iza leđa	da		da
20	Slavine i ostale komande treba da se nalaze na središnjoj liniji kade i spoljne ivice oboda	da												da	da, ili na zidu iza leđa			da
21	Slavine i ostale komande treba da su iznad oboda na maksimalnoj visini od	450												450 maks			450	450
22	Slavine i druge komande treba da su s jednoručne	da							da					jednom rukom			da	da
23	Minimalna dužina jednoručne slavine od centra okretanja do vrha ručice treba da je	75																75
24	Slavine i druge komande ne smeju biti na oprugu	da												jednom rukom			da	da
25	Tuš se može držati u ruci	da							da					da			da	da
26	Crevo tuša treba da je dugačko najmanje	1500		1500										1500			1525	1500
27	Tuš može i da se fiksira	da		da										da			da	da
28	Tuš je fiksiran i može se po- dešavati od poda i navise do	1200												niži kraj minim. 1000 od poda				niži kraj minim. 1000 od poda
29	Tuša koji je postavljen na vertikalnu šipku ne treba da smeđa pri korišćenju hvataljki	da		da										da			da	da
Temperatura vode																		
30	Temperaturu vode kontroli- sati termostatom ili treba da ima ventili za izjednačavanje pritiska	da															da	da
31	Temperatura vode iz cevi ne treba da prelazi	55°C		49°C					40°C									55°C

Kade Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Da bi se omogućio lakši pristup kadi, poželjno je imati sedište postavljeno na kraju kade, u širini kade, duboko 400 mm i da je u ravni sa ivicama kade.
2	CSA	Vertikalna hvataljka ne treba da ulazi u zavesu od tuša.
3	CSA	Ručica slavine kad je slavina zatvorena, treba da je okrenuta napred. Slavine za toplu i hladnu vodu na kadama treba da su uvek sa iste strane.
4	Južnoafrička Republika	Hvataljke treba da su od nerđajućeg čelika.
5	Singapur	U glavnom delu prostorije s kadom izvan kade treba postaviti nekizajući pod.
6	Singapur	Slavine i komande treba da imaju jasno uočljive znakove u kontrastnoj boji i reljefne znakove za toplu i hladnu vodu.
7	Singapur	Zidovi kade ne smeju da ometaju komande, ili da ometaju osobu koje prelazi iz kolica u kadu.

KLUPe I PROSTOR ZA PIKNIK

Veliki broj zemalja koje su obuhvaćene ovom studijom **nalažu da klupa ili sedišta budu uz prilaz** (1), a Australija određuje da ne bi trebalo više od 500 mm da bude udaljeni od staze. Minimum čistog prostora da bi mogla stati kolica pored klupe (4) određuju Singapur, Australija, Liban i Švedska. Liban ističe da je **važno obezbediti različite vrste sedišta**, dok Švedska nalaže da se obezbedi naslon za ruke na visini od 700 mm od zemlje (11).

Stolovi za piknik trebalo bi da budu na istoj visini kao pultovi (16), na 750 – 850 mm, sa odgovarajućim prostorom za kolena i prostorom za prilaz stolu za piknik. Ne treba zaboraviti da sto za piknik mora biti na prilazu.

CSA upozorava da ako se sto za piknik ili sedišta nalazi pored padine koja se spušta, treba napraviti ivičnjak. Singapur ističe da u velikim robnim kućama, supermarketima i tranzitnim stanicama treba obezbediti sedišta za osobe sa invaliditetom, što je odlična preporuka.

Australija nas podseća da **ulični mobilijar treba postaviti sa jedne strane pristupačne staze da ne bi bilo opasnosti od isturenih objekata**. Australija je dala komentar da bi sedišta trebalo da budu na visini od 450 mm, ali ako se prave za starije korisnike, prednost se daje visini od 520 mm.

Klupe i prostori za piknik

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Lokacija/Stepen																		
1	Klupa ili sedište nalazi se uz prilaz	da		da			da				da			minim. 900 čistog prostora ispred sedišta/ klupe	da, udalje- no 500 od staze	da	da	da
2	Klupa ili sedište su stabilni	da		da														da
3	Klupa ili deo za sedenje ima ravnu i čvrstu površinu	da		da														da
4	Najmanja površina čistog prostora pored klupe na kome mogu da se zaustave kolica i koji nije deo staze iznosi (širina x dubina)	850 x 1200		760 x 1220			treba da se obez- bedi od- govarajući prostor				1110 - 1400			prazan prostor, minim. 900	800 x 1300	1200 x 1200	920 x 1370	800 x 1300
5	Prostor pored, ispred i ispod klupe je ravan sa maksimalnim nagibom od	2%		1:48												da		2%
6	Klupa/sto za piknik treba da je na ravnoj, čvrstoj podlozi odmah uz prilaz	da														da	da	da
7	Čist prostor oko klupe/stola za piknik treba da se nastavlja u svim pravcima najmanje	2000														da	2000	2000
8	Tlo ili podloga ispod prostora predviđenog za sedenje treba da je bojom i teksturom u kontrastu sa okolinom	da					da										da	da
Nasloni za ruke/leđa																		
9	Klupe ili prostor za sedenje daju više mogućnosti (npr. neke sa naslonima za leđa, neke s naslonima za ruke, a neke sa oba)	da														da		da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Klupe treba da imaju naslon za leđa ili da budu pričvršćene za zid			da			naslon za leđa								da		naslon za leđa	da
11	Najmanja visina naslona za leđa iznad sedišta			455												700 iznad poda		455
12	Postoji naslon za ruke						da, i moguće ga je uhvatiti šakom, na visini od 700 od tla				da, na visini od 700			da	da, na visini od 260 +/- 40 od sedišta			da, na visini od 260 +/- 40 od sedišta
Sedište																		
13	Visina sedišta iznad nagiba treba da je	450 - 500		430 - 485			450 - 500				450				400 - 450	450	450 - 500	450 - 500
14	Minimalna dubina sedišta treba da je			510 - 610											400 - 450			450
15	Kada je postavljeno na mokrim lokacijama, površina sedišta treba da je otporna na klizanje i na njemu ne sme da se sakuplja voda			da											da			da
Stolovi																		
16	Vrh klupe/stola za piknik iznad nagiba treba da je na visini od	730 - 860			760		700 - 850									750 - 900	710 - 865	750 - 850
17	Visina čistog prostora za kolena ispod klupe/stola za piknik treba da je najmanje	680					680 - 700									600	685	680 - 700
18	Širina čistog prostora za kolena ispod klupe/stola za piknik treba da je najmanje	750					800										760	800
19	Dubina čistog prostora za kolena ispod klupe/stola za piknik treba da je najmanje	480					600										480	600

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Ako se prostor za sedenje nalazi neposredno uz nizbrdicu, što je potencijalno opasno, treba postaviti ivičnjak oko ravnog dela.
2	ADAAG	Kako bi se olakšao prelazak na klupu, razmislite o postavljanju ručki na zid pored klupe, a ne na naslon sedišta. Ako postoje, ručke ne mogu predstavljati prepreku do klupe.
3	Singapur	U velikim robnim kućama, supermarketima, hodnicima na javnim mestima i u javnim dvoranama (npr. brzim tranzitnim stanicama na kojim ima puno ljudi) treba obezbediti sedišta za ljude sa invaliditetom koji ne mogu duže da stoje.
4	Singapur	Sedišta ili klupe treba postaviti na taksi stajalištima za osobe sa invaliditetom koje hodaju i ovi ne treba da ometaju kretanje korisnika kolica. Nasloni za ruke treba da se nalaze na krajevima sedišta kako bi osobe sa invaliditetom koje hodaju i stariji ljudi mogli da stanu.
5	Švedska	Čist prostor ispred stola za piknik treba da je 1500 x 1500 mm.
6	Australija	Na šetalištima i sličnim mestima, sav ulični mobilijar treba da stoji samo sa jedne strane pristupačne staze.
7	Australija	Tamo gde je moguće, treba obezbediti sedišta različitih visina. Sedišta generalno treba da su na visini 450 mm, ali gde se očekuje veliki broj starijih korisnika, visine do 520 mm su bolje. Deci i ljudima patuljastog rasta možda više odgovaraju sedišta visine 350 mm.

KANTINE I RESTORANI

Kantine i restorani treba da budu pristupačni svima. Ako to nije slučaj, minimum jedan deo bara ili restorana treba da je pristupačan.

Minimalna čista širina (2) kreće se od 820 do 1060 mm. Ekspertska grupa odabrala je širu meru kako bi ljudi mogli da se kreću oko nekoga ko sedi u kolicima.

Visine vrha pulta i stola kreću se (4) od 710 do 915 mm, a najbolje rešenje je često negde između 750 – 850 mm. Važno je uzeti u obzir **prostor za manevrisanje kao i mere prostora za sedenje** predviđenog za korisnike/ce kolica. Najboljim rešenjem smatra se prostor 800 x 1300 mm.

Singapur se bavi pitanjem koji procenat prostora u restoranu ili kantini treba da bude pristupačan, i navodi da kad su stolice fiksirane, na svakih deset stolova jedan treba da je pristupačan osobama sa invaliditetom ili najmanje 2 stola od ukupnog broja, šta je od toga veće. Singapur dalje dodaje da bi trebalo obezbediti **različit raspored stolova i stolica ili raspored koje se može lako menjati**.

ICTA ističe da treba **jasno ispisati cene na kasi** kako bi bile vidljive svim mušterijama. Ovo cene ljudi koji slabije čuju kao i ostale mušterije.

Dobra praksa u dizajnu je obezbediti **neprekidni pult za tacne** u kantinama, i postavljanje začina i escajga tako da ih mogu dohvatiti ljudi koji koriste kolica kao i ljudi nižeg rasta.

Automati takođe treba da su pristupačni.

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Red/Red za naplatu																		
1	Da li je kantina pristupačna	da	da	da														da
2	Redovi za hranu treba da imaju čistu širinu od najmanje	920		915											820		1060	920
3	Najmanja čista širina kod redova za naplatu	920	da	915										900	820		1060	1060
Pult/Sto																		
4	Vrh pulta ili stola na visini je između	730 - 860	865 maks.	maks. 915	760	800			850					800 maks	730 - 850	900	710 - 865	750 - 850
5	Vrhovi pulta za tacne su iznad gotovog poda na visini između			710 - 865												900	865	710 - 800
6	Za informacije o merama za prostor za kolena i prostor koji potreban kod stolova i pultova, pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da			da					da	da	da	da	da
Deo za sedenje																		
7	Deo za sedenje za osobe u kolicima treba da ima adekvatan prostor za manevrisanje kako bi mu se moglo prići	da												da			da	da
8	Deo za sedenje za osobe u kolicima treba da ima adekvatan prostor za manevrisanje kako bi se prišlo stolu ili pultu	da			da									da		da	da	da
9	Isti izbor hrane u delu za samoposluživanje nalazi se od poda maksimalno na visini od	1200		1220													50% polica najviše na 1200	1200
10	Deo za sedenje za osobe u kolicima treba da ima minimalnu čistu površinu poda od (širina x dubina)	750 x 1200		760 x 1220	750 x 1200									750 x 1200			760 x 1370	800 x 1300

Bz.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Komande																		
11	Za mere o komandama na automatima u kantinama pogledati odeljak o komandama u ANTROPOMETRIJI	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da	da	da
Ostalo																		
12	Informacije na displejima treba da prate taktine i/ili zvučne informacije, koje su u kontrastnoj boji i na površini bez odsjaja	da				u kon- trastnoj boji i bez odsjaja			da						da		da	da
13	Za mere kretanja, prostora za čekanje u redu i prilaze pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da			da	da		da	da	da	da	da	da	da
14	Za mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
15	Za mere koje se odnose na oznake pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Ako se prostor za sedenje nalazi neposredno uz nizbrdnicu što je potencijalno opasno, treba postaviti ivičnjak oko ravnog dela.
2	ADAAG	Kako bi se olakšao prelazak na klupe, razmislite o postavljanju ručki na zid pored klupe, a ne na naslon sedišta. Ako postoje, ručke ne mogu predstavljati prepreku do klupe.
3	ADAAG	U velikim robnim kućama, supermarketima, hodnicima na javnim mestima i u javnim dvoranama (npr. brzim tranzitnim stanicama na kojim ima puno ljudi) treba obezbediti sedišta za ljude sa invaliditetom koji ne mogu duže da stoje.
4	Singapur	Sedišta ili klupe treba postaviti na taksi stajalištima za osobe sa invaliditetom koje hodaju i ona ne treba da ometaju kretanje korisnika kolica. Nasloni za ruke treba da se nalaze na krajevima sedišta kako bi osobe sa invaliditetom koje hodaju i stariji ljudi mogli da stanu.
5	Singapur	Čist prostor ispred stola za piknik treba da je 1500 x 1500 mm.
6	Singapur	Na šetalištima i sličnim mestima, sav ulični mobilijar treba da stoji samo sa jedne strane pristupačne staze.
7	Singapur	Tamo gde je moguće, treba obezbediti sedišta različitih visina. Sedišta generalno treba da su na visini 450 mm, ali gde se očekuje veliki broj starijih korisnika, visine do 520 mm su bolje. Deci i ljudima patuljastog rasta možda više odgovaraju sedišta visine 350 mm.
8	Singapur	Na mestima u kojima se jede treba da postoji različit raspored stolova i stolica ili raspored koje se može lako menjati.
9	Švedska	Važna je dobra akustika u kantinama i restoranima.
10	UN	Vrhovi stolova u kantinama i restoranima treba da su na konzolama ili sa ravnim nogama na uglovima.
11	ICTA	Cena treba da je istaknuta na kasi, vidljiva mušterijama. Ovo će ceniti ljudi koji slabije čuju, gluve ili nagluve osobe, kao i sve ostale mušterije.

SREDSTVA ZA KOMUNIKACIJU

Dostupan je veliki broj različitih tipova pomoćnih uređaja za slušanje kao što su sistem petlje, infrared, radio frekvencija ili direktna žica. Pomoćni sistemi za slušanje pojačavaju zvuk ljudima koji slabije čuju kao i ostalima.

Kanadski AFG preporučuje da se **pomoćni sistemi za slušanje obezbede tamo gde je slušanje neodvojivo od upotrebe prostora** (1). Važno je da je sistem pristupačan ljudima koji koriste slušna pomagala (4), prema standardima SAD i Kanade. SAD dalje propisuje **odnos buke i nivoa pritiska zvuka kako bi omogućili pristup ljudima koji slabije čuju** (5).

Južnoafrička Republika i Kanada propisuju da se simbolom označi postojanje pomoćnog sistema za slušanje, a Švedska ističe da sistem treba da je dostupan onima koji govore na podijumu ili sceni, što su odlične preporuke. Švedska dalje preporučuje **pomoćna sredstva za slušanje na šalterima objekata namenjenih prevozu**.

Pri dizajniranju je takođe važno smanjiti buku iz pozadine i uskladiti objekte koji imaju dobru akustiku sa principima univerzalnog dizajna.

Sredstva za komunikaciju

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Opšte																		
1	Da li je obezbeđeno po- moćno auditivno sredstvo										da						gde je zvuk sa- stavni deo upotrebe prostora	da
2	Tamo gde ono postoji, kori- stiće se pomoćni sistem za slušanje, indukciona petlja, infracrveni sistem ili sistem radio frekvencije	da		da							da						da	da
3	Zvučnici neophodni uz pomoćni sistem za slušanje treba da imaju standardnu mono utičnicu od 3,2 mm			da														
4	Zvučnici treba da budu kompatibilni sa slušnim pomagalima i da su pove- zani sa kalemima u slušnim pomagalima preko vratnih petlji			da													da	da
5	Pomoćni sistemi za slušanje treba da imaju mo- gućnost da obezbede nivo pritiska zvuka od najmanje 110 dB i najviše 118 dB sa dinamičkim opsegom na regulatoru jačine zvuka od 50 dB			da														da
6	Odnos signala i buke, za buku koja se stvara unutar pomoćnog sistema za slušanje, treba da je minim. 18 dB			da														da

Sredstva za komunikaciju - Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Prijemnici kod sistema kao što je zvučna petlja, infracrveni sistem i FM sistemi radio frekvencije mogu biti tako opremljeni da budu kompatibilni za slušnim pomagalima sa T-prekidačima ili kapacitetom za dovođenje zvuka. Žičani sistemi mogu ispunjavati ove uslove kada se obezbedi sve što je potrebno osobama sa slušnim pomaglima.
2	CSA, Južnoafrička Republika	Simbol za pristupačnost ljudima koju su gluvi ili slabije čuju treba postaviti da se označi postojanje pomoćnog sistema za slušanje u objektu.
3	ADAAG	FM sistem može biti bolji od infracrvenog sistema u nekim otvorenim prostorima za okupljanje pošto su infracrveni signali manje efikasni na suncu. Infracrveni sistem je generalno bolji izbor od FM sistema gde je važno poverljivo emitovanje, pošto će ono biti ograničeno na dati prostor.
4	ADAAG	Vratne petlje i slušalice koje se nose na glavi, a koje se mogu nositi kao vratne petlje, kompatibilne su sa slušnim pomaglima. Slušalice koje nisu kompatibilne jesu bubice za uši, zato što se zbog njih moraju skinuti slušna pomagala. slušalice koje se nose preko uha, koje mogu da proizvode smetnje u emitovanju i mogu biti neudobne ljudima koji nose slušna pomagala.
5	Švedska	U dvoranama za okupljanje pomoćna sredstva za slušanje treba da rade i na podijumu i na sceni.
6	Švedska	Upotreba pomoćnih sistema za slušanje na recepcijama olakšava komunikaciju ljudima koji imaju oštećenje sluha.
7	Južnoafrička Republika	Ljudi sa oštećenjima sluha možda treba da se jave na šaltere informacija na svim aerodromima, železničkim stanicama, hotelima, itd kako bi zatražili poruke u pisanoj formi ili druge informacije (ili oba). Takav šalter i njegovo mesto treba da se jasno označi postavljanjem međunarodnog signala za sistem petlje (za gluve osobe).
8	ICTA	Tamo gde postoje pomoćni sistemi za slušanje, treba da se postavi znak koji na njih ukazuje.

Računarske sobe

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Prolazi																		
1	Čista širina prolaza treba da je najmanje	920		915										900			1060	920
Pultovi/ Stolovi																		
2	Uz deo za sedenje osoba u kolicima treba da postoji odgovarajući prostor za manevrisanje kako bi se prišlo delu za sedenje	da		da									da	da		da	da	da
3	Za mere o delu za sedenje, prostoru za kolena, površine pultova i stolova, pogledati odeljak ANTRO-POMETRIJA	da	da	da	da	da			da					da	da	da	da	da
Komande																		
4	Za mere o komandama pogledati odeljak ANTRO-POMETRIJA	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da	da	da
Ostalo																		
5	Informacije na displejima treba da prate taktile i/ili zvučne informacije, u kontrastnim bojama i na površini koja nema odsjaj	da				osvetljenje u kontra- stnoj boji i površina koja nema odsajaj			da									
6	Za mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
7	Za mere o prilazima i stazama pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da			da	da		da	da	da	da	da	da	da
8	Za bilo koje mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da

** Obratiti pažnju, da se pregled i tehnički komentari za odeljak Računarske sobe mogu naći u odeljku RADNA MESTA

RAMPE NA IVIČNJAKU, PEŠAČKI PRELAZI I OSTRVA

Prema većini propisa i standarda rampe na ivičnjacima moraju biti stabilne, čvrste i ne smeju biti klizave (1). **Rampe na ivičnjacima moraju imati postepeni prelaz (2) između rampe i susedne površine. Ovo je izmena u odnosu na prethodne propise i standarde koji su zahtevali malu ivicu na trotoarima.** Preporučuje se odgovarajući odvod (4) sa maksimalnim kontra nagibom 1:20, kako propisuju Kanada, SAD i Filipini.

Maksimalni padajući nagib ivičnjaka kreće se od 1:8 do 1:16, dok je preporuka da je najbolje koristiti 1:12 – 1:16. **Širina rampe na ivičnjaku (11) varira od 900 mm do 1220 mm, gde je najbolje rešenje 1000 mm.** Kanada propisuje da rampe na ivičnjacima koji su izloženi snegu (12) budu od 1200 do 1500 mm. **Uočljiva površina upozorenja (13) sa kontrastom u boji i teksturi neophodna je prema većini propisa i standarda,** Filipini preporučuju taktilne blokove, a Švedska nalaže različitu teksturu i osvetljenje.

Rampe na ivičnjacima treba da stoje sa obe strane ulice i da su u istoj liniji (20). Određeni broj zemalja propisuje da rampe na ivičnjacima budu u celini u sastavu oznaka (23) pešačkog prelaza, što je odlična ideja. **Iako SAD, Meksiko i Liban dozvoljavaju rampe na uglovima ivičnjaka, Kanada i Južnoafrička Republika predlažu da se ovo izbegava.**

Ravan deo (29) dužine od najmanje 1300 mm treba da postoji na pešačkom ostrvu. Kanada i Liban takođe propisuju uočljivu površinu za upozorenje (31) na ravnim pešačkim ostrvima.

CSA komentariše da se rampe na ivičnjacima koji se ulaze u put ne preporučuju pošto su opasni za korisnike i ometaju vozila. **Filipini preporučuju upotrebu taktilnih blokova u neposrednoj blizini pešačkih prelaza.** Preporuke UN-a u Libanu su da se **izgrade staze vodilje kako bi ukazale na položaj pešačkog prelaza za dobrobit ljudi sa oštećenjima vida.**

Rampe na ivičnjaku, pešački prelazi i ostrva

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Opšte																		
1	Površina rampe na ivičnjaku treba da je stabilna, čvrsta i je otporna na klizanje	da		da	da	da	da			otporna na klizanje		da		otporna na klizanje	da	grube teksture	da	da
2	Rampa na ivičnjaku treba da ima ravan prelaz od rampe do površine uz koju stoji	da		da											da	maks. 15	da	da
3	Minimalni ravan prostor od vrha nagiba rampe da bi pešaci mogli da je izbegnu je	920		915	1200							1200		1200	1330	niži prostor, maks. nagib od 1:12	1060	1200
4	Dizajn rampe na ivičnjaku treba da omogućući odvod tako da se voda ne nakuplja na stazi	da		da								da		da		da	da	da
5	Ivičnjaci umesto krila na rampama i druge iverice paralelne sa pešačkim tokom mogu se koristiti tamo gde se očekuje da pešaci ne prelaze preko rampe	da		da										da			da	da
Nagib																		
6	Najviši kontra nagib kanala i površina puta koji se nalaze uz rampu na ivičnjaku je	1:20		1:20								1:20					1:20	1:20
7	Maksimalni padajući nagib rampe je	1:15 - 1:10		1:12	1:16 - 1:12	1:8	1:12				1:5	1:12		1:10 (nagib 150 - 200), 1:12 (nagib +200)	1:8	1:12	1:8 - 1:10 (visoko 75), 1:10 - 1:12 (visoko 150)	1:12 - 1:16
8	Tamo gde nema ravnog prostora od vrha nagiba rampe maksimalan nagib krilca je			1:12														1:12 - 1:16
Zakrbljene stranice																		
9	Rampe na ivičnjacima treba da imaju zakrbljene stranice tamo gde se očekuje da preko njih prelaze pešaci	da		da							da			da	da		da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Nagib zakriljene stranice treba da je između	1:15 - 1:10		1:10							široko 450			maks 1:10	45 °	1:12	1:10	1:12 - 1:15
Širina ivičnjaka																		
11	Širina rampe na ivičnjaku (bez krilaca) treba da je najmanje	920	920	915	1000	900	minim. 900 - maks. 1000					900		900	1000	900	1220	1000
12	Kada je rampa na ivičnjaku izložena snegu, njena širina (bez krilaca) treba da je	1200 - 1500																1200 - 1500
Uočljive površine za upozoravanje																		
13	Rampe na ivičnjacima treba da imaju uočljivu površinu za upozoravanje sa kontrastom u boji i tek- sturi u odnosu na susedne površine	da			kontrast u teksturi	da	drugačija tekstura i osvetljenje			da		taktilni blokovi		da	da	da	da	da
14	Uočljiva površina za upozo- renje na rampi na ivičnjaku treba da ima dubinu od	600 - 650								površina je rampa sa oblim ispupče- njima		300		600 minim.		600		600 - 650
15	Uočljiva površina za upozorenje na rampi na ivičnjaku treba da počne od ivičnjaka/slivnika na udaljenosti od	150 - 200										u nepo- srednjoj blizini		300		da		150 - 200
16	Uočljiva površina za upo- zorenje treba da se prostire čitavom širinom rampe na ivičnjaku	da				ne								da		da	da	da
17	Pošto je uočljiva površina upozorenja neophodna na rampi na ivičnjaku, dozvoljen je ravan prelaz od ivičnjaka do slivnika	da																da
18	Za dodatne mere pogledati odeljak UOČLJIVA UPOZO- RENJA	da		da		da				da		da		da			da	da

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Lokacija																		
19	Da li je rampa na ivičnjaku postavljena s obe strane ulice	da		da	da		tamo gde se može prelaziti			da				da		da	da	da
20	Rampe na ivičnjaku postavljene na obe strane ulice treba da su u istoj ravni sa oborenim ivičnjakom naspram njega	da		da						da		vertikalna u odnosu na ulicu koliko god je to moguće		da		da	da	da
21	Rampe na ivičnjaku nalaze se na onoj strani pešačkog prelaza koji je najudaljeniji od paralelnog puta za vozila	da														da		da
22	Rampe na ivičnjacima treba da su postavljene tako da ne ulaze u kolovoz, mesta za parking ili prilaze parkingu			da										da		uobičajna traka kretanja pešaka		da
23	Rampe na ivičnjacima na obeleženim pešačkim prelazima treba da su u celini u sastavu oznaka			da										da	da	da	da	da
24	Rampe na ivičnjacima treba da vode ljude direktno u deo namenjen za prelaz pešaka	da		da								postavljen kod najbližeg, najpogodnijeg dela		da	da	no	da	da
Dijagonalni spuštene ivičnjaci																		
25	Da li su rampe na ivičnjacima dozvoljene na uglovima	izbegavati		da	da					izbegavati						da		ne
26	Dno dijagonalnih rampi na ivičnjaku treba da ima čist prostor izvan aktivnih saobraćajnih traka kolovoza od minimalno			1220												da		da
27	Dijagonalne rampe na ivičnjaku postavljene na označenim prelazima treba da imaju minimalnu čistu površinu unutar oznaka od			1220												da		dijagonalni prelazi ne treba da se koriste

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
28	Diagonalne rampe na ivičnjacima sa krilnim stranicama treba da imaju deo ivičnjaka, sa svake strane rampe na ivičnjaku i unutar označenog prelaza minimalne dužine od			610											1220			dijagonalni prelazi ne treba da se koriste
Pešačka ostrva																		
29	Najmanja dužina ravne površine između dve rampe na ivičnjaku na ostrvima je	1200		1220							1500	1500		1200	da, ili da imaju rampu na ivičnjaci- ma	1500	1370	1300
30	Izdignuta ostrva na pešač- kim prelazima treba da su usečena tako da budu u ravni sa ulicom	da		da	da						da			da ili da postoji rampa na ivičnjaku ravne površine 1200 x 1500			da ili da postoji rampa na ivičnjaku ravne površine 1060 x 1370	da
31	Ostrva koja su u ravni sa ulicom i više od 1200 u dubinu, treba da imaju uoč- ljivu površinu za upozorenje koja počinja na razdaljini od ulice	150 - 200														da		150 - 200
32	Ostrva koja su u ravni sa ulicom i više od 1200 u dubinu, treba da imaju uoč- ljivu površinu za upozorenje dubine od	600 - 650														600		600 - 650
33	Ostrva koja su u ravni sa ulicom treba da imaju uočljivu površinu za upo- zorenje koja je u kontrastu sa okolnim površinama za kretanje	da														da	da	da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Kriline stranice rampi na ivičnjaku mogu da se nalaze van oznaka za pešački prelaz.
2	CSA	Rampe na ivičnjaku koje ulaze u kolovoz ne preporučuju se pošto su opasni za korisnike i ometaju vozila.
3	ADAAG	Rampe na ivičnjacima i kriline stranice ivice treba da se postavljaju tako da ne ulaze u kolovoz, parking mesta ili prilaze parkingu.
4	Švedska	Ivičnjaci između delova za pešake i delova u kojima se odvija saobraćaj treba da su najmanje 400 mm visine.
5	Južnoafrička Republika	Vidljivja, zvučna i taktilna sredstva upozorenja treba da budu uzeta u obzir tamo gde su neophodna.
6	Singapur	Rampe na ivičnjacima ne treba da imaju rukohvate.
7	Singapur	Rampe na ivičnjacima treba da su postavljene tako im ne smetaju parkirana vozila.
8	Singapur	Rampe na ivičnjacima ne treba da imaju prepreke kao što su putokazi, semafori i slični predmeti.
9	Singapur	Površina rampe na ivičnjaku koja ima teksturu daje sigurno uporište osobama sa invaliditetom koje hodaju.
10	Filipini	Oboreni ivičnjaci dozvoljeni su samo ako ne remete stazu ili na bilo koji način smanjuju njenu širinu.
11	Filipini	Postaviti taktilne blokove u neposrednoj blizini pešačkih prelaza kao pomagalo slepim osobama. Taktilna površina treba da je dovoljno visoko da se može osetiti donom, ali dovoljno nisko da se pešaci ne bi o njih sapitali.
12	UN	Prelazi gde je saobraćaj slab, a koje često koriste osobe sa invaliditetom, mogu se od strane pešaka kontrolisati pristiskom dugmeta na semaforu da se upali zeleno svetlo.
13	UN	Izgradnja pešačkih ostrva kako bi se smanjila dužina pešačkog prelaza se preporučuje zbog bezbednosti svih korisnika puta.
14	UN	Treba da se postave staze vodilje koje pokazuju gde se nalazi pešački prelaz za one pešake sa oštećenjima vida.
15	UN	Površina puta na pešačkim prelazima treba da je u istom nivou kao i staza tako da korisnici kolica ne moraju da savlađuju razlike u visini.
16	UN	Kako se osobe sa oštećenjima vida ne bi zbunjivale, rampe na ivičnjacima treba da su postavljene van uobičajene linije kretanja pešaka.
17	London AFG	Mada su ravan prelaz i minimalan nagib idealni za nekoga u kolicima, oni predstavljaju potencijalnu opasnost ljudima sa oštećenjima vida koji možda neće uočiti prelaz sa trotoara na ulicu. Površine sa teksturom predstavljaju važan čimilac bezbednosti u ovim okolnostima.

UOČLJIVI POKAZIVAČI

Uočljivi pokazivači sve se više primenjuju kako bi olakšali snalaženje osobama koje imaju oštećenje vida u izgrađenoj sredini. Ova analiza obuhvata uočljive pokazivače opasnosti kao i uočljive pokazivače pravca, pri čemu je razlika među njima veoma važna, **pokazivači opasnosti upozoravaju na dolazeću opasnost, dok pokazivači pravca pomažu u orijentaciji.**

Uočljivi pokazivači opasnosti uglavnom su uočljive oznake koje uključuju i taktilne tačke koje propisuju Kanada i SAD. Filipini kažu da pokazivači opasnosti (1) treba da budu dovoljno visoki da bi se primetili, a da ne predstavljaju opasnost od saplitanja, dok Singapur propisuje prečnik od 35 ± 1 sa prečnikom vrha od 25 ± 1 . **Uočljivi pokazivači treba da budu raspoređeni u pravilnu shemu, otporni na klizanje (4), u kontrastnoj boji (5) i postavljeni na uvek istoj udaljenosti od rubova elementa koji predstavlja opasnost.** Kanada propisuje da rub pokazivača opasnosti mora da bude udaljen od 600 do 650 mm od ruba elementa koji predstavlja opasnost (6), Urugvaj 500 do 600 mm, Singapur 300 mm i Filipini da bude ispred elementa koji predstavlja opasnost, dok Ekspertska grupa preporučuje da pokazivač opasnosti **bude 500 – 600 mm udaljen** od opasnosti. Važno je obezbediti da uočljivi pokazivači opasnosti ne predstavljaju opasnost od saplitanja (9), kako je to navedeno u Kanadi, na Filipinima i u kanadskom AFG.

Uočljive pokazivače pravca opisuju Kanada, Urugvaj i Singapur sa neprekidnim brazdama ili shemama. Širina uočljivih pokazivača pravca je od 600 do 800 mm u Kanadi, 200 do 600 mm u Urugvaju, 300 mm na Filipinima i minimum 600 u Singapuru.

Postavljanje i uočljivih pokazivača opasnosti i uočljivih pokazivača pravca svakako predstavlja oblast gde je neophodna međunarodna saradnja kako bi se koristila ista podloga za upozoravanje ljudi. Ovo je naročito važno ljudima koji su slepi i slabovidni.

CSA preporučuje da uočljivi pokazivači pravca budu postavljeni na velikim otvorenim površinama, u tržnim centrima i putničkim terminalima radi lakše orijentacije. Filipini propisuju taktilne kocke napolju u blizini pešačkih prelaza, dok Singapur navodi da bi se orijentisanje i kretanje ljudi sa oštećenjima vida značajno unapredilo korišćenjem taktilnih oznaka na površini tla. Dalje se navodi da oni treba da budu kontrastne boje i osvetljenosti u odnosu na okruženje, što je odlična preporuka.

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Uočljivi pokazivači opasnosti																		
1	Uočljivi pokazivači opasnosti treba da su sačinjeni od taktilnih tačaka									rampi sa oblim ispučeni- njima		taktilnih kocki		taktilnih tačaka			promena u teksturi	uočljivih pokazivača
2	Uočljivi pokazivači opasnosti treba da su sačinjeni od taktilnih tačaka visine 5 +/- 0,5 mm i prečnika osnove od 23 +/- 2 mm	da		da								dovoljno visoko da budu uočljivi, a da ne predstav- ljaju opa- snost od saplitanja		da, prečnik osnove 35 +/- 1, prečnik vrha 25 +/-1				dovoljno visoko da budu uočljivi, a da ne pred- stavljaju opasnost od sapli- tanja
3	Uočljivi pokazivači opasnosti treba da su organizo- vane u pravilan oblik s razmakom u sredini	60 +/- 5		41 - 61										50 u sredini i 15 između osnova				poređani u pravilan oblik
4	Uočljivi pokazivači opasno- sti treba da su otporni na klizanje	da		da						da		da					da	da
5	Uočljivi pokazivači opasno- sti treba da su u boji koja je u kontrastu sa okolnom podlogom od najmanje 70%	da		da						kontrast boje i teksture							da, kontrast teksture i boje	da
6	Uočljivi pokazivači opasno- sti treba da su u odnosu na rub elementa koji predstav- lja opasnost postavljene na udaljenosti od	600 - 650				kontrast boje						ispred elementa koji pred- stavlja opasnost		300			jedan stepenik/ gazište pre	500 - 600
7	Uočljivi pokazivači opasno- sti treba da su postavljeni duž čitave širine elementa koji predstavlja opasnost	da				da						da					da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
8	Uočljivi pokazivači opasnosti treba da su postavljani tako da je površina osnove u ravni sa okolnim površinama ili iznad okolne površine ne više od	3										nisu opasnost		5 (+/-1) maks.				3
9	Uočljivi pokazivači opasnosti ne treba da predstavljaju opasnost od saplitanja	da										da					da	da
Uočljivi pokazivači pravca																		
10	Uočljivi pokazivači pravca olakšavaju orijentaciju u otvorenom prostoru i pokazuju kojim putem treba ići	da				da								da				da
11	Uočljivi pokazivač pravca treba da se sastoji od	neprekidnih brazda										taktilnih kocki		da, na pločicama veličine 300 x 300				neprekidnih brazda
12	Uočljivi pokazivači pravca treba da se postave na širinu između	600 - 800				200 - 600						300		600 minim.				600 - 800
13	Uočljivi pokazivači pravca treba da se postave sa čistom širinom sa svake strane od	320												800				320
14	Uočljivi pokazivači pravca treba da se postave tako da iverice budu u pravcu kretanja	da																da
15	Uočljivi pokazivači pravca treba da se postave tako da ne predstavljaju opasnost od saplitanja	da										da						da
16	Uočljivi pokazivači pravca treba da se postave u istoj ravni sa okolnom površinom ili iznad nje ne više od	3												5 +/-1 (maks. ukupna visina)				3

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Uočljivi pokazivači pravca treba da se nalaze u velikim otvorenim prostorima (kao što su tržni centri ili transportni terminali) kako bi olakšali snalaženje ukazujući na primarne staze kretanja.
2	Filipini	Taktilne kocke treba da postoje u neposrednoj blizini pešačkih prelaza kao pomagalo ljudima sa oštećenjem vida. <u>Taktilna površina</u> treba da je dovoljno visoko da se može osetiti donom, ali dovoljno nisko da ne predstavlja opasnost od saplitanja.
3	Singapur	Orijentacija i kretanje ljudi sa oštećenjima vida u mnogome će se poboljšati upotrebom taktilnih oznaka na podnim površinama.
4	Singapur	Pokazivači upozorenja upućuju ili na opasnost ili na određište.
5	Singapur	Pokazivači upozorenja i pokazivači pravca treba da budu pločice veličine 300 x 300 mm.
6	Singapur	Znači upozorenja mogu se zahtevati na opasnim mestima kao što su stepenice, železničke platforme, pešački prelazi i dokovi.
7	Singapur	Znaci upozorenja mogu biti neophodni na određištima da daju informacije o mestu gde se nalaze pogodnosti kao što su automati za karte, telefonske govornice i slično.
8	Singapur	Uočljivi pokazivači na podnim površinama služe kao orijentiri, pa <u>zbog toga njihova primena</u> treba da je ciljana.
9	Singapur	Uočljivi pokazivači na podnim površinama treba da su bojom i osvetljenjem u kontrastu sa okolinom.
10	Singapur	Znak upozorenja treba da se postavi uspravno u odnosu na opasnost.
11	UN	Taktilna površina za vođenje od gumenih pločica, sa dimanzijama od najmanje 900 x 900 mm treba da je postavljena kao staza vodilja na mestima gde se ukrštaju staze, na pešačkim prelazima i oko prepreka.

VRATA

Prema većini propisa i standarda do glavnog ulaza treba da vodi prilaz (1). **Singapur i Liban propisuju da postoje automatska vrata na barem jednom ulazu**, dok Švedska propisuje samo jedna ako su vrata teška, Južnoafrička Republika navodi da se tome daje prednost, a Australija propisuje jedna vrata sa automatskim otvaranjem ako je dubina odmorišta ulaznih vrata veća od 300 mm. Najbolje rešenje bilo bi **kada bi se automatska vrata nalazila na glavnom ulazu pošto neki ljudi ne mogu samostalno da otvore vrata**. Mnoge zemlje određuju stepen osvetljenja od najmanje 200 luksa na ulaznim vratima, karakteristika koju svi smatraju dobrom.

Minimalna čista širina za ulaz (3) varira od 750 mm u Južnoafričkoj Republici do 950 mm u Kanadskom AFG-u, mada većina preporučuje 800 mm. Stručna komisija je kao najbolje rešenje odabrala minimum čiste širine od 850 mm. U Maleziji nisu dopuštena kružna vrata (2). Prema većini drugih propisa, gde postoje kružna vrata, neophodna su i vrata pored njih. Visina okvira vrata (5) neznatno varira, ali generalno bi trebalo da bude visine 800 – 1000 mm.

U Libanu je dozvoljen mali prag (9) visine do 20 mm, ali **Singapur preporučuje da pragovi budu ravni**, a na Filipinima navode da pragova ne bi trebalo da bude. Preporuka za najbolje rešenje je da je unutrašnji prag ravan, a spoljašnji maksimalno do 6 mm. Ove specifikacije variraju zbog geografskih i vremenski prilika, ali visoki pragovi mogu predstavljati opasnost od saplitanja i teškoću ljudima da pređu kolicima preko njih.

Postojanje dvojih vrata jedna za drugim (14) sa ograničenim prostorom između njih predstavlja ozbiljnu opasnost pošto se ljudi u kolicima mogu zaglaviti među njima. Kanada, SAD, Singapur i Liban traže minimum od 1200 mm čiste podne površine između otvorenih vrata i narednih vrata, dok Južnoafrička Republika, Irska i Filipini razmak od jednih do drugih vrata mere na 1800 mm.

Kanada daje detalje o **lokaciji komandi za automatska vrata, specifikujući da one treba da se nalaze na stazi kojom se ljudi kreću (20), dalje od prostora koji zauzimaju vrata kada se otvore (22), moraju biti jasno vidljive (21), i na visini 800 – 1200 mm. Ove korisne informacije omogućuju da komande budu svima pristupačne.**

Većina zemalja obratila je pažnju na odgovarajući prostor za manevrisanje pored vrata, ali prema Meksiku, Urugvaju, Južnoafričkoj Republici ili Maleziji on nije neophodan. Generalno, neophodan je **prostor od 1500 x 1500 mm ispred vrata, što je dovoljno mesta da se dohvati kvaka na vratima, otvore vrata i postavi sprava za kretanje kao što su šetalica ili kolica izvan prostora koji zauzimaju vrata dok se otvaraju**. Definisane su različite mere za različite tipove vrata. Tamo gde su vrata zastakljena (50), određeni broj zemalja predviđa da se ona postave na takvoj visini da ljudi koji koriste kolica ili su niskog rasta mogu da vide kroz staklo.

Sve se više obraća pažnja na opasnost da ljudi prođu kroz staklena vrata, što se vidi po velikom broju komentara iz Švedske, Kanade, Južnoafričke Republike i Singapura, koji traže da postoje oznaka u visini očiju koje bi pomogle ljudima sa oštećenjem vida i ostalima da prime vrata. Drugi zanimljivi komentari preporučuju da se materijal od kojih su napravljena vrata bude u jakom kontrastu sa pozadinom (Singapur), i da staklena vrata imaju štitnik na donjoj ivici (Urugvaj). Australija predlaže da bi nastrešnica za zaštitu od nevremena mogla omogućiti eliminaciju pragova.

Za dodatni pregled informacija o vratima i ulazima, pogledajte odeljak ULAZI.

Vrata

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Opšte																		
1	Tamo gde se koristi okretni- ca, odmah do nje treba da postoji kaplja čiste širine od	810	800	815					da	750		800	okretnice nisu dozvoljene	900	800	da	950	900
2	Tamo gde se koriste kružna vrata <u>treba</u> da se postave vrata do njih koja su u skladu sa merama za čistu širinu	da	da				da		da	da			kružna vrata nisu dozvoljena	da	da	da	da	da
Čista širina																		
3	Najmanja čista širina kod ulaznih vrata treba da je	810	800	815	900	800	800	800 za spoljna, 750 za unutrašnja	850	750	ulaz 900, često se koristi 1830, unutrašnja vrata 760, 850-900 gde se treba okretati	800	800, 760 za toalet	900	800	900 spoljna, 800 unu- trašnja, 750 kod toaleta	950	850
Oprema za vrata, vreme zatvaranja i sila																		
4	Vratima treba rukovati jednom rukom bez jakog sfiska, stezanja ili okretanja zgloba na ruci	da	da	da	da	da	da			izbegavati okrugle kvake na vratima da može da se rukuje jednom rukom	kvake da mogu lako da se uhvate i okreću	da	da	da	daje se prednost	da	da	da
5	U odnosu na visinu poda, vrata treba da budu postav- ljena na visini od	800 - 1200		865 - 1220	950		800 - 1000		850-1100	1000 maks.	800	820 - 1060		900 - 1100	900 - 1100	900 - 1000	400 - 1200	800 - 1000
6	Najkraće vreme potrebno da se automatska vrata zatvore od 90 ° do 12 ° je	3 sek.	3 sek.	5 sek.					3 sek.					3 sek.			3 sek.	5 sek.
7	Najveća sila koja je potreb- na da se gurnu ili povuku spoljna leptir vrata	38 N	38 N				vrata sa zatvarači- ma treba da imaju auto- matske otvarače	38 N	30 N			4 Kg		38 N		minimalan napor	38 N	30 N

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
8	Najveća sila koja je potrebna da se gurnu ili povuku unutrašnja leptir vrata	22 N	22 N	22.2 N			vrata sa zatvaračima treba da imaju auto-matske otvarače	22 N	30 N			4 kg		22 N	19,5 N	minimalan napor	22 N	19,5 N
Pragovi																		
9	Najveća visina praga na vratima ne sme da prelazi	13	13	13	13					15 maks.	20 maks.	nema mere kojoj se daje prednost, maks. 25	minimalna	da bude ravan	56 (sa rampom 1:8 maks. dužine 450)	20	13	unutrašnji ravan, spoljašnji 6
10	Maksimalna visina praga kod spoljašnjih kliznih vrata	19		19								25				20		19
11	Pragovi preko 6 mm visine treba da su kosi s nagibom najviše od	1:2		1:2			1:12			ako su preko 15 kosi na 1:10	zaobljene ivice	1:12			1:8	da	1:2	1:8
Dvokrilna vrata																		
12	Kod dvokrilnih vrata, najmanje jedno krilo treba da je u skladu sa merama za čistu širinu i prostor za manevrisanje kod vrata	da	da	da			da	da	da	da				da		da	da	da
13	Ako vrata imaju više od jednog krila koje može nezavisno da se otvara i gde su samo jedna vrata pristupačna u svih vrata, ona treba da su označena međunarodnim simbolom za pristupačnost	da														da		da
Serije vrata																		
14	Kod vrata u serijama, razdaljina između dvoje kabejskih vrata plus širina prostora koju zatvaraju vrata prilikom zatvaranja treba da je najmanje	1200	1200	1220				1700 kada su vrata zatvorena		1800 kada su vrata zatvorena	2100 ako se otvaraju u istom pravcu, 3000 za ona koja se otvaraju prema sebi	1800 kada su vrata zatvorena		1200	1350	1200	1370	1350

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Klizna vrata																		
15	Klizna vrata treba da se vide i da se koriste sa obe strane	da		da						najmanje 60 mm čistog prostora za prste	klizna vrata u uskim prostorima			da	da		da	da
16	Najveća sila potrebna da se otvore klizna ili dvokrilna vrata	22 N		22,2 N					25 N	pritisak vrhom prsta				22 N	19,5 N			pritisak vrha prsta
Vrata koja se otvaraju na struju																		
17	Klizna vrata koja se otvaraju na struju treba da ostanu otvorena najmanje	5 sek.													vreme neopodno za bezbedan prolazak osobe sa smanjenom mobilnošću	odgovarajući interval		5 sek.
18	Da bi se zatvorena vrata koja se otvaraju na struju potpuno otvorila, treba najmanje	3 sek.	3 sek.											3 sek.			3 sek.	3 sek.
19	Kod leptir vrata na struju koja se otvaraju u stazu kretanja treba da postoji rukohvat ili barijera koja se može uočiti štapom	da												da (moguće ih je uočiti štapom na 580)		da	da	da
20	Kod vrata koja se ne aktiviraju automatski, komande za otvaranje vrata koja rade na struju treba da se nalaze na stazi kretanja	da									aktivira se podloga koja je u istoj ravni sa podom						da	da
21	Za vrata koja se ne aktiviraju automatski, komande koje otvaraju vrata treba da su jasno vidljive pre nego što se do vrata stigne	da					minim. kontrast u osvetljenosti 40 %										da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
22	Kod vrata koja se ne otvaraju automatski, komande za otvaranje vrata koja <u>rade</u> na struju treba da su udaljena od krila vrata ili bilo koje druge instalacije	da					da				da				ne manje od 1000 od luka od krila		da	da
23	Kod vrata koja se ne otvaraju automatski, komande za njihovo otvaranje treba da se nalaze iznad poda na visini između	800 - 1200					800					700 - 1200			900 - 1200 ako se otvara na dugme, 900 - 1250 ako se otvara stajanjem na otirač	900 - 1200		800 - 900
24	Komande za vrata koja se otvaraju na struju treba da se sastoje od podloga koje se aktiviraju na dodir bilo kog dela pesnicom, šakom ili jednom rukom bez jakog stiska, stezanja ili uvrtnja zgloba na ruci	da					komande treba da su odgo-varajućeg dizajna	da										da
25	Dimenzije komandi za upravljanje vratima koja rade na struju treba da su najmanje	25 x 75															prečnik 150	25 x 75
26	Komande za upravljanje vratima koja rade na struju treba da su označene međunarodnim znakom za pristupačnost	da																da
27	Da bi se zaustavio pokret vrata koja rade na struju, potrebna je sila ne veća od	66 N												66 N			66 N	66 N
Prostor za manevrisanje																		
28	Dovratak treba da ima ravan prostor za manevrisanje i sa strane sa koje se vrata otvaraju i zatvaraju	da	da		da	da	da				da	da			da	da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
29	Dovratak treba da ima čistu površinu poda pored ivice na kojoj je reza koja se proteže duž čitave visine vrata	da																da
30	Čista površina poda u unutrašnjosti plakara se ne razlaže	da										da					da	da
31	Najmanja površina poda za manevrisanje - direktan pristup - vrata se otvaraju ka sebi	1500 x 1500		1525 x 1270				1500 x 1500	1800 x 1350		1200	1500 x 1500		1500 x 1500	1350 x 1380		1525 x 1600	1525 x 1600
32	Najmanja površina poda za manevrisanje - direktan pristup - vrata se otvaraju od sebe	1200 x 1200		1220 x 1120	1500 x 900							1500 x 1500		1200 x 1200	1350 x 1270		1370 x 1250	1500 x1500
33	Najmanja površina poda za manevrisanje - pristup sa strane na kojoj su šarke - vrata se otvaraju ka sebi	1200 x 1500		1220 x 1425								1500 x 1500		1500 x 1500	1510 x 1750	1200 x 1600	1370 x 1600	1500 x 1750
34	Najmanja površina poda za manevrisanje - pristup sa strane na kojoj je reza - vrata se otvaraju od sebe	1050 x 1500		1065 x 1425				1500 x 1500	1200 x 2000		1200	1500 x 1500			1200 x 1610	1200 x 1400	1370 x 1525	1500 x 1500
35	Najmanja površina poda za manevrisanje - prilaz sa strane na kojoj su šarke - vrata se otvaraju ka sebi	1500 x 1500		1525 x 1730 ili 1370 x 1880			1500 x 1500					1500 x 1500		1500 x 1500	1510 x 2250	1400 x 1700	2440 x 2440	1500 x 1750
36	Najmanja površina poda za manevrisanje - prilaz sa strane na kojoj su šarke - vrata se otvaraju od sebe	1050 x 1350		1065 x 1375			1500 x 1500					1500 x 1500			1160 x 1630	1200 x 1600	1370 x 1830	1500 x 1500
37	Minimalan prostor za manevrisanje pored vrata - direktan prilaz - vrata se otvaraju ka sebi	600	600	455			700							600	470	300	600	600
38	Minimum prostora za manevrisanje pored vrata - direktan prilaz - vrata se otvaraju od sebe	300	300	305			700	600			500			300	470	300	300	470

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
39	Minimum prostora za manevrisanje pored vrata - prilaz sa strane na kojoj je reza - vrata se otvaraju ka sebi	600		610				300		450				600	840	1300	600	600
40	Minimum prostora za manevrisanje pored vrata - prilaz sa strane na kojoj je reza - vrata se otvaraju od sebe	600		610				600		450					610	700	600	600
41	Minimum prostora za manevrisanje pored vrata - prilaz sa strane na kojoj su šarke - vrata se otvaraju ka sebi	600		915											840	500	600	600
42	Minimum prostora za manevrisanje pored vrata - prilaz sa strane na kojoj su šarke - vrata se otvaraju od sebe	450		560											220	300	450	450
43	Minimum prostora za manevrisanje kod kliznih vrata - direktan prilaz	1200 x 900		1220 x 815					1200 x 1400						1350 x 1270		1370 x 1060	1350 x 1270
44	Minimum prostora za manevrisanje kod kliznih vrata - prilaz sa strane	1050 x 1350		1065 x 1370											1160 x 1570		1370 x 1550	1370 x 1550
45	Minimum prostora za manevrisanje kod kliznih vrata pored reze - direktan prilaz	50												300	470		50	300
46	Minimum prostora za manevrisanje kod kliznih vrata pored reze - prilaz sa strane	540		610										300	610		540	610
Oznake i displeji																		
47	Za dodatne specifikacije u vezi sa oznakama, uključujući informacije koje se odnose na tekst, piktogramе i Brajevo pismo, pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da		da	da		da	da		da		da	da	da	da	da

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Komande																		
48	Za mere o komandama pogledati odeljak ANTRO-POMETRIJA	da	da	da	da		da		da	da		da		da	da	da	da	da
Štitnici																		
49	Visina štitnika na vratima na onoj strani koja se otvara od sebe	250				400			300	300		300 - 400		250		300 - 400	200 - 400	200 - 400
Zastakljivanje																		
50	Kod vrata sa providnim staklom donja ivica providnog stakla treba da je iznad poda na visini ne većoj od	900						900			800 i nelomljivo staklo		800 - 1500	800 - 1500	1000	1400 - 1600	765	800
Osvetljenje																		
51	Stepen osvetljenja na komandama ili uređajima treba da je najmanje	100 lx													150 lx		100 lx	150 lx
52	Stepen osvetljenja na komandama ili uređajima gde treba da se čita treba da je najmanje	200 lx													200 lx		200 lx	200 lx
Ostalo																		
53	Za druge mere u vezi sa vratima na ulazima na stepeništa pogledati odeljak STEPENIŠTE	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
54	Za druge mere u vezi sa vratima na odmoristićima rampi pogledati odeljak RAMPE	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
55	Za druge mere u vezi sa vratima na ulazima ili izlazima pogledati odeljak ULAZI	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
56	Za druge mere u vezi sa vratima na toaletima, pogledati odeljak TOALETI ili ZASEBNI TOALETI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da

Vrata - Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	U postojećim zgradama, šarke koje omogućuju da se vrata maksimalno otvore često mogu da povećaju čist prostor koji vrata opisuju kad se otvore a da se okvir ne poveća.
2	CSA	Kod tipične postavke, vrata širine 900 mm treba prilikom otvaranja da opisuju prostor 810 mm.
3	CSA	Vrata i okviri vrata koji su u kontrastnoj boji u odnosu na svoju okolinu omogućuju ljudima da lakše pronađu vrata.
4	CSA	Kod duplih vrata treba izbegavati postavljanje centralnog stuba.
5	CSA, Singapur	Kvake u vidu poluge u obliku slova "J" smanjuju rizik da se u vrata uhvati odeća, ili da se povredite na kvaku.
6	CSA, ADAAG	Okrugle kvake i kvake sa oprugom nisu odgovarajuće jer zahtevaju čvrst stisak i precizno rukovanje prstima. Mehanizmi tipa guraj/vuci više odgovaraju.
7	CSA	Postoje vrata sa šipkama za slučaj opasnosti (ukrštena vrata), koje onemogućavaju prolaz kroz vrata i treba ih koristiti.
8	CSA, Švedska	Vrata koja su sva od stakla teško je uočiti. Na njima treba da postoji traka u kontrastnoj boji oko spoljnog ruba široka najmanje 50 mm. Horizontalna traka kontrastne boje slične širine i visine 1350 mm od poda može se takođe koristiti.
9	CSA	Na dužinu vremena potrebnog da vrata ostanu otvorena utiče razdaljina od samih vrata i komandi kojima se upravlja ručno. Pri postavljanju komandi vrata uzeti u obzir razdaljinu koja osoba mora da pređe od komandi do vrata.
10	CSA	Čitači kartica ili drugi tipovi sigurnosnih sistema za pristup treba da se nalaze blizu komandi.
11	CSA	Kao dodatak gornjoj podlozi za aktiviranje, druga podloga treba da se postavi sa osom 200 mm od poda, tako da osoba stopalom ili papučicom od kolica može aktivirati automatsko otvaranje vrata.
12	CSA	Veći prostor na ulazima može biti potreban za sprave za kretanje većih dimenzija kao što su skuteri i elektromotorna kolica.
13	CSA	Dodatna površina poda na ivici na strani na kojoj se nalazi reza nalaže se da bi osoba u kolcima ili sa psom vodičem mogla da priđe vratima, pritisne kvaku, širom otvori vrata i prođe kroz njih a da ne mora da se vraća dok otvara vrata.
14	Urugvaj	Bilo koja staklena vrata treba da imaju štitnik od 400 mm visine na donjoj ivici.
15	Južnoafrička Republika	Tamo gde bi osoba mogla slučajno da naleti na staklena vrata, staklo treba da je adekvatno označeno na taj način da se lako uočava na visini između 800 -1000 mm od poda.
16	Južnoafrička Republika	Prozori i vrata ne treba da se otvaraju preko staza, hodnika, stepenica ili rampi ili tako da ometaju kretanje.
17	Južnoafrička Republika	Brazde na kvakama ili izdignuta slova odmah uz kvake zagovaraju se kao pomagalo u dizajniranju zgrada da bi ih koristile slepe osobe.
18	Južnoafrička Republika, Singapur	Poluge za zatvaranje vrata predstavljaju smetnju i njihovu upotrebu trebalo bi izbegavati. Gde se one ne mogu izbeći, trebalo bi koristiti tip poluge koji usporava zatvaranje.
19	Singapur, UN, Australija, CSA	Boja vrata treba da je u kontrastu sa okvirom vrata ili sa zidom.
20	Singapur	Gde god je to moguće i praktično, automatska vrata (leptir ili klizna) treba da se postave umesto vrata koja se otvaraju ručno.
21	Singapur	Ako postoje vrata koja su celom visinom od stakla, sa okvirom u obliku slova U, treba da su uočljivo obeležena ili naglašena motivima da bi bila vidljiva. Obeležja ili motivi sastoje se od dveju horizontalnih traka od koji je svaka visine najmanje 100 mm i kontrastne boje da potpomogne vidljivost. Gornju traku postaviti na visini između 1400 - 1600 mm a donju na visini između 850 - 1000 mm od nivoa poda.
22	Singapur	Kvake treba da su jakim kontrastu sa svojom okolinom.
23	Australija	Nastrešnice za zaštitu od nepogoda na ulaznim vratima mogu da omogućue eliminaciju pragova.

ČESME

Mere koje su odnose na česme fokusiraju se na **visinu mlaznice (4), koja se kreće od 675 – 700 mm (Australija) do 915 mm maksimalno u SAD. Preporučuje se da visina mlaza vode (7) bude 1000 mm, komandama bi trebalo lako da se rukuje (8)**, da su postavljene sa obe strane i ne više od 180 mm od prednjeg dela kao što je specifikovano u Australiji.

Čista površina poda ispred česme kreće se od 750 x 1200 mm (Kanada i Singapur) do 800 x 1300 mm (Australija) i 1350 x 1200 mm (Meksiko). Ekspertaka grupa odabrala je čistu površinu poda od 800 x 1300 mm, što je u skladu sa ostalim merama za podne površine.

Uvlačenje česmi u udubljenja u zidu, izvan staze kretanja odlična je ideja pošto otklanja mogućnost opasnosti za ljude sa oštećenjima vida. Slično tome, **zid iza česme u drugoj boji pomaže da se one lakše nađu.**

Meksiko predlaže da podna površina ispred česme ima **drugačiju teksturu** da pomogne slepim ljudima da ih lakše pronađu. Bangladeš preporučuje da se pristupačne česme postave na takvim mestima da ljudi koji koriste kolica ne moraju da prelaze veću razdaljinu od ostalih.

Automatski infracrveni aktivatori omogućili bi da maksimalnom broju korisnika da koriste česmu.

Česme

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Podna površina/Prostorno																		
1	Najmanja čista površina poda ispred česme	1200 x 750		1220 x 760	1350 x 1200									1200 x 750	800 x 1300		760 x 1370	800 x 1300
2	Minimalan prostor od zida do prednjeg dela česme	430	485	430	500									430	490 - 500			430
3	Česma je uvučena ili se nalazi van straze kretanja	da			da									da	daje se prednost		da	da
Mlaznica																		
4	Visina mlaznice postavljene iznad poda na visini od	750 - 900	915 maks..	915 maks.	730 - 780									750 - 800	675 - 700	850 - 950	760 - 915	760 - 800
5	Mlaznica koja se nalazi s prednje strane česme	da	da	da, maks. dubina računajući od napred je 125										da	da		da	da
Mlaz vode																		
6	Putanja mlaza vode paralelna je ili skoro paralelna s prednjim delom česme	da		da										da	da		da	da
7	Najmanja visina mlaza vode	100		100										100	80 - 100		100	100
Komande																		
8	Ako se česma aktivira ručno, komande treba da se nalaze s prednje strane ili blizu prednje strane česme	da												da	da, ili sa obe strane, ne više od 180 mm od prednjeg dela		da se ona lako aktivira iz kolica	da, ili sa obe strane, ne više od 180 mm od prednjeg dela
9	Ručnim komandama da se rukuje jednom rukom i da nije potreban čvrst stisak, stezanje ili zavrtnje zgloba na ruci	da	da	da										da	da se rukuje jednom rukom		da	da
10	Nije dovoljno da se komandama upravlja samo nogom	da													da			da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
11	Najveća sila potrebna za aktiviranje	22 N	22 N	22,2 N										22 N	19,5 N		22 N	19,5 N
12	Komande dozvoljavaju korisniku ei da kontroliše vreme i visinu mlaza vode	da												da se ne zatvara samo od sebe				da
13	Maksimalna visina na kojoj je čaša u automatu kad se meri od poda	1200																1200
Prostor od kolena do nožnih prstiju																		
14	Pogledati odejak ANTRO-POMETRIJA za informacije o merama za prostor za kolena	da		da	da	da			da					da			da	da
Kontrast boja																		
15	Česme su u kontrastnoj boji u odnosu na svoju okolinu	da																da

Česme komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Postavljanje dveju česmi na različitim visinama odgovara potrebama većine ljudi.
2	ADAAG	Potrebno je da najmanja visina mlaza vode bude 100 mm da bi se ispod mlaza mogla postaviti čaša.
3	Meksiko	Prostor ispred česme treba da se označi promenom u teksturi.
4	ADAAG, Srbija	Pristupačne česme treba da su postavljene tako da korisnici kolica ne treba da prelaze veću razdaljinu od drugih ljudi da bi koristili česmu.
5	Singapur	Daje se prednost česmi postavljenoj u udubljenje na zidu jer ne predstavlja opasnost za ljude sa oštećenjem vida.
6	ICTA	Zidovi u udubljenju oko česme treba da su kontrastne boje u odnosu na okolne zidove.

LIFTOVI

Kriterijumi pristupačnosti za liftove obuhvaćeni su u svim propisima i standardima analiziranim u ovom izveštaju. **Minimalna čista širina kod vrata lifta prilično varira** od najmanje 800 mm u nekoliko zemalja (SAD, Švedska, Irska i Južnoafrička Republika), preko 915 i 950 mm u kanadskom CSA i AFG, do veoma velikih dimenzija od 1050 mm i 1065 mm u SAD. Ekspertska grupa se odlučila za 950 pošto je to dovoljno da se smeste veća pomagala za kretanje kao što su skuteri.

Unutrašnje dimenzije lifta trebalo bi da budu dovoljne za najmanje jednu osobu u kolicima i pratioca. Unutrašnje dimenzije lifta kreću se od najmanje širine od 800 mm u Maleziji, do 900 mm u Singapuru, i 1500 mm u Meksiku. Dimenzije od zadnjeg do prednjeg zida ~~su~~ **veće** i kreću se od 1000 mm u Španiji i 1300 mm u Libanu, do 1700 mm u Meksiku (5).

Većina zemalja predviđa da liftovi budu **u ravni** sa spratom, karakteristika sa tolerancijom od 13 do 20 mm. Povrh toga, neophodan je uređaj za ponovno automatsko otvaranje vrata koje bi sprečio da se vrata zatvaraju na ljudima, i ovako je ~~mera prema~~ većini standarda. Kanada, SAD i Švedska propisuju **senzorni uređaj na dve visine** (11, 12) koji reguliše da se vrata ne zatvaraju na deci kao i na odraslima, slepim ljudima i koji koriste psa vodiča.

Irska navodi da vrata lifta treba da ostanu otvorena osam sekundi dok Kanada i SAD navode pet sekundi (14).

Prema većini standarda, neophodni su rukohvati duž jednog pristupnog zida (31), na visini 800 - 1150 mm (32), najbolje rešenje je 800 – 900 mm sa odgovarajućim prostorom između zida i prečke za ruku.

Veoma je važno obezbediti odgovarajuće osvetljenje u liftu pošto je mnogim ljudima teško da jasno vide komande. Nivo osvetljenja u liftovima (34) kreće se od 54 luksa u SAD do 150 luksa u Južnoafričkoj Republici.

Prema većini propisa neophodno je da postoji **minimum praznog podnog prostora ispred komandi** (35) kako bi ljudi u kolicima mogli da koriste lift. **Maksimalna visina dugmića generalno je 1200 mm** (36), mada Malezija dopušta da visina dugmića bude na visini od 1400 mm.

Nema razlike u minimalnoj veličini dugmića za spratove (40) u Kanadi, SAD, Švedskoj i sve one zahtevaju da oni budu izdignuti (41). Jedino SAD, Kanada i Švedska traže da dugmići budu poređani po **opadajućoj vrednosti**. Ovaj pristup trebalo bi da se univerzalno usvoji.

Većina zemalja ima uobičajan pristup, prema kome se zahteva da se **s leve strane dugmića na kontrolnoj tabli stave Brajevi i taktilni simboli**. Samo nekoliko zemalja nalaže telefon za komunikaciju u hitnim situacijama, ali ostale nalažu neko sredstvo komunikacije (interkom). Uvek je važno setiti se da se obezbede sredstva za komunikaciju ljudima koji imaju neko oštećenje u vezi sa komunikacijom.

Kanada, SAD, Južnoafrička Republika, Malezija i Liban traže i audio i vizuelna sredstva za identifikaciju liftova. Švedska, SAD i Kanada traže određeni nivo decibela (70). Kanada, SAD, Švedska, Malezija i Liban (73) traže i **signale koji se oglašavaju jednom za gore, dvaput za dole**.

Da bi se pomoglo ljudima koji su slepi da znaju na kom se spratu nalaze, **na dovratku lifta neophodna su izdignuta slova i brojeke i taktilna obeležja sprata da bi pokazala na kom se spratu nalaze** (79). Pojedinačni zvučni pokazivači na kom se spratu kabina nalazi zahtevaju se u Kanadi, SAD, Meksiku, Švedskoj i Maleziji. **Automatska zvučna obaveštenja** (71) koja objavljuju sprat na kojem je lift zahtevaju se u Kanadi, SAD i u Irskoj. Ovu funkciju naročito cene ljudi sa oštećenjima vida.

Dugmići za pozivanje lifta u hodnicima treba da se nalaze dovoljno nisko da ih mogu dohvatiti ljudi u kolicima ili ljudi niskog rasta, većina zemalja nalaže maksimalnu visinu od 1200 mm (90), mada Malezija preporučuje 1400 mm. Veoma je važno imati na umu da je neophodan **odgovarajući prostor za manevrisanje ispred dugmića za pozivanje lifta kako bi ljudi mogli da ih dohvate**. Ovo je mera u Singapuru, Filipinima, Švedskoj, SAD i Kanadi.

Kanada preporučuje **da se postavi ogledalo na zadnji zid**, naročito ako veličina lifta ne dozvoljava ljudima koji koriste kolica da se okrenu. Švedska preporučuje da se taktilne i vizuelne informacije daju pod uglom od 45 stepeni od zida tako da ljudi koji stoje i ljudi sa oštećenjima vida mogu da ih pročitaju. Singapur ističe da je za **aktiviranje komandi potrebno samo da se lako pritisnu**.

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Opšte																		
1	Rad lifta je automatski	da		da						da			da					da
Vrata lifta																		
2	Najmanja čista širina pri otvaranju vrata lifta je	915		915 sa strane, 1065 u sredini	900	800	800	800	850	800		800		900		800	950	950
3	Za svaka vrata kabine čija slobodna širina iznosi najmanje 915 mm, unutrašnje dimenzije kabine od zadnjeg do prednjeg zida i od zadnjeg zida do unutrašnje strane vrata treba da iznose najmanje	1525		1525	1700		vrata 800 na zidu dužine 1100 sa kabinom 1100 x 1400					1100 x 1400	1800				vrata 950, kabina 1525 x 1725	1700
4	Ako je najmanja čista površina vrata na kabini na bilo kom mestu 815, najmanja širina kabine od jedne do druge strane je	1065			1500	1100	vrata 800 na zidu dužine 1100		1000				800	900		1000		1065
5	Ako je najmanja čista širina vrata kabine na bilo kom mestu 815, najmanja razdaljina od kraja kabine do prednjeg zida je	1370			1700	1400	vrata 800 na zidu dužine 1100		1000				1800			1300		1700
Klizna vrata																		
6	Treba da se obezbedi automatsko otvaranje i zatvaranje, kabina i vrata na električni pogon, koja klize horizontalno	da		da			da					da	da				da	da
7	Maksimalan praznina (širina) između poda hodnika i poda lifta ne treba da je veća od			32					20				10					10

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Uređaj za samoporavnavanje																		
8	Postoji funkcija samopo- ravavanja koja automatski spušta i zadržava kabinu lifta u ravni sa spratom (u uslovima kad je bez optere- ćenja) sa tolerancijom od	13		+/- 13			+/- 20									20	13	13
Uređaj za ponovno otvaranje vrata																		
9	Vrata lifta treba da imaju uređaj za ponovno otvaranje vrata zaustavlja i automatski ponovno otvara vrata kabine lifta i unutrašnja vrata ako se u njih zaglavi neka osoba ili predmet	da		da			da					da	da	da		da	da	da
10	Uređaj za ponovno otva- ranje vrata potpuno otvara vrata najmanje	910		915								800						910
11	Donji senzor za ponovno otvaranje vrata smešten je od poda na visini od	125 (+/- 25)		125			25										125 +/- 25	125 +/- 25
12	Gornji senzor za ponovno otvaranje vrata smešten je od poda na visini od	735 (+/- 25)		735			1800										735 +/- 25	735 +/- 25
13	Efektivno vreme uređaja za automatsko otvaranje treba da je najmanje	20 sek.		20 sek.	15 sek.							da bude dovoljno				5 sek.	20 sek.	20 sek.
14	Minimalno vreme za koje vrata ostaju otvorena pre nego što počnu da se zatvaraju ako se lift pozove iz hola je	5 sek.		5 sek.			8 sek.					da bude dovoljno					4 sek.	8 sek.
15	Minimalno vreme za koje će vrata ostati otvorena pre nego što počnu da se zatvaraju ako se pritisne dugme u kabini	3 sek.		3 sek.			8 sek.										3 sek.	8 sek.

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
16	Smanjenje vremena za koje vrata ostaju otvorena dozvoljeno je nakon pritiskanja dugmeta za zatvaranje vrata	da					da					da					da	da
Podovi																		
17	Pod lifta ima čvrstu, stabilnu i neklizajuću površinu	da		da	da				da		da	da				da	da	da
18	Visina vlakana na tepihu u liftu treba da je najviše	13		13												riska vlakna	13	13
Površina poda/Unutrašnji prostor																		
19	Minimalna čista širina vrata kabine lifta kada se nalaze na sredini je	1065		1065	900		800, 1100 za liftove koji se nalaze napolju		850	1100	800	800		900		800	950	1100
20	Minimalna unutrašnja širina kabine od jedne do druge strane ako su vrata na sredini kabine je	2030		2030	1500		1100		1000		1400			1200		1000	1725 (2030 kod liftova koji se mnogo koriste)	2030
21	Minimalna dubina unutrašnjosti kabine od unutrašnje strane zadnjeg zida do prednjeg dela ako su vrata kabine postavljena na sredini																1525	1700
22	Minimalna dubina unutrašnjosti kabine od unutrašnjeg dela zadnjeg zida kabine do unutrašnje strane vrata ako su vrata na sredini kabine	1370		1370			1400											1400
23	Minimalna čista širina vrata kabine lifta ako su vrata postavljena na stranu (ne na samoj sredini) je	915		915			800, 1100 za liftove koji su napolju		850	800	800						950	915

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
24	Minimalna širina unutraš- njosti kabine od jedne do druge strane ako su vrata kabine posavljena na stranu (nisu na samoj sredini) je	1725		1725			1400		1400								1725	1725
25	Minimalna dubina unutraš- njosti lifta od unutrašnje strane zadnjeg zida do prednjeg dela ako su vrata kabine lifta postavljeni na stranu (nisu na samoj sredini) je	1295		1295					1400		1100						1525	1400
26	Minimalna dubina unutraš- njosti kabine od zadnjeg zida do unutrašnje strane vrata ako su vrata kabine lifta postavljena na stranu (nisu na samoj sredini) je	1370		1370														1370
27	Minimalna čista širina vrata kabine lifta ako se vrata nalaze na bilo kom drugom mestu osim sredine kabine ili su na strani (nisu na samoj sredini) je	915		915			800, 1100 za liftove napolju											915
28	Minimalna širina unutraš- njosti kabine od jedne do druge strane ako su vrata kabine postavljena na bilo kom drugom mestu osim na sredini ili su na strani (nisu na samoj sredini) je	1370		1370			1100											1370
29	Minimalna unutrašnja du- bina kabine od unutrašnje strane zadnjeg zida do napred za kabine čija su vrata postavljena na bilo kom drugom mestu osim na sredini ili na strani (od centra) je	2030		2030			1400											2030

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
30	Minimalna dubina unutrašnjosti kabine od unutrašnjosti zadnjeg zida do unutrašnje strane vrata za vrata koja su postavljena na bilo kom drugom mestu osim na sredini ili su na strani (nisu na samoj sredini) je	2030		2030			1400											2030
Rukohvati																		
31	Rukohvati su postavljeni na svim zidovima lifta osim na ulaznom	da			da	da	barem na 1 zidu			na dvema stranama			da	da		da	da	da
32	U kabini lifta visina rukohvata od poda je između	800 - 920			920	650 - 1150	900 +/- 25		950 - 1050	850 - 1000				900		800 - 850	800 - 920	800 - 900
33	U kabinama lifta kod rukohvata prostor između zida i drške je	35 - 45				35 - 45	35		45 - 55					40 - 50			40 - 45	35 - 45
Osvetljenje																		
34	Osvetljenje na komandama kabine, na platformi, pragu kabine i okviru vrata treba da je najmanje	100 lx		54 lx						150 lx (50 lx na kontrolnoj ploči)		zadovoljavajućeg nivoa, bez odsjaja				da	100 lx	100 lx
Komande/Dugmići za označavanje sprata																		
35	Minimalna čista površina poda kod komandi je	760 x 1220		760 x 1220			1500 x 1500	50 od bilo kog zida ili projekcije			750 x 1300			900 x 1200			760 x 1370	800 x 1300
36	Maksimalna visina dugmića za označavanje sprata kod liftova koji imaju 16 ili više stanica	1220		1220			900 - 1200	900 - 1200		1200	1200	900-1200	1400	900 - 1200		1200	1200	1200
37	Maksimalna visina dugmića za označavanje sprata kod liftova koji imaju više od 16 stanica i sa obezbeđenim paralelnim pristupom je	1370		1370			1200			1200	1200			900 - 1200		900 - 1200		1370
Dugmići za uzbuću																		
38	Centralna linija dugmića za uzbuću treba da je od poda na visini od najmanje	890		890			900			1200 maks.	900						890	890

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
39	Komande za uzbuđu, uključujući i alarm, treba da su postavljene na donju stranu kontrolne ploče	da		da			da										da	da
Dugmići za odabir sprata																		
40	Najmanje dimanzije dugmića za odabir sprata treba da budu minimalne veličine od	19		19			20				20					20	19	20
41	Dugmići za odabir sprata ili obod oko njih treba da je izdignut najmanje	1.5		da			dugme za izlazak da je zelene boje i da je istureno 5 mm više od ostalih dugmića					da je taktilno i u kontrastu				da je reljefno		1,5 reljefno
42	Osim tamo gde su postavljeni kao na standardnoj telefonskoj tastaturi, dugmići treba da su poredani po opadajućoj vrednosti	da		da			da											da
43	Kada postoje dve ili više kolona dugmića, treba da se čitaju s leva na desno	da		da			da											da
44	Osim kada su raspoređeni kao na standardnoj tastaturi, dugmići na komandama treba da su predstavljeni taktilnim i vizuelnim brojkama i slovima	da		da			da						da					da
45	Taktilne i Brajeve oznake treba postaviti sa leve strane dugmeta na koje se odnose	da		da			pored dugmeta ili na njemu			da	postaviti Brajeve oznake	taktilna		da			da	da
46	Dugme na komandama za sprat na kojem je glavni ulaz i dugmići na komandama za ostale funkcije (osim onih za označavanje sprata) treba da se predstave taktilnim i vizuelnim simbolima	da		da			da					taktilni i u kontrastnoj boji	da					da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
47	Treba da se postave dugmi- ci za označavanje sprata sa uočljivim pokazivačima koji pokazuju da je naredba registrovana	da		da			da						da				da	da
48	Uočljivi pokazivač sprata se gasi kad kabina stigne na naznačeni sprat	da		da			da						da				da	da
Telefon																		
49	Tastatura nalik telefonskoj treba da ima raspored kao na tastaturi telefona	da		da			da											da
50	Najmanja dimenzija du- gmića za poziv na tastaturi nalik telefonskoj treba da su minimalno	19		19			20											20
51	Dugmići na tastaturi nalik telefonskoj treba da su izdignuti najmanje	15		15														15
52	Za tastature nalik telefoni- skim Brajeve oznake se ne zahtevaju	da																da
53	Na tastaturama nalik tele- fonskim znaci treba da su visine od najmanje	13		13			15											15
54	Na tastaturama nalik telefonskim znak za broj pet treba da ima jednu izdignutu tačku	da		da			da											da
55	Na tastaturi nalik tele- fonskoj, tačka na tasteru za broj pet treba da ima prečnik osnove između	3,00 - 3,05		3,00 - 3,05														3 - 3,05
56	Znaci na tastaturi nalik telefonskoj treba da su centrirani na odgovaraju- ćem tasteru	da		da			na aktiv- nom delu dugmeta											da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
57	Displej na tastaturi nalik telefonskoj treba da se postavi u kabinu sa uočljivim pokazivačima da pokazuje odabrana odredišta	da		da														da
58	Displej na tastaturi nalik telefonskoj treba da se postavi u kabinu sa uočljivim pokazivačima da pokazuje odabrana odredišta, a koji se gase kad je naredba prihvaćena	da		da														da
59	Displej na tastaturi nalik telefonskoj treba da se postavi u kabinu i da se koristi petokraka da se ukaže na sprat na kome je glavni ulaz	da		da														da
60	Tamo gde su postavljeni, telefoni treba da imaju slušalicu koja stvara magnetno polje u predelu poklopca na slušalici	da															da	da
61	Tamo gde su postavljeni, telefoni treba da imaju regulator zvuka	da		da													da	da
62	Dužina kabla na telefonskoj slušalici treba da je minimalne dužine	900		735													735	900
63	Međunarodni simbol za telefon treba da je istaknut na uređaju za komunikaciju	da		da														da
Sredstva za komunikaciju u hitnim situacijama																		
64	Uređaj za signalizaciju uzbune u kabini ne treba da je ograničen na komunikaciju glasom	da			vizuelni i zvučni signal								da			da	da	da
65	Ako postoje uputstva za uređaj za signalizaciju uzbune u kabini, bitne informacije treba da se obezbede u taktinom i vizuelnom obliku	da	vizuelni i zvučni signal															da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
66	Najviši funkcionalni deo sistema za dvosmernu komunikaciju u slučaju uzbune treba da je od poda na visini od najviše	1220		1220			1200	1200		1200							1200	1200
67	Ako je uređaj za dvosmernu komunikaciju u slučaju uz- bune smešten u zatvorenu pregradu, okvir vrata treba da se otvara jednom rukom i da ne zahteva čvrst stisak, stezanje ili uvrtnanje zgloba na ruci	da															da	da
68	Ako je uređaj za dvosmernu komunikaciju u slučaju uz- bune smešten u zatvorenu pregradu, sila neophodna da se pokrenu funkcionalni delovi okvira vrata pregrade ne treba da je veća od	22,2 N																22,2 N
Zvučni signali u kabini																		
69	Svaki od raspoloživih liftova treba da ima vizuelna i čuj- na sredstva za identifikaciju	da		da			da			da						da		da
70	Mereno kod električnog indikatora, zvučni signal za označavanje položaja kabine treba da ima nivo iznad nivoa zvuka ambijen- ta između	10 dBA - 80 dBA		10 dBA - 80 dBA			35 - 65 dBA moguće je pode- siti da odgovara lokaciji											35 - 65 dBA moguće je podesiti da odgovara lokaciji
71	Zvučni signal za označava- nje položaja kabine treba da je automatsko verbalno obaveštenje o spratu na kome se lift zaustavio	da		da				da									da	da
72	Kako lift prođe pored nekog sprata ili se zaustavi na nekom spratu, unutar kabine će se oglasiti zvuk maksimalne frekvencije od	1500 Hz		1500 Hz	oglasio se zvučni signal													1500 Hz

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
73	Zvučni signali se oglašavaju jednom za GORE i dva puta za DOLE i imaju verbalna obaveštenja koja navode reći GORE ili DOLE	da		da			jednom za gore, dvaput za dole						da			da		jednom za gore, dvaput za dole
74	Merenje od dugmića za pozivanje lifta u holu, zvučni signal ili verbalni električni pokazivač treba da imaju nivo zvuka iznad nivoa zvuka ambijenta između	10 - 80 dBA		10 - 80 dBA			35 - 65 dBA moгуće je pode- siti da odgovara lokaciji											35 - 65 dBA moгуće je podesiti da odgovara lokaciji
75	Verbalni električni indikator treba da imaju frekvenciju od			300Hz - 3000 Hz														podesivo prema prostoru
Vizuelni signali u kabini																		
76	Vizuelni i zvučni signal treba da postoji na svakim unutrašnjim vratima da ukazuje na to koja kabina odgovara na komandu i pravac njenog kretanja	da		da			da						da			da	da	da
77	Najmanja dimenzija vidljivog signala treba da je minimalno	60		13			30 - 60										60	60
78	Signali treba da su vidljivi od podne površine do dugmeta za pozivanje lifta u hodniku	da		da														da
Znaci/ Brajeve oznake na okviru vrata																		
79	Izdignuti znaci i oznake sprata na Brajevom pismu treba da se postave na oba okvira unutrašnjih vrata lifta	da		da		barem na jednom okviru		barem na jednom okviru			da					da	da	da
80	Izdignuti znak i oznaka sprata na Brajevom pismu treba da ima osnovnu liniju znaka centriranu iznad poda na visini od	1525	1500	1525		1400	900 - 1200				1400 - 1600					1500	1500 +/- 25	1500 - 1525

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
81	Izdignuta zvezda treba da se postavi odmah levo do oznake sprata i takođe na oba okvira unutrašnjih vrata na nivou gde se nalazi glavni ulaz	da		da														da
82	Izdignuta zvezda treba da se postavi odmah levo do oznake sprata i takođe na oba okvira unutrašnjih vrata na nivou gde se nalazi glavni ulaz i da ima visinu od	50		51													50	50
Pokazivači položaja lifta																		
83	U kabinama lifta, treba da se obezbede i zvučni i vizuelni pokazivači sprata na kome se nalazi lift da bi se pokazao sprat na kome je lift	da		da	da		da					da	da				vidljivo	da
84	Pokazivači se postavljaju iznad komandne table u kabini ili iznad vrata	da		da			da										da	da
85	Brojevi na pokazivaču treba da su visine od najmanje	16		13			30 - 60										16	16
86	Kad lift prolazi ili se zau- stavlja na spratu, odgovra- jući znak treba da svetli	da		da								da					da	da
87	Vidljivi pokazivač se gasi kada lift stigne na određeni sprat	da		da													da	da
88	Treba da se obezbedi auto- matsko verbalno obavešte- nje koje objavljuje sprat na kome se lift zaustavio	da		da			da	da				da					da	da
89	Kod električnog pokazivača, obaveštenje treba da je iznad nivoa zvuka ambijen- ta između	10 - 80 dBA		10 - 80 dBA			35 - 65 dBA moguće je pode- siti da odgovara lokaciji											35 - 65 dBA moguće je podesiti da odgovara lokaciji

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Dugmići za pozivanje lifta u hodniku																		
90	Dugmići za pozivanje lifta u hodnicima i holovima treba da se postavе vertikalno iznad poda mereno od ose svakog pojedinačnog dugmeta između	890 - 1220		380 - 1220	1200	900 - 1100	900 - 1100		900 - 1200				1400 max.	900 - 1200		900 - 1200	920 +/- 25	900 - 1100
91	Čista površina poda ispred dugmeta u hodniku je najmanje	760 x 1220		760 x 1220		1500 x 1500					750 x 1300			nema pre- preka kod dugmeta			760 x 1370	1500 x 1500
92	Najmanja dimenzija dugmića za pozivanje lifta je minimalno	19		19		20	20				20						20	20
93	Dugmići za pozivanje lifta u hodniku imaju vizuelne signale koji pokazuju kada je svaki poziv registrovan i kada je na njega odgovoreno	da		da		da	da										da	da
94	Lampa u holu ili u kabini treba da ima visinu centralne linije iznad poda od najmanje	1830		1830													1830	1830
95	Dugme za pozivanje lifta koje je određeno za GORE treba da se nalazi iznad dugmeta koje je određeno za DOLE	da															da	da
96	Dugme za pozivanje lifta u hodniku ili obod oko njega treba da je izdignuto najmanje	1,5																1.5
97	Objekti koji se nalaze ispod dugmića za pozivanje lifta u hodniku istureni su najviše	25																25
Oznake, piktogrami, vizuelne, taktilne i Brajeve oznake																		
98	Pogledati odeljak OZNA-KE za više informacija o tekstu, piktogramima, simbolima, vizuelnim i Brajevim oznakama	da	da	da		da	da		da	da	da	da		da	da	da	da	da

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Taktiline oznake																		
99	Pored propisanih taktinih oznaka, taktina oznaka za kabinu lifta postavljena je odmah ispod oznake sprata na unutrašnjim vratima	da		da														da
100	Taktina oznaka za kabinu lifta treba da <u>ig</u> <u>visine</u> <u>od</u>	50		51														50

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Tamo gde je zbog unutrašnje veličine lifta osobi koja koristi kolica teško da se okrene, treba da se postavi ogledalo na zidu naspram vrata koje omogućava korisniku da vidi pokazivače položaja kabine i otvor vrata.
2	ADAAG	Čista površina poda ili tla neophodna kod dugmića za pozivanje lifta mora biti bez prepreka, uključujući pepeljare, cveće, kante za smeće i ostale dekorativne predmete koji sprečavaju korisnike kolica i ostale da dohvate dugmiće.
3	ADAAG	Natpisi na Brajevom pismu na komandama kabine lifta treba da su tačno ispod ili uz odgovarajuća izdignuta slova ili simbole.
4	Bangladeš	U kapacitetima sa više od dva lifta, poželjno je da se postavi telefon ili drugi uređaj za dvosmernu komunikaciju između svake kabine lifta i odgovarajućeg mesta izvan njega.
5	Švedska	Tamo gde prostor unutar lifta otežava osobi koja koristi kolica da se okrene, odmah ispred vrata lifta treba da ima mesta za okretanje od najmanje 1500 x 1500 mm.
6	Švedska	Komande/dugmići za izbor sprata treba da su postavljeni na 10 mm jedan od drugog, da su istureni od osnove i da nisu uvučeni u odnosu na osnovu table. Dugmići treba da se oglašavaju tako da je moguće osetiti ili čuti da je dugme aktivirano. Sila neophodna da se pritisne dugme treba da je 2,5 do 5 N.
7	Švedska	Važno je uzeti u obzir razdaljinu od komandi do ugla. Komande lifta treba da su smeštene u sredini duže strane lifta i najmanje 400 mm od ugla. Komanda u holu treba da je na razdaljini od najmanje 500 mm od unutrašnjeg ugla.
8	Švedska	Informacije (taktiline i vizuelne) treba da su postavljene pod uglom od 45° od zida. To olakšava osobi koja stoji da čita i osobi sa oštećenjem vida da pročita taktilna slova i brojke ili oznake na Braju.
9	Švedska	Dugme za izlazak treba da je istureno u odnosu na druge dugmiće i po mogućnosti da je zelene boje. Ovo dugme treba da je uočljivo taktilno i vizuelno.
10	Irska	Postaviti ogledalo na pola kako bi korisnicima kolica omogućilo pregled iza sebe da mogu bezbedno da izađu iz lifta.
11	Singapur	Tamo gde u zgradi postoje liftovi, najmanje jedan treba da je pristupačan od nivoa na kojem se nalazi ulaz za vertikalno kretanje i treba da služi na svim nivoima namenjenim za pristup osoba sa invaliditetom.
12	Singapur	Zvono za slučaj opasnosti u liftu treba da je povezano sa trepćućim svetlom u kabini lifta da signalizira osobama sa oštećenjem sluha da se zvono za slučaj opasnosti aktiviralo.
13	Singapur	Treba da postoji zvučni signal koji signalizira zatvaranje vrata da bi upozorio ljude u liftu.
14	Singapur	Ako postoje dve kontrolne table u kabini lifta, jedna je za korisnika kolica, a druga postavljena u visini očiju, dugmići na komandama u visini očiju biće na Brajevom pismu i i taktilnim oznakama.
15	Singapur	Dugmići za pozivanje lifta i dugmići na komandama ne treba da budu osetljivi na dodir već da se mogu aktivirati lakim pritiskom na njih.
16	Singapur	Treba da postoji simbol za označavanje mesta na kome se nalazi pristupačan lift i koji je u skladu sa merama za oznake datim u odeljku o oznakama.

ULAZI

Švedska podstiče da se koriste dobra iskustva u projektovanju glavnog ulaza i preporučuje da on bude takav da ljudi sa kognitivnim oštećenjima i ljudi sa oštećenjima vida mogu lako da ga pronađu. **Oni preporučuju da ulaz ne bude skriven već da bude projektovan tako da izgleda kao glavni ulaz.**

Odličan princip univerzalnog dizajna preporučuje Singapur, a to je da **zidovi i plafoni budu okrečeni običnom mat bojom svetlih tonova koji rasipaju svetlo i povećavaju vidljivost.**

Za dodatni pregled informacija o vratima i ulazima, pogledajte odeljak VRATA.

Ulaz

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Pristupačna staza																		
1	Da li do ulaza postoji pristupačna staza	da	da	da			da	da		da	da	da		da	da	da	da	da
2	Kod glavnog ulaza ne sme da postoji stepenik koji ometa prolaz kolicima	da					da				da	da						da
3	Za mere o prilazima do ulaznog dela pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
4	Za mere o stazama od parkinga do ulaza u zgradu pogledati odeljak PARKING i PROSTOR ZA ISKRCAVANJE PUTNIKA	da		da			da					da		da		da	da	da
5	Za mere o ulaznim vratima do kojih se stiže stepenicama pogledati odeljak STEPENISTA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
6	Za mere o ulaznim vratima do kojih postoji rampa pogledati odeljak RAMPE	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Oznake / Simboli																		
7	Postoje li oznake ako pristupačan ulaz nije očigledan	da					da			da	da	da	da	da	da	da		da
8	Međunarodni simbol za pristupačnost postavljen je na ulazima	da			da				da	da	da	da	da	da		da		da
9	Za mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da		da		da	da		da	da		da		da	da	da	da	da
Vrata																		
10	Da li su barem jedna vrata automatska?						ako su vrata teška ili imaju tešku bravu			daje se prednost	da			da	ako je udubljenje s prednje strane vrata veće od 300	da		da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
11	Ako je ulaz koji se najčešće koristi u određene sate za- ključan, da li postoji uređaj koji obavestava da neko želi da uđe?			da														da
12	Za ostale mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Recepcija na prednjem ulazu																		
13	Pult ili sto na recepciji na prednjem ulazu treba da ina pristupačan deo visine od	730 - 860	pult treba da je bez prepreka	915 maks.	730 - 780	800			850						750 +/- 20		710 - 865	730 - 860
14	Za mere o potrebnom prostoru na podu i prostoru za kolena kod recepcija pogledati odeljak ANTRO- POMETRIJA	da		da	da				da			da		da	da	da	da	da
Stepen osvetljenosti																		
15	Najmanji stepen osvetljeno- sti na prednjim ulazima gde je neophodno čitanje treba da je najmanje	200 lx							200 lx	150 lx					200 - 300 lx		200 lx	200 lx

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Taktiline oznake pravca treba da se postave u velikim otvorenim prostorima i da pokazuju staze koje vode do glavnih destinacija, kao što su sto za informacije/kiosk, stepenište ili lift.
2	Švedska	Ljudima sa kognitivnim oštećenjima i oštećenjima vida treba da je lako da pronađu glavni ulaz. Ulaz ne bi trebalo da je "skriven", treba da je projektovan kao glavni ulaz. Jasni znakovi takođe olakšavaju nalaženje zgrade. Kontrast u osvetljenju vrata i staza koje vode do ulaza, i trotoar od taktilnog materijala mogu ljudima sa oštećenjima vida olakšati snalaženje.
3	Švedska	Osvetljenje na recepciji treba da olakšava čitanje s usana.
4	Švedska	Dnevna svetlost i osvetljenje ne smeju da stvaraju nikakav odsjaj. Veliki prozori trebalo bi da mogu da se pokriju debelim zavesama, tendom ili roletnama.
5	Švedska	Instalacije treba postaviti tako da nema odsjaja i tako da svetlo ne stvara zbunjujući odsjaj na staklenim ili podnim površinama. Uzmite u obzir da ljudi u kolicima imaju drugačiji ugao gledanja od ljudi koji stoje.
6	Švedska	Kada pređete iz mračnog u osvetljen prostor, postoji rizik da budete zaslepljeni. Zato kontrast u tonu spolja i unutra, i između prostora koji su jedan do drugog ne treba da bude veliki.
7	Švedska	Bilo kakav telefon na vratima, zvono, tabla za ulazjenje na karticu i sl. treba da se postave i naprave tako da ih mogu koristiti i osobe sa invaliditetom. Komande treba da su postavljene na najmanje 700 mm od unutrašnjih uglova, na visini 800 - 1000 mm od poda.
8	Švedska	Ako su taktiline i vizuelne informacije postavljene pod uglom od 45° od zida, to ljudima koji stoje olakšava čitanje i osobi sa oštećenjima vida omogućuje da čita taktina slova i brojke ili Brajevo pismo.
9	Južnoafrička Republika	Pult za informacije i njegova lokacija (na aerodromima, železničkim stanicama i sl), gde ljudi sa oštećenjima sluha mogu da zatraže poruke u pisanom obliku ili druge informacije, treba da su jasno označena međunarodnim simbolom za pristupačnost za gluve ljude.
10	Singapur	Zidovi i plafoni treba da su okrećeni jednostavnim bojama svetlih tonova (koji pomažu da se svetlo raširi po sobi ili prostoru) i da su mat (da se izbegne neželjen odsjaj ili refleksija).
11	Malezija	Ulazi i izlazi treba da su označeni promenom u teksturi poda ili zvučnim signalom.

PROTIVPOŽARNA ZAŠTITA

Odredbe koje se odnose na bezbednost i zdravlje na radu u delu kanadskog zakona o radu imaju niz mera koje se tiču mera o zaštiti od požara za sve korisnike zgrade, uključujući i **obavezu postupanja u alternativnim formama u slučaju požara, potrebu da se vežba procedura evakuacije sa svim korisnicima zgrade i potrebu da se razviju planovi za zaštitu od požara u saradnji sa korisnicima zgrade koji imaju invaliditet ili im je potrebna neka vrsta asistencije.**

Propisi i standardi pristupačnosti odnose se na takva pitanja kao što su vizuelni alarmi, izlazi i zaštićeni prostori u slučaju požara i planiranje za ljude sa invaliditetom u vanrednim situacijama. Takođe pogledati mere o stepeništima, rampama i oznakama za dodatne mere u vezi sa bezbednošću.

Vizuelne alarme navode Filipini, Malezija, Australija, Švedska, SAD i Kanada, s tim da Kanada i SAD određuju obim frekvencije od 1 do 3 Hz (2). AFG preporučuje da vizuelni alarmi budu **podignuti na visinu od 2030 mm ili 1520 mm od plafona šta god da je niže** (5), što je standard prema AFG. Ove tehničke specifikacije treba da **prate uputstva za rad i planove za zaštitu od požara koji se tiču potreba svih, uključujući i ljude sa invaliditetom.**

Španija, Filipini i AFG određuju čistu širinu izlaznog tunela na 1200 mm. Iste zemlje propisuju oznake za pravac (8), osvetljenje (9), i svetla u vanrednim situacijama (11).

Kanada, Meksiko i Urugvaj pominju zaštićene prostore kao osigurane delove za ljude koji ne mogu samostalno da se evakuišu. Specifikacije uključuju neophodan minimum prostora za kolica (19), najmanje 800 x 1300 mm, minimum podne površine i oznake za pravac (22). Najvažnije je uzeti u obzir da se zaštićeni prostor (23) takođe osmisli **u dokumentima o procesu evakuacije.**

Oznake u hitnim situacijama takođe moraju biti kontrastne boje prema Urugvaju, Švedskoj, Španiji i Filipinima. Dodatne informacije date su u odeljku o oznakama.

Važan komentar je dala Kanada i odnosi se na to da vizuelni **alarm treba postaviti tako da se signal iz barem jednog alarma može videti unutar zatvorenog prostora.** Vizuelne alarme takođe treba postaviti u kupatila gde se neko ko slabije čuje ili neko ko je gluv može naći sam. Južnoafrička Republika predlaže pokazivače sa donje strane rukohvata da pokažu sprat. **Australija je primetila da je važno da zvučni signali za uzbunu imaju odgovarajući intenzitet i frekvenciju** kako bi ih čuli i ljudi koji imaju gubitak sluha. Vodič UN za Liban dao je odličnu preporuku da bi **sva javna obaveštenja trebalo da budu kako zvučna tako i vizuelna.**

Protivpožarna zaštita

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Vizuelni alarmi																		
1	Vizuelni alarmi treba da imaju svetla koja se pale zajedno sa zvučnim alarmom u slučaju opasnosti	da	da	da			da	da		iza alarma treba postojti crveno trepćuće svetlo koje obasjava znak za zvono		da	da		da		da	da
2	Vizuelni alarm je svetlo koje treperi na frekvenciji od	1 - 3 Hz		1 - 3 Hz											1 Hz		1 - 3 Hz	1 - 3 Hz
3	Vizuelni alarmi treba da su sinhronizovani da trepću usklađeno	da																da
4	Vizualni alarmi treba da se postave jedni od drugih na razdaljini od najviše			15 m													15 m	15 m i u zavisnosti od tipa zgrade
5	Vizuelni alarmi treba da se postave od poda na visini od			2030													2030 ili 1520 ispod plafona, šta god je niže	2030 ili 1520 ispod plafona, šta god je niže
Izlazi																		
6	Svi izlazi treba da su jasno uočljivi						da	da				da						da
7	Širina izlaznih hodnika ne sme biti manja od							1200				1200					1060	1200
8	Put do izlaza ili staze koje vode do njega treba da su označene tako da usmeravaju kretanje prema istima						da					da						da
9	Izlazi treba da su osvetljeni u mraku						da	da				da						da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Hotelski izlazi ili izlazi u prenoćistima treba da su povezani sa zajedničkim holom ili otvorenim prostorom tako da korisnici mogu da izaberu između 2 staze kretanja						da											da
11	Stepeništa i hodnici treba da imaju svetla u slučaju opasnosti						da	da			da	da					da	da
12	Svi izlazi treba da se lako raspoznaju i da su pristupačni iz svih delova koje <u>služe</u>						da	da			da, u kon- trastnoj boji	da						da
13	Izlazi treba da su locirani tako da predstavljaju neprekidan put za <u>bežnja</u> ili ka zaštićenom prostoru							da				da					da	da
14	Prolazi ka izlazu treba da su ravni ili sa rampom nagiba koji ne prelazi							1 do 20			1:20							1:12
Zaštićeni prostor																		
15	Treba da postoji zaštićeni prostor koji je označen	da			da	da		da									da	da
16	Zaštićeni prostor treba da je odvojen od podne površine zgrade pregradom otpornom na vatru barem onoliko koliko je neophodno za izlaz	da	da		da			da									da	da
17	Izlaz ili lift za vatrogasce vodi do zaštićenog prostora	da	da					da									da	da
18	Najmanji broj mesta za kolica u zaštićenom prostoru	2	2		da												2	2
19	Minimalna površina poda u zaštićenom prostoru za svaka kolica	850 x 1200			750 x 1200	1200 x 1200											850 x 1370	800 x 1300

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
20	Zaštićeni prostor zaštićen je od dima u zgradama koje imaju više od tri sprata		da		na bilo kom spratu			zaštićen od dima									iznad ili ispod prizemlja	na bilo kom spratu iznad ili ispod prizemlja
21	Zaštićeni prostor treba da ima telefon ili sistem za komunikaciju koji je povezan sa sistemom koji reaguje u slučaju opasnosti	da						da										da
22	Lokacija zaštićenog prostora treba da je označena znakovima za usmeravanje	da			da	da		da										da
23	Zaštićeni prostor treba da je označen na svim izloženim planovima za evakuaciju na svakom spratu	da						da										da
24	Zaštićeni prostor treba da je označen na planovima za evakuaciju sa sprata koji bi trebalo da su dostupni u alternativnim formatima	da																da
25	Zaštićeni prostor treba da se predvidi u dokumentima za postupak evakuacije	da	da					da										da
Liftovi																		
26	Osnovni zidovi pojedinačnih liftova otporni su na vatru				otporni na vatru			da										minim. 2 sata
27	Vrata kabine lifta da imaju vreme izdržljivosti najmanje							30 min.										1 sat
Znakovi																		
28	Boja i dizajn slova, strelica i simbola na znacima za izlaz treba da je u jasnom kontrastu sa svojom pozadinom					da	da	da	da		da, u kontrastnoj boji	na svojoj pozadini						da
29	Reči na znacima za izlaz treba da su visine od najmanje					15			140									150

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
30	Donja ivica znakova za označavanje spratnosti u svim unutrašnjim izlaznim hodnicima koji idu od gostinskih soba u hotelima treba da je na visini od																	između 150 - 200 iznad poda
31	Na vratima na koja se izlazi, znak za obeležavanje spratnosti treba da je na vratima ili uz vrata sa najbližom ivicom na 100 mm od okvira vrata																	da
32	Pogledati odeljak OZNAKE za dodatne mere o oznaka koje su usmerene ka zaštićenim prostorima, označavaju ih ili su postavljani na njima	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Zahteva se da se vizuelni alarmni strateški postavе tako da je signal sa barem jednog alarma vidljiv u bilo kom ograđenom prostoru.
2	CSA	Vizuelni alarmi treba da su značajno svetliji od svetla u ambijentu.
3	CSA	Vizuelni alarmi čiji se signali preklapaju treba da se sinhronizuju tako da kombinovani redosled treptanja ne prevazilazi dozvoljenu frekvenciju.
4	CSA, Irska	Ljudi koji čekaju u zaštićenim prostorima ne bi trebalo da ometaju put do izlaza/za evakuaciju.
5	CSA, Irska	Prilikom otvaranja vrata ne treba da zadiru u prostor za čеkanje.
6	CSA, Irska	Zaštićeni prostor može da bude uvećano odmorіšte na izlaznom stepeništu.
7	CSA, Irska	Pošto zaštićen prostor pruža samo privremenu bezbednost, važno je da uprava zgrade ima utvrđenu proceduru koja je u skladu sa karakteristikama dizajna zgrade.
8	Južnoafrička Republika, Irska	Signali za upozorenje na opasnost treba da su zvučni i vidljivi.
9	Južnoafrička Republika	Znak za uzbunu zbog požara treba da je četvorougao sa piktogramom zvona koje zvoni. Pogledati odeljak OZNAKE za odgovarajuće mere za predviđenu razdaljina gledanja s obzirom veličinu znaka.
10	Južnoafrička Republika	Podstiče se postavljanje pokazivača na unutrašnjoj strani rukohvata da pokažu položaj odmorіšta, brazdi na kvakama ili postavljanje izdignutih slova odmah pored kvaka kao znak u dizajnu zgrade za upotrebu od strane ljudi koji imaju oštećenje vida.
11	Australija	Za zvučne alarme, nivo zvuka treba da je 15 dBA u proseku najbucnijeg zvuka u pozadini u trajanju od 60 sekundi i ne bi trebalo da je manji od 75 dBA.
12	Australija	Važno je da auditivni znaci za uzbunu imaju jačinu i frekvenciju koja privlači pažnju pojedinaca koji imaju delimičan gubitak sluha. Ljudi preko 60 godina starosti obično imaju poteškoća da čuju frekvencije veće od 6000 Hz.
13	Malezija	Svi sistemi za javna obaveštenja i upozorenja na uzbunu moraju biti zvučni kao i vizuelni.
14	UN	Sva javna obaveštenja treba da budu zvučna i vizuelna.
15	ICTA	Tamo gde promene u nivou prelaze 13 mm treba da se koriste rampe kod izlaza ili hodnicima koji vode do izlazima.
16	ICTA	'Zaštićeni prostor pri evakuaciji' <u>je</u> termin koji bi trebalo koristiti u praksi pre nego termine 'evakuacija', 'zaštićeni prostor' ili 'prostor za zaštitu' - da bi se pokazala namena tog prostora u zgradi i da se izbegne bilo kakva zabuna u prevodu sa engleskog.
17	Irska	U projektovanju puta za evakuaciju treba izbegavati predmete koji predstavljaju opasnost od saplitanja. Ako se mora koristiti rampa, nagib treba da je 1:20.
18	Irska	Sva unutrašnja vrata u zgradi, uključujući vrata otporna na vatru, treba lako da se otvaraju. Najviša sila neophodna za otvaranje unutrašnjih vrata treba da je 8 NIM. Ako ovo nije moguće kod protivpožarnih vrata, krilo vrata treba da bude u otvorenom položaju i treba da postoji uređaj za automatsko otvaranje (povezan sa sistemom za otkrivanje požara i upozorenje u zgradi).

RUKOHVATI

Tehničke specifikacije za rukohvate daju sve zemlje koje su obuhvaćene ovom studijom. **Rukohvati su neophodni sa obe strane stepenica** (2), propisuju sve zemlje osim Nacionalnog zakona o izgradnji Kanade. Visina rukohvata varira od najnižih 700 mm do visine od 1050 mm (3). Procenjeno je da najbolje rešenje predstavljaju **dva rukohvata – jedan na visini 650 – 750 mm i drugi na visini 860 – 920 mm**.

Minimalna čista širina rampe između rukohvata (4) kreće se od 870 mm (NBC) do 1200 mm u mnogim zemljama. **Prema svim zemljama, rukohvati treba da imaju horizontalne produžetke (7) koji se pružaju dalje od podnožja i vrha rampe ili stepeništa.**

Prečnik rukohvata (13) dosledno je od 35 do 45 mm, sa izuzetkom Južnoafričke Republike, gde je dopušten maksimalni prečnik od 60 mm. Rukohvati treba da imaju **neprekidnu površinu za hvatanje** (11) prema većini propisa i standarda, osim na Filipinima i u Maleziji. Važno je napraviti rukohvate koji se **podesni za prihvatanje i prijatni za korišćenje**. Sve više se traži da rukohvati budu **u kontrastnoj boji** (24) sa okolnom površinom. Ovo se smatra dobrim rešenjem u primeni univerzalnog dizajna.

Meksiko predlaže da rampe i stepeništa šire od 4 m imaju rukohvat u sredini. UN-ov vodič za Liban naglašava **opasnost za decu, skrećući nam pažnju na razmak između vertikalnih i horizontalnih šipki**. Oni dalje preporučuju da se **kontrastna taktilna traka postavi na gornju i donju ivicu rukohvata izlaznih stepeništa ili rampi koji se koriste u slučaju opasnosti**. Ovo je odlična mera zaštite.

Rukohvati

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Na rampama																		
1	Rukohvati su neophodni sa obe strane ako je nagib na rampi veći od	150	bez ograničenja	150	bez ograničenja	bez ograničenja	500 unutrašnji		bez ograničenja	bez ograničenja	bez ograničenja	bez ograničenja		150	bez ograničenja		bez ograničenja	bez ograničenja
2	Rukohvati su neophodni sa obe strane rampe	da		da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da
3	Visina rukohvata iznad rampe je	860 - 920	865 - 965	865 - 965	900	700 - 900	900, i napolju još jedna na 700		650 - 750 i 950 - 1050	850 - 1000	dvovisinski, 700 - 900	700 i 900		800 - 900	665 - 700 i 865 - 1000		865 - 920	650 - 750 i 860 - 920
4	Najmanja čista širina rampe - između rukohvata - je	920	870	915	900	900	napolju 1500	1000	1200	1100		1200	1200	1200	1000	900	950 - 1000	1000
5	Razdaljina između barem jednog para rukohvata na široj rampi je	920 - 1000										1200	1200		1000	1500	1000	1000
6	Maksimalna razdaljina između zida sa strane i strane rampe na kojoj je rukohvat ne treba da prelazi	100						95							100			100
7	Rukohvati se horizontalno nastavljaju iznad vrha i podnožja rampe ili stepeništa najmanje	300	300	305	300	300	300	300	300	300	300	300	da	300	300	300	300	300
Na stepeništima																		
8	Treba da postoje rukohvati na obe strane stepeništa	da		da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
9	Vrh rukohvata iznad ispusta stepenika treba da je na visini	860 - 920	865 - 965	865 - 965	900	700 - 900	900	840 - 900	650 - 750 i 950 - 1050	900 - 1000	700-900?	700 i 900	840 - 875	800 - 900	865 - 1000	700 - 750 i 850 - 950	865 - 920	650 - 750 i 860 - 920
10	Vrh rukohvata iznad ispusta stepenika i vrh rukohvata na odmorštu mereno od poda treba da je iste visine	da		da		da		840 - 900 stepeništa, 840 - 1000 odmoršta			da				da		da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
11	Rukohvati treba da su neprekidni oko odmorišta koji imaju dužinu manju od 2100 mm, osim gde je ono presečeno alternativnom stazom ili ulazna vrata vode do njih	da					rukohvat treba da je nepreki- dan ako je moguće											da
12	Najmanja razdaljina između rukohvata na stepeništu je	920		915						900		1200	900		1000	1500		920
Opšte																		
13	Rukohvati treba da su prečnika (ili ekvivalentnog oblika za hvatanje) od	30 - 40	30 - 43	32 - 51	32 - 38	35 - 50	30 - 50	45 - 50	40 - 50	maks. 60		30 - 50		35 - 45	30 - 40		30 - 40	30 - 40
14	Rukohvati treba da podnose silu iz bilo kog pravca od najmanje	1,3 kN							50 daN/m	čvrsto i sigurno fiksiran			da	1,3 kN	1,1 kN	da može da izdrži veliki teret	0,9 kN	1,3 kN
15	Rukohvati treba su bez abrazivnih elemenata	da		da	da		da	da	da	ofarban tako da ne pred- stavlja opasnost	da			da	da	da	da	da
16	Rukohvati treba da imaju neprekidnu površinu za hvatanje, koju ne prekidaju stupci ili bilo koji drugi konstruktivni elementi, koji mogu da prekinu podržavanje rukom	da	da	da	da	da	da	da i da ima ne- prekidnu površinu za hvata- nje	da	da				da, da može lako da se uhvati i da ima čvrstu, udobnu držku bez prepreka	ne manje od 270 stepeni oko najviše površine, bolje je da je potpuno kružnog oblika	da	da, da može lako da se uhvati i da ima čvrstu, udobnu držku bez prepreka	da, da može lako da se uhvati i da ima čvrstu, udobnu držku bez prepreka
17	Najmanja čista površina između glatke površine zida i rukohvata	35 - 45	40	38	40	50			45 - 55	40		50		40	50	40	40 - 45	40
18	Najmanja čista površina ispod rukohvata je	35 - 45		38					300			40			15			40
19	Čista površina između grube površine zida i rukohvata je	45 - 60	60							minim. 40				minim. 60		60	60	60

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
20	Udubljenje sa rukohvatom treba da je iznad ručke na visini od najmanje	450		455					300					450	600	450	450	450
21	Rukohvat treba da je neprekidan sa unutrašnje strane rampi, stepeništa i oko odmorista	da	da	da			da				da				da, gde je to moguće		da	da
22	Rukohvati se nastavljaju horizontalno od vrha i pod- nožja rampe ili stepenica najmanje	300	300	305	300	300	300		300	300	300	300		300	300		300	300
23	Rukohvati treba da imaju horizontalne produžetke koji se vraćaju ka zidu, podu ili stubu	da	da	da							da			da	ili da skreću na- dole pod uglom od 180 stepeni		da	da
24	Rukohvati treba da su u kontrastnoj boji u odnosu na okolne površine	da					ovetljenje s kontra- stom od 40 %		da	da	da			da		da	da	da
25	Kada produžeci rukohvata nisu neprekidni, treba li da se vraćaju ka zidu, podu ili stubu	da	da	da				da		napravlje- no tako da ne pred- stavlja opasnost		da		da	ili da skreću na- dole pod uglom od 180 stepeni	da	da	da
26	Kada rukohvati nisu ne- prekidni i ne vraćaju se ka stubu, njihova maksimalna visina od poda treba da je	680																680

Rukohvati Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	Meksiko	Rampe ili stepeništa koji su širi od 4 m treba da imaju rukohvat u sredini.
2	Južnoafrička Republika	Postavljanje taktine oznake sa donje strane rukohvata kako bi se ukazalo na položaj odmorišta izuzetno je korisno za snalaženje ljudi sa oštećenjem vida.
3	Singapur	Rukohvat treba da se bude takav da se može lako uhvatiti, da omogućuje čvrst i prijatan stisak tako da ruka može da klizi duž rukohvata bez prepreka.
4	Singapur	Široki rukohvati ili ručke koje nije moguće obuhvatiti nisu poželjni, pa bi trebalo koristiti površinu koja je dimenzija šake.
5	Singapur	Rukohvati treba da su otporni na klizanje.
6	Australija	Tamo gde se rukohvat ne nastavlja, taktilna oznaka u vidu dugmeta kupolastog oblika postavlja se na vrh rukohvata, 150 ± 10 od kraja rukohvata.
7	Australija	Kada su rukohvati pričvršćeni za zid, treba da su u kontrastnoj boji i da imaju kontrast u osvetljenju u odnosu na zid ne veći od 30 %.
8	Australija	Na stepeništima i rampama, može se postaviti drugi rukohvat na manjoj visini između 665 - 700 mm.
9	UN	Razmak između vertikalnih i horizontalnih rešetki na ogradama treba da je mali radi bezbednosti dece.
10	UN	Za rampe i stepeništa za slučaj opasnosti, na gornju i donju ivicu rukohvata treba da se postavi kontrastna taktina traka dužine najmanje 900 mm da se upozore oni koji delimično vide.

KUHINJE

Adekvatan prostor u kuhinji ili čajnoj kuhinji važan je kako bi ljudi mogli da koriste sve uređaje i radnu površinu. Preporučuje se minimum čiste širine između radnih površina od 1500 mm (1). Važno je ispred svih uređaja **obezbediti prostor na podu (2), kako navode Kanada i SAD.**

Pristupačna radna površina s odgovarajućim prostorom za kolena (4, 5, 6), kao i visina domašaja (9) za kuhinjske ormariće i fioke takođe se specifikuje. Važno je imati na umu da treba obezbediti utičnice sa strane ili ispred radne površine (8).

Španija preporučuje **pristupačnu sudoperu sa prostorom za kolena i ručkom u obliku poluge.** Komande bi trebalo da se nalaze s prednje strane aparata (22), sa visinom radne površine koja se kreće od 750 do 800 mm (23), prema španskim specifikacijama. **Dodatna radna površina neposredno pored svih uređaja predstavlja odličan element dizajna.** Odgovarajući stepen osvetljenosti (33) u kuhinji daju Kanada, Španija i Južnoafrička Republika, i preporučuje se 200 luksa.

Veliki broj praktičnih komentara i preporuka imaju za cilj pristupačnost kuhinjskog prostora kao što ugradnja dvokrilnog frižidera, osmišljavanje prostora za odlaganje tako da zadovoljava ergonomske kriterijume i bude na dohvat ruke, što je od značaja za sve korisnike. Isto tako, svi cene kuhinjske elemente od poda do plafona koji obezbeđuju niz pogodnosti za pristupačno odlaganje.

Kuhinje

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Čista površina poda i razmak																		
1	Najmanji razmak između pultova i svih ormarića, radnih ploča, aparata ili zidova u kuhinji treba da je	1500		1015 (za prolaz), 1525 (ako je zatvoreno s 3 strane)							1400							1500
2	Minimalna čista površina poda za prilaz svim uređajima ili komandama na njima treba da je	750 X 1200		760 x 1220													760 x 1370	800 x 1300
Komande																		
3	Za mere o delovima komandi kojima se rukuje (termostati, električni prekidači, brave, dugmići od interfona, utičnice u zidu) pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da		da	da	da	da		da	da	da			da	da		da	da
Radne površine																		
4	Najmanje jedna radna površina treba da ima širinu od najmanje	750		760													760	760
5	Najmanje jedna radna površina treba da ima dubinu od najmanje	600									da							600
6	Najmanje jedna radna površina treba da ima visinu od	730 - 860		865 maks.							da						710 - 865	730 - 860
7	Pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA za mere o radnim površinama, prostoru za kolena	da	da	da	da	da			da					da	da	da	da	da
Utičnice																		
8	Sa strane ili ispod radne površine treba da postoji utičnica	da																da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Ormarici																		
9	Kuhinjski ormarici, fioke i police treba da imaju bar jednu policu koja je od poda smeštena na	1100		1170													1200	1100
10	Gornji kuhinjski ormarici i fioke treba da imaju ručice u obliku slova D postavljene blizu donje ivice vrata ormarica	da																da
11	Donji kuhinjski ormarici i fioke treba da imaju ručice u obliku slova D postavljene blizu gornje ivice vrata donjih ormarica	da																da
12	Minimalna dubina prostora za nožne prste donjih ormarica je	150		150														150
13	Minimalna visina prostora za nožne prste za donje ormarice je	230		230													230	230
14	Centar sudopere treba da je udaljen od zida koji joj se nalazi sa strane najmanje	460															460	460
Sudopera																		
15	Ispod sudopere ne treba da ima oštih ili abrazivnih površina	da		da													da	da
16	Visina ivica sudopere od poda treba da je između	810 - 860		865 maks.					750 - 800								710 - 865	750 - 800
17	Pogledati odeljak u AN-TROPOMETRIJI za mere o radnim površinama, prostoru za kolena, prostoru za nožne prste	da	da	da	da	da			da		da			da	da	da	da	da
Slavine u sudoperama i cevi																		
18	Odvodne cevi i cevi za toplu vodu u sudoperi treba da su postavljene pozadi i da se ne naslanjaju na čistu površinu	da		da														da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
19	Slavine treba da imaju ručku u obliku poluge kojima se može rukovati pesnicom ili koje se automatski aktiviraju	da		da					u obliku ručice								da	da
20	Ako se slavina ne aktivira automatski, treba da se njom rukuje jednom rukom, bez čvrstog stiska, stezanja ili uvrtanja zgloba na ruci	da		da					da								da	da
21	Pogledati odeljak u AN-TROPOMETRIJI za mere o komandama	da		da	da		da		da	da	da			da	da		da	da
Šporeti, rerne i ugradni šporeti																		
22	Šporeti, rerne i ugradni šporeti treba da imaju komande postavljene tako da se ne treba nadvijati preko ringli da bi se njima rukovalo	da		s prednje strane					s prednje strane								s prednje strane	s prednje strane
23	Površina ugrađenog šporeta ili šporeta treba da ima visinu od poda od najmanje	810 - 860		865 maks.					750 - 800								750 - 800	750 - 800
24	Pored ugradnog šporeta ili šporeta treba postojati radna površina visine od najmanje	400															400	400
25	Za mere o podnim površinama ugradnih šporeta i mere o prostoru za kolena, pogledati radne površine u odeljku ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da			da		da			da	da	da	da	da
26	Rerne treba da imaju komande s prednje strane	da		da														da
27	Ako rena ima vrata koja se otvaraju sa strane, treba postaviti horizontalnu površinu sa strane na koju se vrata otvaraju ili policu ispod rerne koja se izvlači	da		da														da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
28	Ako rerna ima vrata koja se otvaraju sa strane i horizontalnu policu koja se izvlači ispod rerne, onda ona produžuje rernu	da																da
29	Ako rerna ima vrata koja se otvaraju sa strane i horizontalnu policu koja se izvlači ispod rerne, onda se ta polica može izvući najmanje	250																250
Frizider																		
30	Frizider i zamrzivač treba da su samootapajući	da																da
31	Ako su frizider i zamrzivač kombinovanog tipa, onda zamrzivač treba da se nalazi na visini od	1100		ne više od 50% zamrzi-vača da ne bude iznad 1370														prema pojedinač-noj želji
32	Komande frizidera i zamr-zi-vača treba da su od poda na visini od	1100		1220														prema pojedinač-noj želji
Osvetljenost																		
33	Nivo osvetljenosti u kuhin-ja i kod komandi gde je neophodno čitanje treba da iznosi najmanje	200 lx							200 lx	200 lx na radnim površina-ma								200 lx
Ostalo																		
34	Za bilo koje mere za oznake pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
35	Za bilo koje mere za vrata pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da

Kuhinje Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Poželjno je postojati dodatna radna ploča koja se može izvući, a koja je na visini ispod standardne radne ploče.
2	CSA	Radna površina koja povezuje kuhinjske aparate treba da je neprekidna.
3	CSA	Ako cevi odvoda i tople vode zadiru u čistinu ispod sudopere, treba da su izolirane.
4	CSA	Prirodno svetlo, akcentno svetlo i prekidači za regulisanje nivoa osvetljenja predstavljaju poboljšanje i dodatak redovnom osvetljenju.
5	CSA	Površine šporeta sa ravnom keramičkom pločom nisu poželjne za ljude sa smanjenom sposobnošću vida.
6	CSA	Da bi se izbegla opasnost od opekotina, poželjnije je koristiti zidne rerne koje se otvaraju sa strane.
7	CSA	Preporučuje se da kod rerni postoji opcija samočišćenja.
8	CSA	Mikrotalasne pećnice treba postaviti na visinu radne površine.
9	CSA	Nekim ljudima su pristupačniji dvokrilni frižideri. Međutim, ovi modeli su širi a možda i viši.
10	CSA	Kad se biraju kombinovani modeli frižidera, nekim ljudima više odgovara da zamrzivač bude dole.
11	CSA	Kod svih modela frižidera, komande frižidera i zamrzivača treba da su u horizontalnoj ravni na 500 mm za korisnika koji sedi.
12	CSA	Ormarici za odlaganje od poda do plafona pružaju pružaju niz mogućnosti za pristupačan prostor za odlaganje.
13	CSA	Fioke i police koje se mogu izvući celom svojom dužinom omogućuju prostor za odlaganje kome se može lako prići i koji se lako koristi.
14	CSA	Tacne iz više delova omogućuju pristupačno odlaganje.
15	Španija	Radne površine treba da imaju dve visine; za rad u stojećem položaju: 850 - 950 mm, za rad u sedećem položaju: 750 - 850 mm.
16	Španija	Površina kuhinje mora biti najmanje 5 m².
17	Singapur	Treba da se koriste podne obloge koje ne klize.
18	Singapur	Visoki ili niski ormari mogu biti opasni za starije osobe pošto im se ne može bezbedno prići. Bilo kakva polica na visini zbog koje osoba mora da se popne na stolicu ili hoklicu mora se izbegavati.

BIBLIOTEKE

Najvažnije kod biblioteka jeste da su prolazi široki i da ima dovoljno prostora da se neko ko koristi kolica može okrenuti.

Čitav unutrašnji prostor biblioteke treba da bude pristupačan ljudima koji koriste kolica (1). Preporučuje se širina prolaza u biblioteci 920 mm. Širina pulta (2) treba da je veća i iznosi 1060 mm kako bi ljudi mogli da obišu nekoga ko je u kolicima.

Urugvaj i Kanada ističu da je važno imati u vidu da **informacije na displejima (7)** treba da budu u dobrom kontrastu i da se nalaze na površini koja nema odsjaj. Ostali delovi biblioteke treba da su u skladu sa opštim merama kao što su prilaz, vrata i preporuke za oznake.

Biblioteke

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Prolazi / Raspored sedenja																		
1	Prolazi treba da su široki najmanje	920	920	915										900			1060	920
2	Minimalna čista širina reda kod pulta	920		915										900			1060	1060
3	Mesta predviđena za sedenje osoba u kolicima treba da zauzimaju površinu poda od najmanje (širina x dubina)	750 x 1200		760 x 1220	750 x 1200									900 x 1200			760 x 1370	800 x 1300
4	Mesta predviđena za sedenje osoba u kolicima treba da imaju odgovarajući prostor za manevrisanje da bi se prišlo delu za sedenje	da		da										da			da	da
Pult / Sto																		
5	Za mere u vezi sa pultovima, visinom stolova i mere za prostor za kolena pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da			da					da	da	da	da	da
Komande																		
6	Za mere o komandama pogledati odeljak ANTRO-POMETRIJA	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da	da	da
7	Informacije na displejima treba da prate taktine i/ili čujne informacije, u kontrastnoj boji i na površini bez odsjaja	da				kontrast boja i bez odsjaja			da								da	da
Ostalo																		
8	Za mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
9	Za mere o kretanju, prostor za stajanje u redovima i prilazima pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da			da	da		da	da	da	da	da	da	da
10	Za bilo koje mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da

** Za dodatne komentare pogledati odeljak RADNA MESTA.

SOBE ZA PRENOĆIŠTE I PRIVREMENI SMEŠTAJ

Privremeni smeštaj uključuje hotele, motele, hostele, studentske domove i sve tipove kratkotrajnog smeštaja.

SAD nalaže da su sobe za goste sa odlikama promenljivosti budu **(podjednako i ravnopravno) raspoređene u svim tipovima i klasama soba**. Neke od tehničkih karakteristika su pristup ulaznim vratima, **druga špijunka postavljena niže**, (4) zvono ili interfon (5) i odgovarajuće osvetljenje (3). Osvetljenjem se bave Kanada, Južnoafrička Republika i Australija, s najboljom rešenjem od 200 luksa.

Sims na prozoru treba da je na maksimalnoj visini od 750 mm (8) s mehanizmom za zaključavanje koji se može dohvatiti, kao što je specifikovano u CSA standardom. SAD takođe zahteva da se spoljašnji prostor kao što su terase i otvorena dvorišta¹⁵ takođe budu pristupačni (10). Švedska i SAD navode da dnevne sobe i trpezarije treba da budu pristupačne (11) i da svi prekidači treba da budu u skladu sa merama za pristupačnost prekidača (12) kao što su termostati, ventilatori, itd, a to je nešto na šta većina zemalja obraća pažnju. Australija i SAD propisuju praznu površinu poda pored kreveta (13).

Broj pristupačnih soba (15 – 26) daju SAD (5%), Irska (1 na 20), Filipini (1 na 50) i Singapur (1 na 200). Preporučuje se da bude soba sa ravnim i običnim tušem. SAD daje precizan broj soba koje treba da imaju ravan tuš u odnosu na one koje nemaju. Na primer, objekti sa 200 – 300 raspoloživih soba treba da imaju 7 pristupačnih soba sa običnim tušem i 3 sa ravnim tušem.

Alarmni sistemi za slučaj opasnosti (31) treba da imaju i audio i vizuelne signale u Švedskoj, Australiji, Kanadi, što predstavlja važno pitanje bezbednosti. Jedino SAD određuju **jačinu zvuka** (34) telefona, a i Kanada i SAD pominju prostor za TT tako da i gluvi ljudi (35) mogu da koriste telefon za komunikaciju.

Pristupačan prostor za odlaganje stvari određuju Kanada i Australija sa praznim prostorom na podu ispred garderobera sa policama na različitim visinama. Tehničke specifikacije za mesto **ormarića za lekove** (60) takođe je dala Kanada, dok Kina traži minimalno osvetljenje u ormaru za lekove.

¹⁵ Pacio - otvoreno dvorište štanske kuće (Prim. prev.)

Sobe za prenočište i privremeni smeštaj

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irsko	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Opšte																		
1	"Privremeni smeštaj u pristupačnim spavaćim sobama ili apartmanima može da se nađe u hotelima, motelima, hostelima ili studentskim domovima"	da		da				da				da						da
2	Sobe za goste koje treba da imaju odlike promenljivosti treba da budu zastupljene u svim različitim tipovima i klasama soba			da														da
Ulazna vrata																		
3	Treba da postoji mogućnost da se odmorite ili prostor na ulazu osvetli do nivoa od najmanje	200 lx								150 lx					150 lx		200 lx	200 lx
4	Vrata treba da imaju drugu špijunku na visini od poda između	1100 - 1200																1100 - 1200
5	Zvono ili interfon treba da se nalaze na visini od poda	400 - 1200					komande postavljene na odgovarajuće mesto				1000-1200							800 - 1000 i 700 od ugla
6	Ako su zvono ili interfon povezani sa sigurnosnim sistemom za otvaranje vrata, na ulazu treba da postoji vizuelni i zvučni signal koji označava "samo napred"	da																da
7	Zvono ili interfon treba da su povezani sa sistemom za komunikaciju u okviru jednog objekta	da																da
Prozori																		
8	Simsovi na prizorima u sobama treba da su na visini od poda najviše	750									800						765	750

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
9	Mehanizam za otvaranje i zatvaranje prozora u sobama treba da je na visini od	400 - 1200									900-1200						400 - 1200	
10	Mehanizam za otvaranje i zatvaranje prozora u sobama treba da je na visini od			da							da, 810						da	da
Ostali delovi																		
11	Dnevni boravak i tpezarija treba da su pristupačni			da			da				da							da
Komande																		
12	Visina komandi uređaja kao što su prekidači, utičnice, termostati, sistemi za komunikaciju, kutije sa preki- dačima, izduvni ventilator li glavni ventili za vodu treba da su na visini od (za do- datne informacije, pogledati deo komande u odeljku AN- TROPOMETRIJA)	400 - 1200		380 - 1220			800 - 1000			500 - 1200	900	700 - 1200		600 - 1200	380 - 1060		400 - 1200	400 - 1200
Deo predviđen za spavanje/krevet																		
13	Najmanje jedan deo pred- viđen za spavanje treba da ima čistu površinu poda od			760 x 1220							1600 x 1000				široko 1000		760 x 1370	800 x 1300
14	Čista površina poda treba da dozvoljava pristup sa strane paralelno s krevetom			da							da							da
Broj pristupačnih soba																		
15	U objektima sa više od 25 kreveta za smeštaj gostiju, minimalni broj kreveta koji treba da zadovolje uslov za čistu površinu poda je			5%				1 od 20 ili u istom odnosu		nijedan		1 na 50 + 1/100 u istom odnosu. Najmanje 1 na nivou na kom je ulaz		1 na 200 hotelskih soba ili u istom odnosu 1 na 100 ili u istom odnosu u hostelima, stano- vima, domovima				1 od 20 ili u istom odnosu

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
16	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 1 - 25			1 / (0)														1 / (0)
17	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 26 - 50			2 / (0)				1/(0) od 20										2 / (0)
18	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 51 – 75			3 / (1)														3 / (1)
19	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 76 – 100			4 / (1)														4 / (1)
20	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na uku- pan broj soba 101 - 150			5 / (2)														5 / (2)
21	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na uku- pan broj soba 151 - 200			6 / (2)														6 / (2)
22	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na uku- pan broj soba 201 – 300			7 / (3)														7 / (3)
23	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na uku- pan broj soba 301 - 400			8 / (4)														8 / (4)
24	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na uku- pan broj soba 401 – 500			9 / (4)														9 / (4)
25	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 501 - 1000			2 % od ukupnog broja														2 % od ukupnog broja

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
26	Minimalan broj soba bez ravnih tuševa/(sa ravnim tuševima) u odnosu na ukupan broj soba 1001 +			20 + 1 na svakih 100 preko 1000														20 + 1 na svakih 100 preko 1000
Toaleti / Kupatila																		
27	Broj pristupačnih toaleta i kupačila			ne manje od 1			pristupač- ne sobe treba da imaju pristupač- ne kade ili tuševe			minim. 1 soba na 100 ili u istom odnosu, da imaju lavabo, kadu ili tuš				pristupač- ne sobe treba da imaju pristupač- ne kade ili tuševe				ne manje od 1
28	Najmanje jedan WC, jedan lavabo, jedna kada ili tuš treba da su pristupačni			da													da	da
29	Za sve mere o kadama pogledati odeljak KADE	da		da					da	da				da	da	da	da	da
30	Za mere u vezi sa hvatalji- kama pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da				da	da				da	da	da	da	da
Alarmi / Uređaji za vizuelna obaveštenja																		
31	Alarm za uzbunu treba da obuhvata i zvučne i vizuelne signale						da								da			da
32	Uređaji za vizuelna obaveštenja treba da se obebede da bi se oni koji zateknu u sobi obavestili da će da zazvoni telefon, zvono na vratima ili da će neko pokucati na vrata			da						trepćućim svetlom								da
33	Uređaji za obaveštavanje ne treba da budu povezani sa alarmom sa vizuelnim signalom za uzbunu			da						da								da
Telefon / Uređaji za komunikaciju																		
34	Telefoni po sobama treba da imaju regulaciju jačine zvuka			da													da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
35	Kako bi se olakšala upotre- ba TT, telefonske utičnice treba da su udaljene od telefona najviše	1200		1220														1200
36	Sobe za goste u kojima treba da postoje uređaji za komunikaciju treba da su zastupljene u svim razli- čitim tipovima i klasama soba			da														da
37	Minimalni broj soba sa odlikama promenljivosti i uređajima za komunikaciju			1														1
38	Maksimalan broj soba sa odlikama promenljivosti i uređajima za komunikaciju			10%														10%
39	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 2 – 25 soba			2														2
40	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 26 – 50 soba			4														4
41	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 51 - 75 soba			7														7
42	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 76 – 100 soba			9														9
43	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 101 – 150 soba			12														12
44	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 151 – 200 soba			14														15 + 5% soba preko 150

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
45	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 201 – 300 soba			17														15 + 5% soba preko 150
46	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 301 - 400 soba			20														15 + 5% soba preko 150
47	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 401 – 500 soba			22														15 + 5% soba preko 150
48	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 500 – 1000 soba			5 % od ukupnog broja														15 + 5% soba preko 150
49	Minimalan broj soba za goste sa uređajima za komunikaciju koje se traže gde ima 1001 + soba			50 + 3 na svakih 100 preko 1000														15 + 5% soba preko 150
Prostor za odlaganje stvari																		
50	Najmanje jedan od svih stvari mora biti pristupačan (uključujući ormare, ormarice, šipke za odeću, fioke, police)	da		da													da	da
51	Ormar za odeću ili odlaganje stvari ispred sebe treba da ima čist prostor od najmanje	750 x 1200													800 x 1300		760 x 1370	800 x 1300
52	Ormar za odeću ili odlaganje treba da ima šipku za odeću maksimalne visine od poda	1200 - 1400													1350		1350	1200
53	Ormar za odeću sa policama treba da ima najmanje tri police računajući od poda na visini od	400 - 1200													230 - 1350		230 - 1200	400 - 1200

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
54	Prostori opšte namene za odlaganje stvari treba da imaju vrata koja se otvaraju ka napolje	da															da	
55	Treba da postoji mogućnost da se prostori opšte namene za odlaganje stvari osvetle do nivoa od	100 lx															30 lx	100 lx
Polica za peškire																		
56	Šipka za peškire u kupatilu treba da je postavljena na visinu od	1100															1100	1100
57	Ispred šipke za peškire treba da bude čista površina poda od	750 x 1200															760 x 1370	800 x 1300
58	Šipka za peškire treba da se nalazi u horizontalnoj ravni na udaljenosti od najmanje	500															500	500
Ormarić s lekovima																		
59	Ispred ormarića s lekovima treba da postoji čista površina poda (što može da uključuje prostor za kolena kod lavaboa) od najmanje	750 x 1200															760 x 1370	800 x 1300
60	Ormarić s lekovima treba da se nalazi na horizontalnoj ravni na udaljenosti ne većoj od	500															500	500
61	Donja policia ormarića s lekovima treba da se nalazi od poda na maksimalnoj visini od	1000															1000	1000
62	Ormarić s lekovima treba da je osvetljen do nivoa od najmanje	200 lx															200 lx	200 lx
63	Centralna linija vrata i okvira ormarića za lekove treba da je iznad poda na maksimalnoj visini između	400 - 1200															400 - 1200	400 - 1200

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Ostalo																		
64	Za bilo koje mere o ozna- koma, pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da
65	Za bilo koje mere o parkiranju pogledati odeljak PARKING	da	da	da	da	da	da			da	da	da	da	da	da	da	da	da
66	Za bilo koje mere o stepe- ništima pogledati odeljak STEPENIŠTA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
67	Za bilo koje mere o rampama pogledati odeljak RAMPE	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
68	Za bilo koje mere o prilazima pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
69	Za bilo koje mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
70	Za bilo koje mere o kuhi- njama pogledati odeljak KUHINJE	da		da							da	da		da			da	da
71	Za bilo koje mere o tuševima pogledati odeljak TUŠEVI	da	da	da	da	da	da							da	da	da	da	da
72	Za bilo koje mere o toaletima pogledati odeljak POJEDINAČNI TOALETI	da	da	da	da			da		da		da		da	da	da	da	da
73	Za bilo koje mere o mestima za ukrcavanje i iskrcavanje putnika po- gledati odeljak MESTA ZA UKRCAVANJE ISKRCAVA- NJE PUTNIKA	da		da			da			da		da		da		da	da	da
74	Za bilo koje mere o liftovima pogledati odeljak LIFTOVI	da		da	da	da	da	da	da	da		da	da	da		da	da	da
75	Za bilo koje odredbe u vezi sa požarima pogledati odeljak PROTIVPOŽARNA ZAŠTITA	da	da	da	da	da	da		da	da		da	da	da	da		da	da

Sobe za prenoćište i privremeni smeštaj

Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Treba da se obezbedi dovoljno prostora za sprave kao što su kolica, stolice za tuširanje, hodalice, klupe za transfer i toaletne stolice.
2	CSA	U toaletima mogu da se koriste pokretne hvataljke koje se spuštaju.
3	CSA	Ako je korisniku potrebna viša daska na toaletu, treba da se obezbedi podešivač visine za dasku.
4	CSA	Police ne treba da štrče.
5	Švedska	Ako hotel ili prenoćište imaju restoran koji ima toalete, barem jedan toalet mora biti pristupačan.
6	Švedska	Nekolike sobe treba da odgovaraju ljudima sa alergijama ili osetljivim na okolinske faktore.
7	Irska	Svaka soba treba da ima prostora za okretanje prečnika 1500 mm.
8	Južnoafrička Republika	U delovima u kojima ljudi cirkulišu i kupatilima treba da postoji noćno svetlo.
9	Južnoafrička Republika	Bilo koja zgrada koja ima registrovanu kliniku ili ambulantu, treba da je pristupačna.
10	Singapur	U hotelima ili pansionima za koje se očekuje da ih koristi veći broj osoba sa invaliditetom, preporučuje se broj pristupačnih soba veći od propisanog.
11	Singapur	Postaviti sistem alarma za slučaj opasnosti u kupatilo i pored kreveta, koji se aktivira povlačenjem vrpce koja doseže do poda i koja je povezana sa zvonom ili drugim signalom na recepciji tako da gost može da pozove pomoć u slučaju opasnosti.
12	Singapur	Preporučuje se da se prekidači za svetlo postave blizu kreveta.
13	Singapur	Preporučuje se upotreba dvosmernih prekidača kako gosti ne bi morali da prelaze celu sobu u mraku da bi ugasili ili upalili svetlo.
14	Singapur	Komande treba da budu u kontrastnoj boji.
15	Australija	U spavaćim delovima i u svim sobama u kojima mogu odsesti ljudi sa oštećenjem sluha, trebalo bi postaviti pomoćni alarmni sistem kako bi se obezbedila efikasnost alarma u slučaju opasnosti. Da bi bili efektivni, pomoćni vizuelni alarmi treba da budu postavljeni i orijentisani tako da šire signale i odsjaj kroz prostor ili da odjednom podignu nivo osvetljenja.
16	Australija	Glavim ljudima ne moraju biti potrebne druge karakteristike pristupačnosti osim veza za alarm u slučaju opasnosti i uređaji za komunikaciju. Zbog toga neke sobe treba da imaju vizuelne alarme za slučaj opasnosti ili veze.

SALE ZA SASTANKE, ODBORNIČKE SALE I SALE ZA OBUKU

Sedišta bi trebalo da budu pokretna i ispod stola ne bi trebalo da budu prepreke koje bi onemogućavale ljude u kolicima da uđu ispod njega.

Prema Singapuru, SAD i Kanadi **pristupačan prolaz** neophodan je u svim salama za sastanke i objektima za obuku. Garderoberi treba da su pristupačni sa policama (4) i šipkama za kapute na maksimalnoj visini od 1200 mm (3).

Kanada navodi da je neophodno osvetljenje od 100 luksa (6) u prostorima za odlaganje i minimum 200 luksa za prostor u salama za sastanke (8). Singapur, Južnoafrička Republika i Kanada određuju nivo osvetljenja u salama za sastanke i obuku.

Prema Južnoafričkoj Republici i Kanadi (10) **informacije na displejima** treba da su i taktilne i zvučne kako bi se obezbedilo da svi prime informaciju.

Takođe je važno uzeti u obzir pristupačnost audio-vizuelne opreme i opreme za komunikaciju da bi ona bila inkluzivna.

Treba obezbediti dobro osvetljen prostor u prednjem delu sale gde će stajati prevodilac znakovnog jezika. Za ovaj deo treba napraviti posebno svetlo kako bi on mogao ostati osvetljen kada je svetlo u sobi prigušeno zbog audio-vizuelne prezentacije.

Australija skreće pažnju na zahtev za ravnomerno osvetljenje i fokusirano osvetljenje bez senki kako bi se omogućilo čitanje sa usana i prevođenje na znakovni jezik. Ovo je važno uzeti u obzir za ljude koji su gluvi ili teže čuju.

Sale za sastanke, odborničke sale i sale za obuku

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Prolaz																		
1	Najmanja širina prolaza	920		915										900			1060	920
Ormati/Odlaganje																		
2	Ispred ormara treba da postoji čista površina poda od najmanje	750 x 1200		760 x 1220										900 x 1200			760 x 1370	800 x 1300
3	Maksimalna visina šipke za odeću u ormarima treba da je	1200 -1400		1220 maks.													1350	maks. 1200
4	U ormarima sa policama treba da postoje najmanje tri police od poda na visini od	400 - 1200		1015 - 1220													400 - 1200	400 - 1200
5	Prostori opšte namene za odlaganje treba da imaju vrata koja se otvaraju ka spolja	da															da	da
6	Treba da postoji mogućnost da se prostori opšte name- ne za odlaganje osvetle do nivoa od najmanje	100 lx															30 lx	100 lx
Pult/Sto																		
7	Za mere o radnim mestama i stolovima, prostoru za ko- lena, itd.: pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da			da					da	da	da	da	da
8	Nivo osvetljenja kod radnih mesta treba da je najmanje	200 lx								200 lx				100 lx			100 lx	200 lx
Komande																		
9	Za mere o komandama po- gledati odeljak ANTROPO- METRIJA	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da	da	da
Ostalo																		
10	Informacije na displejima treba da prate taktline i/ iii čujne informacije, u kontrastnoj boji, na površini bez odsjaja	da				u kon- trastnoj boji i bez odsjaja			da								da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
11	Za informacije o kuhinjama ili čajnim kuhinjama pogledati odeljak KUHINJE	da		da							da			da			da	da
12	Za mere u vezi sa kretanjem, prostorom za red i prilazima pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da			da	da		da	da	da	da	da	da	da
13	Za mere o vratima, pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
14	Za bilo koje mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da	da	da
15	Za mere u vezi sa dvoranama i izgledom gledališta pogledati odeljak DVORANE	da		da	da	da		da	da	da		da		da	da	da	da	da
16	Za bilo koje mere o sredstvima za komunikaciju pogledati odeljak SREDSTVA ZA KOMUNIKACIJU	da		da													da	da

Sale za sastanke, odborničke sale i sale za obuku **Komentari**

Br.	Dokument	Komentari
1	Australija	Kako bi se olakšalo čitanje s usana ili prevod na znakovni jezik, neophodno je ravnomerno osvetljenje za lica govornika i prevodioca.
2	Australija	Nemojte koristiti pristupačne višenamenske sobe kao prostor za odlaganje stvari.
3	Australija	Odgovarajuće fokusirano osvetljenje bez senki treba da se koristi za osvetljavanje lica prevodioca na znakovni jezik i predavača za čitanje sa usana.
4	ICTA	Sve sale za sastanke treba da imaju indukcionu petiju ili FM sistem.

PARKING

Većina zemalja navodi da bi se pristupačan **parking trebalo da se nalazi blizu ulaza u zgradu**, prema Švedskoj trebalo bi da je udaljen 25 m od ulaza (2), a u Libanu 50 m. Najbolje rešenje je da se označi pristupačna staza do zgrade, ali samo ako glavni ulaz nije pristupačan (3). **Veoma je važno da je pristupačna staza sigurna i van puta kojim idu vozila.**

Broj pristupačnih mesta za parkiranje dobro je određen prema većini standarda (5 – 16), jedno mesto na svakih 25 i 2% za parking prostore sa 500 i više mesta.

Minimalna širina jednog parking mesta (17) znatno varira od 2300 mm u Bangladešu do 3800 mm u Meksiku. [Stručna komisija](#) predlaže 2600 mm kao najbolje rešenje. Širina obližnjeg pristupačnog prolaza (18) varira od 1200 do 2440 mm, a najbolje rešenje je 1500 mm. Neophodni su stabilna, čvrsta, neklizeća površina (21) i rampa na ivičnjaku gde ima promene nivoa. **Vertikalni znak i simbol na trotoaru neophodni su da obeleže sva pristupačna parking mesta.**

Neke zemlje, uključujući Švedsku, Kanadu i SAD navode da bi trebalo napraviti parking za kombije (27).

Južnoafrička Republika, Singapur i Kanada savetuju da **se predviđena pristupačna parking mesta vozači mogu da identifikuju dok ulaze na parking**. Singapur predlaže da parking bude zaštićen gde kod je moguće i da se istakne **broj telefona uprave zgrade** na znak kako bi se moglo prijaviti narušavanje pravila parkiranja. Ovu poslednju preporuku cene mnogi ljudi sa invaliditetom.

Parking

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Opšte																		
1	Da li postoji prisupačan parking blizu ulaza u zgradu	da	da	da	da	da				da	da	da	da			da	da	da
2	Staze koje se nalaze uz pristupačan parking treba da su deo najkraćeg prilaza ulazu u zgradu	da					na 25 m od ulaza			da		da	da			na 50 m od ulaza	da	da
3	Da li postoji označen prilaz zgradi	da	da	da						da		da	da					da ako glavni prilaz nije pristupa- čan
4	Pogledati odeljak PRILAZI za mere u vezi sa tom uključu-jući promene nivoa, rešetke, isturene prepreke, prostor od glave do platforma i opasnosti iznad glave	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
Broj																		
5	Broj pristupačnih polja koja se traže na 1 - 25 parking mesta		0	1	1 na 25 ili u istom odnosu	1 na 100 ili u istom odnosu					5%, broj zavisi od namene objekta		2			1	1	1
6	Broj pristupačnih polja koja se traže na 26 - 50 parking mesta		0	2	2	1							2			1	2	2
7	Broj pristupačnih polja koja se traže na 51 - 75 parking mesta		1	3	3	1				odgovara gde ima 50 + mesta			2			2	3	3
8	Broj pristupačnih polja koja se traže na 76 - 100 parking mesta		1	4	4	1							2			2	4	4
9	Broj pristupačnih polja koja se traže na 101 - 150 parking mesta		2	5	1 na 25 ili u istom odnosu	2							2			2	5	5
10	Broj pristupačnih polja koja se traže na 151 - 200 parking mesta		2	6	1 na 25 ili u istom odnosu	2				minim. 1 na 200 ili u istom odnosu			2			3	6	6

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
11	Broj pristupačnih polja koja se traže na 201 - 300 parking mesta		3	7	1 na 25 ili u istom odnosu	3				minim. 1 na 200 ili u istom odnosu			2			4	7	7
12	Broj pristupačnih polja koja se traže na 301 - 400 parking mesta		4	8	1 na 25 ili u istom odnosu	4							3			6	8	8
13	Broj pristupačnih polja koja se traže na 401 - 500 parking mesta		5	9	1 na 25 ili u istom odnosu	5							4			12	9	9
14	Broj pristupačnih polja koja se traže na preko 500 parking mesta		1 na 100	2%	1 na 25 ili u istom odnosu	1 na 100 ili u istom odnosu										5%	2%	2%
15	Broj pristupačnih polja koja se traže na preko 1000 parking mesta			20 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 1000												50 % + 1 na svakih 100	20 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 1000	20 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 1000
16	Broj pristupačnih polja koja se traže na preko 2000 parking mesta			30 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 2000												50 % + 1 na svakih 100	30 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 2000	30 + 1 na svakih 100 ili u istom odnosu, preko 2000
Automobili - Pristupačna polja za parking / Pristupačan prolaz																		
17	Minimalna širina pristupačnog parking mesta za automobile (zahteva dodatni prolaz)	2600	2400	2440	3800	3500	3600 uključujući i pristupačan prolaz			3500	3500	3700	3000			2500	2440	2600
18	Minimalna širina prolaza za automobile treba da je	1500	1500	1525	1200											1200	2440	1500
19	Minimalna širina pristupačnog mesta za paralelno parkiranje zajedno sa pristupačnim prolazom treba da je	3900			5000							3700				3600	4880	3900

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
20	Minimalna dužina pristupačnog mesta za paralelno parkiranje zajedno sa pristupačnim prolazom	7000			dužina mesta 5000					odgovarajuće dužine							7840	7000
21	Parking i prolaz uz njega ima čvrstu, stabilnu, ravnu podlogu koja se ne klizje	da	da	da	da		da			ravna površina		da	da			da	da	da
22	Prolaz je označen dijaagonalnim oznakama tamo gde je popločan	da		označeno	da												da	da
23	Ukoliko postoji razlika u nivou koja voda od prolaza do trobara, treba da postoji oboreni ivičnjak i rampa na ivičnjaku	da		da	da		da			na zadnjoj strani		da				da	da	da
24	Stubići (koriste se da se automobilima ne <u>gaze</u> pro-lazi) ili ivičnjaci, ne treba da ometaju prilaz prolazu ili vozilu	da																da
25	Parkirana vozila ne treba da ometaju prilaz prolazu			da								da					da	da
26	Dva pristupačna parking mesta mogu da dele zajednički prolaz	da		da	da											da ako je prolaz najmanje 1200	da	da
Kombi - Pristupačna parking polja/Prolazi																		
27	Treba da postoje parking mesta i prolazi pristupačni kombijima						da										da	da
28	Minimalna širina polja za parkiranje kombija treba da je	2600		3350			5000 uključujući prolaz										2440	3350
29	Minimalna širina polja za parkiranje kombija, kada se ono nalazi pored prolaza minimalne širine 2440			2440													2440	2440
30	Minimalna dužina polja za parkiranje kombija	5500																5500

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
31	Minimalna širina prolaza uz polje za parkiranje kombija	2000		2440														2000
32	Minimalna dubina prolaza za pristup od pozadi polju za parkiranje kombija	2000																2000
33	Minimalna širina prolaza za pristup od pozadi polju za parkiranje kombija	2600																2600
34	Minimalna visina polja za parkiranje kombija i visina duž staze kojom vozilo dolazi/odlazi treba da je	2750		2490											2500	2400	3350	2750
35	Minimalan čist prostor na trotoaru pored polja za paralelno parkiranje kombija treba da je	2000 x 2000															široko 2440	široko 2440
Oznake/Simboli																		
36	Svako pristupačno mesto za parking treba da je napravljeno <u>č</u> tako da ga koriste osobe sa <u>f</u> fizičkim invaliditetom	da	da	da	da					da	da	da					da	da
37	Najmanja širina i visina znaka	300 x 450															300 x 450	300 x 450
38	Uspravni znak za parking treba da ima Međunarodni simbol za pristupačnost	da		da	da					da		da	da				da	da
39	Uspravni znak treba da ee postavi na zid ili na stub ispred polja za parking od tla do ose na visini od	1500 - 2500	1500 minim.	1525													1500 - 2500	1500 - 2500
40	U pešačkim zonama, znaci koji su na posebnim stubovima visine između 680 - 2030 mm od tla, ne smeju da zalaze u stazu više od	100																uopšte ne
41	Međunarodni simbol za pristupačnost treba da je nacrtan na zemlji u sredini pristupačnog parking polja	da			da					da		da					da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
42	Minimalna dužina međunarodnog simbola za pristupačnost na trotoaru	1000															1000	1000
43	Simbol treba da je u kontrastnoj boji u odnosu na okolni trotoar	da															beli logo na plavoj podlozi	da
44	Na automačima za izdavanje karata i plaćanje, informacije na displejima treba da su praćene taktilnim i/ili zvučnim informacijama u kontrastnoj boji i na podlozi bez odsjaja	da																da
45	Pogledati odeljak OZNAKE za ostale mere o oznakama	da	da	da		da	da			da		da		da	da	da	da	da
Komande																		
46	Za mere o komandama na automatima za izdavanje karata i plaćanje pogledati odeljak komande u ANTRO-POMETRIJI	da		da	da		da					da		da	da	da	da	da
Uočljivi pokazivači opasnosti																		
47	Uočljivi pokazivač opasnosti treba da se nalazi na nezaštićenoj ivici s kosim nagibom gde je promena u nivou veća od	250								rampa sa ispušćenijima								250
48	Pogledati odeljak UOČLJIVA UPOZORENJA za dalje mere	da		da		da				da		da		da			da	da
49	Uočljivi pokazivač opasnosti treba da se nalazi na mestu gde je nagib veći od 1:3	da	da	da								da						da
50	Za dodatne mere u vezi sa rampama na ivičnjacima, pogledati odeljak RAMPE NA IVIČNJACIMA	da	da	da	da	da	da			da		da		da	da	da	da	da
51	Uočljivi pokazivač opasnosti treba da se nalazi na ulazu u stazu za vozila ili u deo koji nije odvojen ivičnjacima od pešačkih staza	da	da	da								da						da

Parking komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA, Južnoafrička Republika, Singapur	Na ulasku na parkiralište vozači treba da su u mogućnosti da uoče položaj naznačenih parking mesta. Tamo gde položaj nije očigledan ili je daleko od tačke ulaska, treba postaviti putokaze duž puta koji do njih vodi.
2	CSA, Singapur	Prilaz ne bi trebalo da na vodi ljude da prolaze iza vozila.
3	CSA	Treba da se postave stubići u kontrastnim bojama ili ivičnjaci treba da se postave kako parkirana vozila ne bi ulazila u pristupačnu stazu.
4	CSA	Razmak između stubića ili ivičnjaka treba da je dovoljno veliki za prolaz kolica.
5	CSA	Vertikalni znak treba da se postavi tako da je vidljiv vozaču koji se približava, ali da nije isturen i da ne predstavlja opasnost.
6	CSA	Čista površina od najmanje 1200 x 1200 mm neophodna je za prilaz spreda i sa strane ispred automata za izdavanje karata ili naplatu.
7	CSA	Komande različitih oblika mogu se upotrebljavati za različite funkcije.
8	ADAAG	Treba koristiti znak kod određenih mesta za parking kako bi se korisnici kombija obavestili o postojanju šireg parkinga i prolaza. (Ovo je informativno, a ne ograničavajuće).
9	ADAAG	Univerzalna mesta za parkiranje mogu da se posmatraju kao alternativa određenom procentu mesta sa širim prilazima i potrebi da se postave dodatne oznake. Sva pristupačna mesta su široka 3350 mm sa prolazom od 1525 mm.
10	ADAAG	Prolazi uz parking mesta treba da budu u istom nivou kao parking mesta. Prolaz ne može da obuhvata rampu ili kosu površinu.
11	ADAAG	Prolaz mora biti povezan sa najbližim pristupačnim ulazom u zgradu ili objekat.
12	Singapur	Automati za naplatu parkinga za vozila treba da se nalaze na istom nivou kao i pristupačna mesta za parkiranje vozila.
13	Singapur	Preporučuje se da se postavi telefon u blizini pristupačnog parkinga kako bi osobe sa invaliditetom mogle da pozovu upravu zgrade za pomoć.
14	Singapur	Kad god je to moguće, pristupačni parking treba da je natkriven.
15	Singapur	Paralelno parkiranje za osobe sa invaliditetom se ne preporučuje.
16	Singapur	Ulaz na parking za vozila treba da ima visinu od najmanje 2000 mm.
17	Singapur	Vozilo parkirano na određenom pristupačnom mestu ne sme da zaklanja naznačene znakove za parking.
18	Singapur	Brojevi telefona uprave zgrade, gradskog veća ili nadležnog organa uprave treba da je jasno napisan na vertikalnom znaku, kako bi se mogli prijaviti slučajevi nepropisnog parkiranja.
19	Singapur	Tamo gde su postavljeni stubići na ulazu u šetališta ili staze, treba da postoji čista širina najmanje 900 mm između svakog stubića, oni ne smeju biti povezani lancem ili konopcem, mogu imati visinu od najviše 1000 mm, u kontrastnoj boji u odnosu na okolinu ili da imaju traku u boji oko stuba kako bi bili lakše uočljivi, da nemaju oznake koje su horizontalno isturene, treba da budu dobro osvetljeni, sa opremom postavljenom tako da ne stvara odsjaj.
20	Singapur	Kaldrmu sa otvorenim spojevima ili betonske blokove sa ventilacijom treba izbegavati u spojašnjim otvorenim prostorima ili voznim parkovima gde se očekuje da kretanje pešaka. U brazde za ventilaciju na cementnim blokovima može da upadne noga ili pomagala za kretanje, što može da izazove povredu ili pad naročito kad je neka starija osoba koja se kreće već nestabilna.

PROSTOR ZA UKRCAVANJE I ISKRCAVANJE PUTNIKA

Prostor za iskrcavanje putnika treba da se obezbedi na glavnom ulazu objekata i trebalo da odgovara svim vozilima, uključujući i autobuse, taksije i kombije. Postoji jako veliki broj pristupačnih vozila tako da bi **najbolje rešenje bilo da se napravi zona za iskrcavanje putnika (1) sa prostorom od 1500 x 6000 mm. Takođe bi trebalo napraviti prolaz (2)** na putu, paralelano i uz pešačke staze. **Rampa na ivičnjaku takođe treba napraviti.** Ako nema rampe na ivičnjaku (7), trebalo bi da postoji neki **pokazivač opasnosti** koji upozorava na prostor za iskrcavanje i promenu u nivou. Južnoafrička Republika predviđa rampu sa ispupčenjima, Filipini taktilne kockice, a Liban predlaže da se koristi površina sa teksturom široke najmanje 600 mm. Najbolja praksa nalaže da se postavi pokazivač opasnosti kao što su stubići.

Minimalna vertikalna čistina potrebna za pristupačnu zonu za ukrcavanje (11) kreće se od 2000 mm u Singapuru do 3350 mm. Stručna komisija je odabrala da je najbolja mera 2750 mm, za koju se smatra da odgovara većini vozila.

Treba da se postave oznake (15) koje će pokazivati prostor namenjen iskrcavanju, a prema Singapuru i Libanu taj prostor treba da je zaštićen.

Švedska preporučuje da se prostor za ukrcavanje i iskrcavanje putnika jasno vidi sa ulaza. Singapur predlaže da tamo gde postoje stubići treba da postoji čista širina od najmanje 900 mm i da stubići budu u kontrastnoj boji u odnosu na okolinu. Singapur dalje predlaže da **taksi stajališta budu postavljena pored pristupačnog ulaza.**

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno-afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Prolaz (za pristup)																		
1	Prolaz (za pristup) zoni za ukrucavanje treba da je površine (širina x dužina) od najmanje	1500 x 6000		1525 x 6100							1500 x 1500			1500 x 4500			7000 x 2440	1500 x 6000
2	Prolazi (za pristup) treba da su u istom nivou kao i prostor za zaustavljenje vozila			da										da				da
3	Prolazi za pristup treba da su obeleženi tako da se na njima ne parkira			da												da	da	da
4	Prolaz (za pristup) postavlja se na putu koji je paralelan i nalazi se uz pešačku stazu	da		da													da	da
Rampa na ivičnjaku																		
5	Da li se rampa na ivičnjaku nalazi između prolaza (za pristup) i prostora za zaustavljenje vozila	da					da				da			da			da	da
6	Pogledati odeljak RAMPE NA IVIČNJACIMA za dalje mere o rampama na ivičnjacima	da		da			da				da	da		da		da	da	da
Pokazivači opasnosti																		
7	Ako nema ivičnjaka između dela za vozila i dela za ukrucavanje putnika, taj deo treba da se odvoji pokazivačem opasnosti	da								rampa sa ispušćenijima		taktilne kockice		široki 900, udaljeni 300 od puta		da, po-vršina sa teksturom minim. 600		da, i koristiti stubiće
8	Pogledati odeljak PRILAZI za dalje mere o prilazima	da	da	da								da		da			da	da
9	Za mere o uočljivim upozorenjima, pogledati odeljak UOČLJIVA UPOZORENJA	da	da	da								da		da			da	da

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
10	Uočljivi pokazivači opasnosti treba da se nalaze na ulazu u kolovoz ili deo za parkiranje koji nije ivičnjacima ili drugim elementima odvojen od pešačke staze	da												da				da
Vertikalna čistina																		
11	Najmanja visina vertikalne čistine u zonama za ukrcavanje putnika i duž prilaza za vozila	2750		2895										2000			3350	2750
Trotoar																		
12	Površina trotoara (širina x dužina) za ukrcavanje sa strane treba da je najmanje	2000 x 2000															široko 2440	2000 x 2000
13	Neophodni su stubići ako je kolovoz u istom nivou sa trotoarom koji ga njega															da		da
Nagib																		
14	Najviši nagib zone za ukrcavanje	2%		1:48			1:50							ravno			1:50	1:50
Oznake																		
15	Oznake treba da ukazuju na namenu i vremenska ograničenja																	da
16	Za mere u vezi sa označavanjem prostora za ukrcavanje i iskrcavanje putnika, pogledati odejak PARKING	da	da	da										da			da	da
Ostalo																		
17	Zona za ukrcavanje putnika treba da je zaštićena na-strešnicom										da			gde je moguće		da		da
18	Prostor za ukrcavanje putnika treba da je dobro osvetljen										da							da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Preporučuju se pokriveni prostori za ukrcavanje putnika.
2	CSA	Putnicima koji koriste kolica potreban je prostor za transfer iz kolica u istom nivou kao i kolovoz.
3	Švedska	Prostor za ukrcavanje i iskrcavanje putnika treba da je blizu ulaza (najviše 25 m).
4	Švedska	Prednost je ako se prostor za ukrcavanje i iskrcavanje jasno vidi sa ulaza, tako da se tu može sedeti i čekati prevoz.
5	Južnoafrička Republika	Tamo gde se to nalaže oboreni ivičnjaci, oni treba da budu zajedno sa pešačkim prelazima, rampama za taksije i autobuse, i garažama za parkiranje.
6	Singapur	Mesto za ukrcavanje i iskrcavanje treba da je na istom nivou na koji osobe sa invaliditom dolaze da mogu da izađu iz vozila i uđu u njega.
7	Singapur	Tamo gde treba da se pređe sa dela za vozila na deo za pešake, kolovoz i trotoar treba da su u istom nivou ili da imaju rampu.
8	Singapur	Treba izbegavati razlike u nivou između kolovoza i trotoara ili staze.
9	Singapur	Treba da se obezbedi najmanje jedna pristupačna staza koja vodi do pristupačnog ulaza u zgradu od tačke za iskrcavanje i ukrcavanje na taksi stajalištima.
10	Singapur	Tamo gde su postavljeni stubići na ulazu u šetališta ili na stazama, treba da postoji čista širina od najmanje 900 mm između svakog stubića, oni ne smeju biti povezani lancem ili konopcem, mogu imati visinu od najviše 1000 mm, u boji koja je kontrastna u odnosu na okolinu ili da postoji traka u boji oko stubića da bi bili lakše uočljivi, da nemaju oznake isturene u horizontalnom pravcu, da budu dobro osvetljeni, sa opremom postavljenom tako da ne stvara odsjaj.
11	Singapur	Međunarodni simbol za pristupačnost treba da je postavljen na taksi stajalištima ili blizu njih kako bi ljudima sa invaliditetom pokazao put do pristupačnog ulaza.
12	Singapur	Stajališta za vozila taksija treba da su što bliže pristupačnom ulazu.
13	Singapur	Prostor za ulazak u taksi gde god je to moguće treba da je na ravnom mestu da bi osobe sa invaliditetom mogle da priđu vozilu.
14	Singapur	Tamo gde stajalište za taksi nije u istom nivou sa stazom ili šetalištem, treba da postoje dve zasebne rampe za ulazak u vozilo i izlazak iz njega.
15	Singapur	Na taksi stajalištu treba postaviti zaklon od vremenskih neprilika.
16	Singapur	Kaldrmu sa otvorenim spojevima ili betonske blokove sa ventilacijom treba izbegavati u spoljašnjim otvorenim prostorima ili voznim parkovima gde se očekuje kretanje pešaka. U brazdu za ventilaciju na cementnim blokovima može da upadne noga ili pomagala za kretanje što može da izazove povredu ili pad naročito kad je neka starija osoba koja se kreće već nestabilna.

RAMPE

Nagibom rampe bave se svi propisi i standardi a najmanji prihvatljivi nagib je 1:12 (5). Postoje neki izuzeci u Maleziji, gde je dozvoljeni nagib 1:8 od parkinga duž puta ako rampu koristi osoba s invaliditetom koja hoda. Ekspertska grupa odabrala je nagib od 1:16 do 1:20 za najbolje rešenje. **Širina rampe značajno varira**, od 870 mm u Nacionalnom zakonu o izgradnji Kanade, mera od 900 do 1000 mm u Libanu, Urugvaju, CSA Kanada, SAD i Australiji, 1200 mm u Meksiku, Filipinima, Maleziji i Singapuru i 1300 mm u Švedskoj.

Maksimalna horizontalna razdaljina između dvaju odmorišta (6) značajno varira od 3000 mm u Nacionalnom zakonu o izgradnji Kanade do 12000 mm u Južnoafričkoj Republici, a Ekspertska grupa odabrala je 6000 mm kao najbolje rešenje. Postoji opšte slaganje da nagib koji se ukršta s drugim nagibom ne prelazi odnos od 1:50 (5), osim u Filipinima koji taj odnos određuju na 1:100.

Većina zemalja traži ravno odmorište na početku i na kraju rampe (11), kao i ravno odmorište tamo gde rampa menja pravac. Dužina odmorišta (14) varira od 1200 mm do 2000 mm, s tim što je procenjeno da 2000 mm odgovara najvećem broju korisnika. Ako postoje vrata koja se otvaraju na odmorište (15), važno je obezbediti prostor za manevrisanje, što većina zemalja određuje na 1500 x 1500 mm. Međutim, AFG preporučuje **2400 x 2400 mm, da se smeste elektromotorna kolica i skuteri.**

Traka u kontrastnoj boji (17) treba da stoji na vrhu i podnožju rampe gde god postoji promena nagiba, prema Kanadi, Urugvaju, Švedskoj i Libanu, što je preporuka koja povećava bezbednost svih korisnika. Većina zemalja traže da rampa bude stabilna, čvrsta i otporna na klizanje (18), što je veoma važno uzeti u obzir.

Zaštita ivica (22) neophodna je na rampama ili na odmorištima koji nisu u skladu sa većinom propisa i standarda, gde se visina ivice kreće od 75 do 100 mm, pri čemu se daje prednost 40 – 75 mm. Donja ivica drške iznad rampe treba da je na visini od maksimalno 75 mm (25).

Rampe treba da su dobro osvetljene, pominju Južnoafrička Republika, Australija i Kanada (23).

Dobar pristup u primeni univerzalnog dizajna koji su preporučili Singapur, Švedska i CSA jeste da postoji izbor za stepenice i rampe. CSA savetuje dizajnerima da ne koriste **rampe sa krivinama pošto su teže za manevrisanje u kolicima.** Komentar Južnoafričke Republike da se s donje strane rukohvata dodaju pokazivači da bi se slepim ljudima olakšalo orijentisanje u prostoru inovativan je.

Rampe

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Nagib																		
1	Nagib koji je strmiji od 1:20 na prilazu smatra se rampom	da									da						strmije od 1:25	da
2	Najmanja čista širina rampe	920 - 1000	870	915	1200	900	1300 unu- tra, 1500 spolja	1000	1200 gde je redak saobraćaj, 1500 gde je gust saobraćaj	1100	900	1200	1200	1200	1000	900	950 - 1000	1000
3	Najmanja čista širina rampe - između rukohvata	920	870	915			1500 spolja	1000		1100					1000		950 - 1000	1000
4	Razmak između najmanje jednog para drški na široj rampi je	920 - 1000										1200	1200		1000	1500	1000	1000
5	Padajući nagib između od- morišta na rampi je	1:12 - 1:20	1:12	1:12	1:12 - 1:16	1:10 - 1:16	1:12 unu- tra, 1:20 spolja	1:12 ako je rampa kraća od 4500, 1:20 ako je duža od 4500	1:10 - 1:16	1:12 ako je uspon veći od 400, 1:10 ako je uspon manji od 400	1:20, za male razdaljine 1:12.	1:12	1:12 (1:8 ako je koriste osobe s invalidite- tom koje hodaju)	1:10 za uspon između 50 - 200, 1:12 za uspon od 200 +	1:14 - 1:20	1:12 - 1:20	1:20	1:16 - 1:20
6	Maksimalni horizontalni raz- mak između odmorišta na rampi treba da je	9000	3000	9000	6000	15000	600 ako 1:12, 10000 ako 1:20	9000	9000	12000	9000	6000	6000	9000	9000 ako 1:14, 15000 ako 1:20	10 000	9000	6000
7	Najveći nagib koji prelazi preko drugog nagiba na rampi treba da je	1:50		1:48	1:50	1:50	1:50	1:50		1:40		1:100			1:40		1:50	1:50
8	Ravna odmorišta na rampi treba da su napravljena tako da se voda odлива sa njihove površine	da		da			da	da						da	sa 1:40 nagiba koji pre- lazi preko drugog nagiba	pod nagibom tako da omoguću- je odvod vode	da, ako je strmije od 1:25	da
Rukohvati																		
9	Za mere o rukohvatima po- gledati odeljak RUKOHVATI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Zaštitna ograda																		
10	Tamo gde je postavljena zaštitna ograda i gde je vrh viši od 920 mm, treba da se postave i rukohvati na pro- pisanjoj visini	da														da	da	da
Odmorišta																		
11	Postoji ravno odmorište na vrhu i dnu svakog ispusta rampe	da	da	da			da	da		ravno odmorište na svakih 1500 ver- tikalnog uspona		da		da	da	da	da	da
12	Neophodno je ravno odmo- rište tamo gde rampa menja pravac	da	da	da						da		da		da	da	da	da	da
13	Najmanja širina odmorišta treba da je ista koliko i ši- rina ispusta rampe koja do njega vodi	da	da	da				minim. 1000	da	da		da		da	da	da	da	1500
14	Najmanja dužina odmorišta koja se nalaze	1500	1500	1525			2000	1300 bez prostora koji opi- suju vrata kad se otvaraju	1500	1200 minim.	1500, 1400 u izuzetnim slučajevi- ma	1800 vrh/ podnožje, 1500 sredina		1500	1200	1200	1525	2000
15	Minimalna veličina (dužina x širina) odmorišta ako ka njemu vode vrata do kojih vodi pristupačna staza	1500 x 1500	1500 x 1500	1525 x 1525				1500 x 1500		2000 x 1500 kod vrata koja se otvara- ju ka sebi ili 1500 x 1500 kod vrata koja se otvaraju od sebe		1500 x 1500		1500 x 1500	1510 x 1750	1200 x 1500	2440 x 2440	2000 x 1500 kod vrata koja se otvaraju ka sebi ili 1500 x 1500 kod vrata koja se otvaraju od sebe
16	Tamo gde se odmorište na sredini spaja sa promenom u nagibu, treba da postoji traka u kontrastnoj boji ši- roka koliko i rampa sa du- binom od	50 +/-10									površina rampe tre- ba da je u kontrastu							50 +/- 10

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
17	Na vrhu i podnožju rampe gde dolazi do promene u nagibu, teba da postoji traka u kontrastnoj boji široka koliko i rampa sa dubinom od	50 +/-10				600 - 900	da bude bezbedna za ljude oštećenog vida									60		50 +/- 10
18	Površine rampe i odmorišta treba da su stabilne, čvrste i da se ne klizu	da		da			da	da	da	da se ne klizu	da	da		da se ne klizu	da	da, i izbegavati tepih	da	da
19	Površine rampe i odmorišta treba da stvaraju minimalni odsjaj	da															da	da
20	Površine rampe i odmorišta ne treba da budu previše reljefne	da															da	da
Prostor uz vrata na strani na kojoj je reza																		
21	Tamo gde vrata vode na odmoriste rampe, treba da postoji prostor uz stranu na kojoj je reza od najmanje	600		610			700 - 1000			380				600 kada se vrata otvaraju ka sebi, 300 kada se vrata otvaraju od sebe	840		600 kada se vrata otvaraju ka sebi, 300 kada se vrata otvaraju od sebe	600 kada se vrata otvaraju ka sebi, 300 kada se vrata otvaraju od sebe
Graničnik																		
22	Graničnik se traži na rampama ili odmoristima koji nemaju postepen nagib	da		da			da	da		da	da	da	da	da	da	da	da	da
23	Minimalna visina graničnika je	75	nema graničnika	100	50	50	40	75	100	75	50	100	100	75	65	400	50	75
24	Donja ivica izdignute preke iznad rampe ili površine odmorišta treba da ima maksimalnu visinu od	75	nema izdignute prepreke	100				75		75				75	75		50	75
25	Donja ivica drške iznad rampe ili površine odmorišta treba da je na maksimalnoj visini od	75		100						75				75	150		50	75

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Osvetljenje																		
26	Rampe treba da su dobro osvetljene	da					da bude bezbedna za ljude oštećenog vida			da							da	da
27	Rampe koje su napoliu treba da su osvetljene na nivou prizemlja najmanje	100 lx								150 lx (sve rampe)					150 lx (sve rampe)		30 - 100 lx	150 lx
Oznake																		
28	Za mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da													da	da

Rampe Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Što je nagib rampe postupniji, ljudi je mogu lakše koristiti bez pomoći. Daje se prednost nagibima u odnosu od 1:20 - 1:15.
2	CSA, Singapur, Švedska	Mnogi ljudi smatraju da je korišćenje stepenica lakše i bezbednije od korišćenja rampe, zato na nekoj lokaciji treba da se postave i stepenice i rampa.
3	CSA	Ne savetuje se upotreba rampi sa krivinama kao rešenje.
4	CSA, Singapur	Tamo gde je predviđeno da rampe saviđuju veliku promenu u nivou, one moraju da budu veoma dugačke i zahtevaju više rampi i odmorista, treba uzeti u obzir druga rešenja.
5	CSA	Nepovoljne vremenske prilike mogu da izazovu klizavost na rampama koje su napolju. Da bi se izbegla ova situacija, moguće je nekoliko opcija: porozni materijal treba da se koristi kako bi se izbeglo nakupljanje snega ili leda; površina rampe može se zagrevati; ili rampa može da bude pokrivena.
6	CSA	Graničnik koji je otvoren na površini olakšava uklanjanje snega i smanjuje nakupljanje vode.
7	CSA	Rasveta treba da se koristi da se naglase važne karakteristike kao što su rampe koje se nalaze napolju.
8	ADAAG	Rampe koje nemaju ravna odmorista na mestima gde ona menja pravac stvaraju površinu sa više nagiba koja ne ispunjava uslove da bi mogla biti deo prilaza.
9	ADAAG	Ravno odmoriste neophodno je kod vrata da se dozvoli istovremeno manevrisanje i otvaranje vrata.
10	ADAAG	Odmorista koja su izložena vlazi treba da se osmisle tako da se spreči nakupljanje vode.
11	Južnoafrička Republika	Prozorik vrata ne treba da s otvaraju preko staza, hodnika, stepeništa ili rampi da ne bi ometali kretanje.
12	Južnoafrička Republika	Postavljanje pokazivača na donji deo rukohvata da se ukaže na položaj odmorista zagovara se kao pomagalo u sklopu dizajna objekta za korišćenje od strane slepih ljudi.
13	Singapur	Tamo gde horizontalni ispušt pristupne rampe prelazi dužinu od 9000 mm, može da se obezbedi alternativni pristup stepeništem kao dodatak rampi za osobe s invaliditetom koje hodaju i njegov horizontalni ispušt ne bi trebalo da prelazi 1200 mm.

BEZBEDNOST

Provera bezbednosti može da nametne barijeru za učešće ljudi sa invaliditetom. Pažljivim dizajnom ove prepreke se mogu odstraniti.

Kanada zahteva da se **sigurnosni sistemi za pristup nalaze duž prilaza (1) i na ravnopravnoj osnovi obezbede alternativna sredstva (2)** koja će ljude sa invaliditetom propustiti kroz sigurnosni sistem zaštite. Švedska, SAD i Kanada daju **minimalnu čistu širinu (4) za sigurnosne kapije, a Ekspertska grupa predlaže da to bude 950 mm.**

Treba napraviti **sigurnosne sisteme kojima se pristupa karticama** i oni treba da su na odgovarajućoj visini (6) i da budu istaknuti taktilnim grafičkim simbolima. Kombinacija zvučnih i vizuelnih signala (11) olakšaće upotrebu svima.

Tastature bi takođe trebalo da budu u skladu sa kriterijumima pristupačnosti i ne bi trebalo da su postavljene iznad maksimalne visine od 1060 mm, treba da su istaknute drugačijom bojom i treba da imaju izdignutu tačku na broju 5, koji pomaže ljudima u snalaženju, naročito ljudima sa oštećenjima vida. Ove komentare i mere detaljno su dati u kanadski standard CSA.

Švedska skreće pažnju na činjenicu da sigurnosni sistemi za pristup treba da su u koordinaciji s automatskim otvaranjem vrata i da su tastature čitljivije ukoliko su su tasteri pod uglom od 45°.

Bezbednost

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Nagib																		
1	Sigurnosni sistemi za pristup treba da se postavie duž prilaza	da															da	da
2	Sigurnosni sistemi za pristup treba da moguće alternativna sredstva na rav-nopravnoj osnovi koja ljude sa invaliditetom puštaju kroz sigurnosni sistem	da															da	da
3	Sigurnosne kapije ili paravani gde se koristi sistem redova treba da imaju i zvučne (bip) i vizuelne (svetlo) signale koji daju instrukcije "nastavi" i "stani"	da															da	da
4	Sigurnosne kapije ili paravani gde se koriste okretnice treba pored sebe da imaju još jednu kapiju čija je čista širina najmanje	810		815			800 unutraš-nji, 900 spoljašnji										950	950
Komande																		
5	Centralna linija komandi sigurnosnih sistema za pristup treba da je od poda na visini od	400 - 1200		380 - 1220			da ih i korisnici koji sede i koji stoje mogu dohvatiti										400 - 1200	800 - 1200
Pristup karticom																		
6	Za pristup karticom otvor za karticu nalazi se od poda na visini od	800 - 900															maks. 1060	800 - 900
7	Za pristup karticom ivice otvora za karticu treba da su zakrivljene	da																da
8	Za pristup karticom otvor za karticu treba da je u kontra-stnoj boji sa okolinom	da																da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
9	Za pristup karticom otvor za karticu treba da ima taktline grafičke simbole na površini oko sebe	da															da	da
10	Za pristup kartice otvor za karticu treba da ima taktline grafičke simbole na površini oko sebe koji predstavljaju karticu i ukazuju na pravac u kom kartica treba da se ubaci	da															da	da
11	Za pristup karticom treba da postoje zvučni (biip) i vizuelni (svetlo) signali da pokažu da se pristup odobrava	da																da
Tastature																		
12	Tastature treba da su od poda na visini od	800 - 1200															maks. 1060	800 - 1060
13	Tastatura treba da je u kontrastnoj boji sa pozadinom	da					kontrast u osvetljenju										da	da
14	Tastatura treba da ima znake koji su bojom u kontrastu sa tasterima	da															da	da
15	Tastatura, ako je numerička, treba da je nalik telefonskoj i da ima izdignutu tačku na broju 5	da					da											da
16	Tastatura treba da ima izdignutu tačku na broju 5 visine od	0,7 (+/- 0,1)																0,7 (+/- 0,1)
17	Tastatura treba da ima izdignutu tačku na broju 5 prečnika osnovne od	1,5																1,5
18	Tastatura treba da ima zvučne (biip) i vizuelne (svetlo) signale da se pristup odobrava	da																da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Treba da postoji mogućnost da svi mogu da koriste sigurnosne sisteme za pristup. Ovo mogu olakšati skeneri na blizinu ili skeneri bez kontakta. Biometrijski sistemi (npr. skeneri dlanova ili mrežnjače oka) nisu podesni za sve korisnike
2	CSA	Treba da postoji mogućnost da se tasteri na tastaturi mogu čitati iz stojećeg i sedećeg položaja.
3	Švedska	Sigurnosni sistem za pristup treba da se postvi tako da uređaji za kontrolu nisu suviše blizu unutrašnjeg ugla ili drugih barijera. Preporučena razdaljina od ugla ili barijere je 700 mm.
4	Švedska	Ako je sigurnosni sistem povezan sa sistemom za otvaranje vrata, uređaj za kontrolu ne treba da je suviše blizu luka koji opisuju vrata dok se otvaraju. Preporučena razdaljina od luka je 700 - 1000 mm.
5	Švedska	Tasteri na tastaturi su čitljiviji ukoliko su pod uglom od 45° od zida.
6	Švedska	Komande treba postaviti uzimajući u obzir korisnike kolica sa oštećenjima ruku. Preporučena visina komandi je 800 - 1000 mm.

TUŠEVI

Pristup univerzalnog dizajna podrazumeva postavku ravnih tuševa koji odgovaraju ljudima koji koriste sedište za tuširanje i onima koji više vole da koriste stolicu. Minimum praznog podnog prostora (3) kreće se od 760 x 1525 mm u SAD do 1400 x 1600 mm u Australiji i 1500 x 1500 mm u Libanu. Veličina tuša zavisi od toga da li je napravljen za jednu osobu ili nekoga ko ima pratioca.

Švedska preporučuje **minimalni rub ili uzvišenje** (4) za ravan tuš i ako postoji rub na običnom tušu, ne bi trebalo da prelazi 10 mm (8) i treba da je nagnut na 1:2. **Pozitivan odvod trebalo bi da se uzme u obzir kako bi se olakšalo oticanje vode.**

Izgleda da postoji razlika u mišljenju što se tiče pozicije sedišta za tuširanje; Kanada, SAD i Liban navode da bi trebalo da bude na zidu naspram komandi, dok Singapur i Australija kažu da bi trebalo da bude na zidu pored njih (15). **Ekspertska grupa** se složila sa drugom preporukom jer se tako **osigurava da komande budu nadomak onome ko sedi na sedištu za tuširanje bez obzira na veličinu kabine.** Singapur navodi da sedište (19) ne bi trebalo da klizi i da s njega voda sama otiče.

Broj hvataljki (28) kreće se od 4 prema CSA do 1 ili 2 u Meksiku, Urugvaju i Australiji. Singapur i Kanada navode postavljenje **vertikalne hvataljke** na zid sa strane (32) koja onima koji ulaze u kabinu i izlaze iz nje omogućava da se oslone. Jedinствена visina hvataljki kreće se od 750 do 850 mm.

Preporučuje se tuš koji se drži u ruci (47), minimalne dužine 1500 mm.

Komentar u UN-ovom priručniku za Liban predlaže da se odvod postavi u ugao kabine kako bi se mogli postaviti neklizeći gumeni podmetači. Singapur predlaže **rub u kontrastnoj boji**, i u drugim delovima objekta **obične boje sa mat obradom kako bi se smanjio odsjaj i rasulo svetlo po prostoriji.**

Treba paziti da se obezbedi površina koja se ne klizi čak i kad je mokra. Dobra karakterisitka dizajna jeste lampa za grejanje, a komande za određivanje temperature sprečiće da voda bude pretopla i da izazove povredu kod ljudi koji ne mogu da osete temperaturu vode.

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Ulaz u tuš																		
1	U svakoj prostoriji s tuševima broj pristupačnih tuš kabina treba da je najmanje		1											da	da			Najmanje 1 u prostoru predviđenom za tuširanje
2	Vrata ili zavesa na tuševima ne treba da ometaju komande ili prostor za transfer	da												da	da			da
3	Minimalna čista podna površina ispred ravnog tuša kojem je duža strana paralelna ulazu je	900 x 1200	900 x 1500	760 x 1525										900 x 1400	1400 x1600 1400 x	1500 x 1500	920 x 1525	920 x 1525
4	Visina ruba ili praga kod kabina ravnih tuševa ne treba da prelazi	13	13	13			da ne bude nijedno ako je moguće											da
5	Rub ili prag kabine ravnih tuševa treba da je zakošen do nagiba ne strmijeg od odnosa 1:2 (50%) za visine između	7 - 13		6.5 - 13										do 10			0 - 13	6.5 - 10
6	Treba da postoji čista površina poda (dubina x širina) ispred ulaza u tuš kabinu sa rubom	900 x 1200		1220 x 915										1400 x 900		1500 x 1500	920 x 1525	920 x 1525
7	Treba da postoji čista površina poda ispred ulaza u tuš kabinu sa rubom čija je dužina dimanzija paralelna ulazu u tuš	da		da										da			da	da
8	Rub na tuš kabini ne treba da je viši od	100												10 koso sa nagibom od 1:2	nema ruba	20		10 koso pod nagibom od 1:2
9	Rub na tuš kabini ne treba da ima širinu manju od	100													nema ruba			50

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Unutrašnjost tuša																		
10	Minimalne dimenzije unutrašnjeg čistog prostora ravanog tuša treba da su najmanje	750 x 1500	900 x 1500	760 x 1525	900 x 900	800 x 1200	2200 x 2200							1500 x 1500	1100 x 1160	900 x 1500	920 x 1525	1500 x 1500
11	Pod tuša ne treba da se klize kad je mokar	da	da	da	da	da								da		da	da	da
12	Pod tuša treba da ima minimalan nagib da bi omogućio otklanjanje vode	da		da	da										1:70 - 1:80			da
13	Tuš kabina sa rubom treba da ima unutrašnji čist prostor (širina x dužina) od najmanje	900 x 900		915 x 915	900 x 900	800 x 1200									prednji deo sedišta	900 x 900		širina prednjeg dela sedišta x 915
Sedište tuša																		
14	Tuš kabina treba da ima sedište	da	da	da	sedište sa rubom ili bez ruba					da				da	da	da		da
15	Sedište u tuš kabini treba da je na zidu naspram komandi	da		da	sedište sa rubom ili bez ruba									na zidu najbližem komandama nasuprot ulazu	na zidu do komandi	da		ne, na zidu do komandi
16	U tuš kabini sa rubom sedišta se prostire čitavom dužinom kabine, manje prostor neophodan za zavesu na tušu	da		na 75 od ulaza u kabinu										minim. 900 za ravan tuš i 600 u zasebnim toaletima s tušem	na 100 od ulaza u kabinu	da		da
17	Dubina sedišta u tuš kabini treba da je najmanje	400	450	380 - 405	400 sa rubom ili bez njega									400	390 - 400	450		450
18	Sedište u tuš kabini treba da je od poda na visini od	430 - 480	450	430 - 485										450 - 480	470 - 480	450 - 500		450 - 480
19	Sedište u tuš kabini treba da je glatke površine koja ne klizi i bez grubih ivica	da	da	da										a voda otiče				a voda otiče

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Komande																		
20	Komande na ravnom tušu treba da se nalaze na dužem (zadnjem) zidu iznad hvataljke	da		da											da	da	da	da
21	Maksimalna visina od poda na kojoj mogu da se postavе komande tuša je	1200		965 -1220	900 - 1200									1200	900 - 1100	1200	1200	1200
22	Komande ne treba da su na oprugu	da												da			da	da
23	Slavine treba da su jedno-ručne s dužinom od centra okretanja do vrha ručke od najmanje	75				da									da			75
24	Komande u tuš kabini treba da se postavе tako da se mogu dohvatiti sa sedišta	da													da	da		da
25	Komande, slavine i tuš treba da se postavе na bočni zid	da, naspram sedišta		da, naspram sedišta i na 965 - 1220 od poda											na stražnji zid	da	na zid do sedišta na zid do sedišta	na zid do sedišta, da se može dohvatiti
26	Treba da postoji mogućnost da se komande u kabinama sa rubom mogu dohvatiti i van kabine	da		da												da		da
Hvataljke																		
27	Za mere o hvataljkama, pogledati odeljak TOALETI	da	da	Da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
28	Broj hvataljki kod tuša treba da je	4		2 (3 gde nema sedišta)	1	2								2 hvataljke koje prave slovo L (750 vertikalna x 900 horizontal- na)	1 - 2	1	2	4

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
29	U ravnom tušu treba da postoji jedna horizontalna hvataljka postavljena na bočni zid	da		da												da		da
30	Horizontalna hvataljka sa strane treba da je dužine od najmanje	600												900	600			900
31	Horizontalna hvataljka sa strane postavljena je od poda na visini od	750 - 850	850	840 - 915										700 - 800	800 - 810	850 - 950		750 - 850
32	Vertikalna hvataljka postavljena na bočni zid (pored ulaza u tuš) treba da ima minimalnu dužinu od	1000	900											750			750	1000
33	Niži kraj vertikalne hvataljke postavljene na bočni zid (pored ulaza u tuš) treba da je od poda na visini od																	
34	Vertikalna hvataljka postavljena je na bočnom zidu koji se nalazi iza spoljašnje vice tuša između	50 - 80															80 - 120	50 - 80
35	U ravnom tušu jedna horizontalna hvataljka treba da je postavljena na zadnji zid i da ima dužinu od najmanje	1000		1225											da	neprekidna	920	neprekidna
36	U ravnom tušu horizontalna hvataljka postavljena na zadnji zid treba da je od poda na visini od	750 - 850		840 - 915	800	700 - 800								700 - 800	800 - 810	850 - 950	850	750 - 850
37	U ravnom tuša jedna vertikalna hvataljka treba da je postavljena na zadnji zid i da ima minimalnu dužinu od	750													600			750
38	Razmak između donje strane vertikalne hvataljke i gornje strane horizontalne hvataljke treba da je između	50 - 60													50 - 60			50 - 60

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
39	Vertikalna hvataljka na zadnjem zidu treba da je postavljena od bočnog zida između	400 - 500																400 - 500
40	U tuš kabini sa rubom treba da bude jedna horizontalna hvataljka na zadnjem zidu	da		da	da										da	da		da
41	Horizontalna hvataljka na zadnjem zidu tuš kabine treba da je od poda tuša na visini od	750 - 850		840 - 915	800	700 - 750								700 - 800	800 - 810	850 - 950	850	750 - 850
42	Horizontalna hvataljka na zadnjem zidu tuša treba da ima minimalnu dužinu od	750		615											600	neprekidna		neprekidna
43	U tuš kabini sa rubom na istom zidu na kom su komande treba da bude vertikalna hvataljka, od spoljnijeg zida na udaljenosti od	80 - 120																80 - 120
44	Donja strana vertikalne hvataljka koja je na istom zidu na kom su komande treba da je od poda na visini od	600 - 650																600 - 650
45	Vertikalna hvataljka koja je na istom zidu kao komande treba da je dužine od najmanje	1000																1000
Baterija tuša																		
46	Baterija tuša treba da može da se drži u ruci	da		da se drži u ruci ili da je fiksirana										da	da	da	da	da
47	Dužina creva na tušu treba da je najmanje	1500	1500	1500										1500		1500	1250	1500
48	Da li postoji mogućnost da se tuš koristi u fiksiranom položaju	da	da	da										da	da	da	da	da
49	Pričvršćene baterije tuša mogu da se podešavaju na gore od poda na visinu od	1200												1000	1000	da		1000

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
50	Vertikalna cev na koju je tuš pričvršćen treba da se postavi tako da ne ometa korišćenje hvataljki	da		da										da	da		da	da
Temperatura vode																		
51	O merama, pogledati informacije o temperaturi vode u odeljku TOALETI	da	da	da					da					da	da		da	da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Odvod u tušu treba da se nalazi ispod sedišta ili odvojen u jednu stranu.
2	CSA	Kada je zatvorena slavina, poluga ručke treba da bude okrenuta ka napred. Česme za hladnu i toplu vodu na umivaonicima/lavaboima, kadama i tuševima treba da budu okrenute na isti način.
3	CSA	Treba izbegavati postavljanje vrata na tušu koja predstavljaju prepreku priklom ulaska u tuš kabinu, kao što su vrata postavljena na šinu/(kliznu) šipku na podu ili vrata koja ograničavaju/umanjuju čist otvor vrata.
4	CSA	Da bi se povećala iskorišćenost tuš kabine, sedište na rasklapanje treba da je na bočnom zidu. Sedište koje se sklapa u vertikaln položaj kad se ne koristi omogućuje osobama da sede ili stoje dok koriste tuš.
5	Meksiko	Za transfer u tuš, prilaz mora da je ravan, bez rubova ili rampi. Sedište treba da je dubine 400 mm i preko čitave širine kabine. Komande treba da su na suprotnom zidu. Hvataljke treba da se nalaze na zadnjem i na zidu na kome su komande. Zahtevaju se se jedan fiksiran tuš i jedan tuš koji se može držati u ruci.
6	Urugvaj	Minimalne dimenzije tuš kabine su 800 x 1200 mm.
7	Švedska	Tuš kabina na radnom mestu, trebalo bi da je lako prilagodljiva da odgovori potrebama osoba sa invaliditetom, na primer, izgradnjom pojačanih zidova koji dozvoljavaju postavljanje hvataljki kasnije, ako je to potrebno. Sedišta za tuš treba birati s obzirom na potrebe osobe.
8	Švedska	Tamo gde nije moguće ili izvodljivo prilagođavanje individualnim potrebama, kao što su hoteli i javni objekti, treba da se postave hvataljke.
9	ICTA	Ako postoje zavese na tuš kabini, šipka za zavesu treba da je ojačana i pričvršćena za zid slično kao hvataljka da spreči da se ljudi za nju uhvate i da ona popusti pod pritiskom.
10	Singapur	Slavine za toplu i hladnu vodu treba da su u jasno uočljivoj kontrastu boja i sa izgraviranim znacima.
11	Singapur, CSA	Rub na ulazu u tuš treba da je boje koja je u kontrastu sa bojom okolne podne obloge da se smanji mogućnost saplitanja.
12	Singapur	U sportskim kompleksima i javnim bazenima, najmanje jedan zaseban tuš treba da je pristupačan i u ženskom i u muškom delu.
13	Singapur	Tamo gde nema hvataljki u toaletima, treba da se obezbedi mogućnost da se one u budućnosti postave.
14	Singapur	Prekidači za svetlo, kuke za kapute i drugi dodaci treba da su u jakom kontrastu sa svojom okolinom.
15	Singapur	Zidovi i plafoni treba da su okrećeni jednostavnim bojama (bez kompleksnih šara koje mogu da zbunjuju) svetlih tonova (što pomaže rasipanju svetlosti po sobi ili prostoru) i mat površine (da se izbegne neželjeni odsjaj ili refleksija).
16	Singapur	Tamo gde je predviđeno da zaseban toilet uključuje i tuš, minimalne unutrašnje dimenzije su mu 2000 x 1750 mm.
17	UN	Otvori za odvod treba da se nalaze u uglu kabine tako da se mogu koristiti gumeni podmetači koji ne klize.

OZNAKE

Pristupačne oznake, uključujući dizajn, konfiguraciju i postavljanje pristupačnih oznaka pominju sve zemlje obuhvaćene ovom studijom, osim Meksika, Irske i Malezije. Obezbediti pristupačnu signalizaciju sa **dobro istaknutim i taktilnim informacijama** omogućuje da se svi ljudi kreću kroz objekat.

Međunarodni simbol za pristupačnost neophodan je u većini zemalja (1) da označi pristupačne objekte. **Većina zemalja nalaže da oznake budu na istoj visini (2) i to od 1400 do 1600 mm.** Unutrašnje oznake treba da se nalaze na unutrašnjoj strani vrata (3) u Kanadi, SAD, Singapuru i Libanu, što predstavlja dobro rešenje u dizajnu pošto slepi ljudi mogu koristiti oznake samo ako su one uvek dosledno postavljene.

Većina zemalja navodi da oznake treba da se dosledno postavljaju, uključujući elektronsku signalizaciju (6), i da se nalaze **na površini koja nema odsjaj sa doslednim dizajnom.** Oznake treba da su u kontrastnoj boji (11), što je mera u većini zemalja, s tim da **Švedska propisuje i svetlosni kontrast.** Australija i Španija nalažu svetlo na tamnom i tamno na svetlom što se smatra najboljim rešenjem. Nivo osvetljenja na oznakama kad se koristi osvetljenje u vanrednim situacijama (12) preporučuju Bangladeš, Singapur, Australija, Liban i Kanada, a najbolje rešenje je 200 luksa. **Slova i brojevi na znakovima moraju biti u fontu Sans serif** (14), a Australija preporučuje font Helvetica medium. Ne preporučuje se ukrasno pismo ili kurziv.

Daju se piktografski simboli i taktilne oznake, s tim da je natpis na Brajevom pismu odmah ispod piktografa. Visini piktografskih simbola treba da je 16 do 51 mm (42).

Kanada i SAD dalje daju tehničke specifikacije o veličini i izgledu oznaka. Gde postoje dupla dvokrilna vrata ili gde nema vrata, oznake treba da se postave na najbližem zidu do vrata (49), prema Singapuru, SAD i Kanadi. Singapur i Kanada navode da znakovi koji se nalaze **iznad glave ne moraju da budu taktilni pošto ne mogu da se dohvate (53).**

Tehničke specifikacije za natpise na Brajevom pismu daju SAD, Kanada i Singapur s preporukom da se koristi **kratkopis** koji će biti ispod teksta. Južnoafrička Republika specifikuje **minimalnu razdaljinu sa koje se gleda;** na primer, za slova minimalne veličine 10, maksimalna razdaljina sa koje se gleda je 4500 mm (86).

Kanadski CSA upozorava da ne bi trebalo koristiti crvena slova na crnoj pozadini i vertikalno ispisivanje reči kao i da elektronsko nizanje znakova treba takođe izbegavati. Švedska ističe da oznake treba da bude jednostavna, kratka i razumljiva što su primeri dobre prakse univerzalnog dizajna. Singapur dodaje seriju predloga za kombinacije kontrasta boje i tona.

Oznake

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irsko	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Lokacija i opšte																		
1	Međunarodni simbol za pristupačnost treba da se koristi tamo gde se traži da objekti ili njihovi elementi budu pristupačni	da		da						da	da	da		da	da	da		da
2	Središnja linija unutrašnjih oznaka je od poda na visini od	1500 +/- 10		1525		1400 - 1700	1400 - 1600			1400 -1600	1400 - 1600	1400 - 1600		1500 +/- 25	1200 - 1600	1400 - 1600	1475 - 1525	1500 +/- 25
3	Unutrašnje oznake treba da se nalaze na strani vrata na kojoj je reza	da		da			blizu izlaznih vrata i puta za evakuaciju							da		da	da	da
4	Znaci se postavljaju na obližnji zid ukoliko nema mesta na zidu na strani vrata na kojoj se nalazi reza	da										postavljeni tako da se lako mogu videti		da			da	da
5	Znaci postavljeni na vrata dozvoljeni su na strani koja se otvara od sebe, na vratima opremljenim zatvaračima i bez uređaja koji diže vrata otvorenim	da																no
6	Oznake treba dosledno postavljati	da, uključujući elektron-sku signalizaciju				da	da		da		da	da		da			da	da
7	Oznake treba postavljati tako da se izbegavaju delovi koji su senci ili odsjaj	da, uključujući elektron-sku signalizaciju				da	da		da		vidljive, čitljive i uočljive			da		da		da
8	Tamo gde su postavljene, oznake treba da su na površini bez odsjaja	da, uključujući elektron-sku signalizaciju		da		da	da		da		da			da		da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
9	Oznake treba da su istog dizajna	da, uključujući elektronsku signalizaciju																da
10	Oznake koje daju isti tip informacija u jednom objektu, treba da su dosledno istog oblika, boje i istog položaja	da, uključujući elektronsku signalizaciju				da	da se lako pronalaze, kontrast u osvetljenju, lako razumljive							da		da		da
11	Oznake treba da su u kontrastnoj boji sa svojom pozadinom	da, uključujući elektronsku signalizaciju				da	kontrast u osvetljenju		da	da		da		da		da	da	da
12	Nivo osvetljenja znakova koji zavise od osvetljenja u slučaju uzbune treba da je najmanje	200 lx					dobro osvetljeni							200 lx	200 - 300 lx	da	200 lx	200 lx
13	Za dodatne određene mere, pogledati odeljke PARKING, TOALETI i TELEFONI	da		da								da		da			da	da
Slova, znaci i brojevi																		
14	Slova i brojevi na znacima treba da su u fontu Sans serif	da	da	da			da mogu lako da se čitaju		da					da	Helvetica medium		da	da
15	Vizuelni znaci treba da su velika i/ili mala slova	da		da										u formi naslova			da	da
16	Vizuelni znaci treba da su poznatih formi i ne treba da su u kurzivu, kosi, pisana slova, veoma stilizovani ili da imaju druge neobične oblike	da				da	da se lako čitaju		da								da	da
17	Znaci treba da imaju arapske brojeve	da	da						da					da			da	da
18	Odnos širina - dužina slova i brojeva na znacima treba da je između	3:5 do 1:1		3:5 do 1:1												3:5 do 1:1	3:5 do 1:1	3:5 do 1:1

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
19	Potez slova i brojeva na znacima treba da ima odnos širine i visine između	1:5 do 1:10		1:5 do 1:10					1:3 -1:7							1:5 do 1:10	1:5 do 1:10	1:5 do 1:10
20	Znaci, slova, brojevi i piktografi treba da su u kontrastnoj boji sa svojom pozadinom od najmanje	70%		svetlo na tamnom/ tamno na svetlom			kontrast u osvetljenju		svetlo na tamnom/ tamno na svetlom	da	da	boja ne svojoj podlozi		u kontrastnoj boji i tonu	svetlo na tamnom/ tamno na svetlom	da	svetlo na tamnom/ tamno na svetlom	svetlo na tamnom/ tamno na svetlom
21	Vizuelni znaci i njihova pozadina ne treba da imaju odsjaj	da		da			da		da		da			da		da		da
22	Širina vizuelne oznake je minimalno 55% i maksimalno 110% od visine oznake sa širinom baziranom na velikom slovu "O" i visinom baziranom na velikom slovu "L"	da		da, bazirano na velikim slovima "O" i "l"														da
23	Vizuelne oznake treba da imaju debljinu poteza minimalno 10% i maksimalno 30% od visine oznake baziran na velikom slovu "l"	da		15% velikog slova "l"														da
24	Za merenje oznake znakov, slova i brojeva koristiti se velikom slovom "X"	da		veliko slovo "l"					veliko slovo "H"		minim. 15 unutrašnji, 100 spoljašnji							da
25	Simboli piktografa na taktilnim znacima treba da su izdignuti iznad površine između	0,8 - 1,5	0,7	0,8					0,4 - 0,6	izdignuta slova i simboli		1		0.8		1	0.8	0,8 - 1,5
26	Piktografske simbole na taktilnim znacima treba da prati isti opis na Brajevom pismu koji se nalazi direktno ispod piktografa ili simbola	da - Nivo 1		da - skraćeni Nivo 2								da		gde god se koriste reljefni znaci	da		da, Nivo 2	da, Nivo 2
27	Tamo gde se zahtevaju vizuelne i taktične oznake, daje se jedan znak vizuelan i taktilan, ili dva posebna znaka, jedan taktilan i drugi vizuelan			da								da						jedan sa vizuelnim i taktilnim oznakama

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
28	Piktografski simboli na taktilnim znacima treba da su sa svojom pozadinom u kontrastu boja od najmanje 70%	da		kontrast svetlo/ tamno ili tamno/ svetlo			kontrast osvetljenja					boja na sivoj podlozi		da imaju kontrast boja i tonova	da imaju kontrast	da	svetlo na tamnom/ tamno na svetlom	kontrast svetlo/ tamno ili tamno/ svetlo
29	Piktografski simboli na taktilnim znacima treba da su visine između	16 - 50		16 - 51								da može lako da se vidi		16 - 50			16 - 50	16 - 50
Taktilno																		
30	Taktilne oznake treba da su izdignute na minimalnu visinu iznad svoje pozadine od najmanje	0,8	0,75	0,8					0,4 - 0,6	izdignuta slova i simboli		1		0,8	izdignuti	1	0,8	0,8 - 1,5
31	Taktilni znaci treba da su u fontu Sans serif i ne treba da su u kurzivu, kosi, pisani, veoma stilizovani ili da imaju neki drugi neobičan oblik	da		da										u fontu Sans serif				da
32	Širina taktilnih znakova treba da je minimalno 55% i maksimalno 110% od visine znaka, sa širinom zasnovanom na velikom slovu "O" i visine zasnovane na velikom slovu "L"	da		da, zasnovano na velikim slovima "O" i "l"														da
33	Taktilne oznake treba da imaju debljinu poteza koja je maksimalno 15% od visine oznake bazirane na velikom slovu "L"	da		zasnovano na velikom slovu "l"														da
34	Razmak između pojedinačnih taktilnih oznaka je	3,0 - 6,0		3,2 - 4 x širina poteza oznake												normalan razmak		3,0 - 6,0
35	Razmak između pojedinačnih taktilnih oznaka izračunava se merenjem dve najbliže tačke između dve oznake koje su jedna do druge u okviru poruke isključujući beline između reči	da		da														da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
36	Razmak svake posebne taktilne oznake treba da je minimalno 135% i maksimalno 170% od visine oznake između osnovne linije dvaju redova oznaka u poruci	da		da														da
37	Visina pojedinačne taktilne oznake meri se vertikalno od osnovne linije znaka, zasnovano na velikom slovu "L" i iznosi	13 - 19		13 - 51, zasnovano na velikom slovu "L"										16 - 50				13 - 19
38	Osnovna linija pojedinačne taktilne oznake treba da je od poda ili tla na visini između	1220 - 1525		1220 - 1525								1400 - 1600		1500 (+/- 25)		1400 - 1600	1475 - 1525	1500 +/- 25
39	Tamo gde je presek razmaka između oznaka pravougaonog oblika, razmak između pojedinih oznaka treba da je između	3,0 - 10,0		3,2 - 4 x širine poteza oznake														3,0 - 10,0
40	Tamo gde je presek razmaka između dveju zasebnih oznaka drugačijeg oblika, razmak će iznositi od 2 do 10 mm pri dnu preseka i 3 - 10 mm pri vrhu preseka	da		da														da
41	Razmak se meri između osnovnih linija dvaju redova oznaka i treba da je od 135% do 170% od visine oznake	da		da														da
42	Visina znaka merena vertikalno od osnovne linije zasnovano na velikom slovu "L" treba da je između	16 - 51		16 - 51 zasnovano na velikom slovu "l"														16 - 51
43	Taktilne oznake sa pravougaonim presekom treba da imaju debljinu poteza koja je minimum 10% i maksimum 15% od visine oznake bazirane na velikom slovu "L"	da		15% od velikog slova "l"														da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
44	Taktilne oznake sa presekom drugačijeg oblika od pravougaonog treba da imaju debljinu poteza koja je minimalno 10% i maksimalno 30% od visine oznake i debljinu poteza pri vrhu preseka koja je maksimalno 15% od visine oznake zasnovane na velikom slovu "L"	da																da
45	Horizontalna osa taktilne oznake treba da je od poda na visini od	1500 (+/- 10)		1525	1200							1400 - 1600		1500 (+/- 25)			1475 - 1525	1500 +/- 25
46	Taktilni znak koji predstavlja vrata, treba da se postavi na zid s one strane vrata na kojoj se nalazi reza	da		da	da							dosledno postavljen		da				da
47	Vertikalna ivica taktilnog znaka treba da je udaljena od dovratka	150 (+/- 10)																150 +/- 10
48	Tamo gde postoje dupla dvokrilna vrata, ili nema prostora na zidu na strani na kojoj je reza, taktilni znak se postavlja na obližnji zid	da		da										da			da	da
49	Taktilni znak treba da se postavi tako da omogući osobi da mu se približi na manje od 100 mm, a da pritom ne naiđe na istureni objekat ili mora da se nađe u prostoru koji opisuju otvorena vrata.	da																istureni objekti nisu dozvoljeni
50	Znaci koji sadrže taktilne oznake treba da imaju centralnu liniju taktilne oznake postavljenu izvan luka prostora koji opisuju vrata dok se otvaraju tako da postoji čista površina poda od			čista površina poda 455 x 455 izvan luka prostora koji opisuju vrata dok se otvaraju														800 x 1300

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
51	Taktine oznake teba da imaju čistu površinu zida oko znaka od najmanje	75																75
52	Taktilna obeležja treba da dopunjavaju tekst znakova kojima se nešto reguliše, (tj. znaci zabrane i obaveze, znaci koji opominji i upozoravaju na opasnost), i znaci identifikacije soba, naziva, imena ili brojeva	da																da
53	Znaci iznad glave ne moraju da budu taktilni pošto se ne mogu dohvatiti	da												da				da
54	Piktografi/simboli treba da imaju kontrast boje sa svojom pozadinom od minimalno	70%		svetlo/ tamno ili tamno/ svetlo			kontrast u osvetlje- nju		kontrast	da	boja na sivoj podlozi			kontrast boje i tona	da postoji kontrast	da postoji kontrast	svetlo/ tamno ili tamno/ svetlo	svetlo/ tamno ili tamno/ svetlo
55	Razmak između dveju zasebnih oznaka treba da je minimalno 10% i maksimalno 35% od visine oznake. Razmak se izračunava merenjem dve najbliže tačke između svake susedne oznake u jednoj poruci, isključujući beline između reči.	da		da														da
56	Razmak između osnovne linije odvojenih redova oznaka u jednoj poruci treba da su minimalno 135% i maksimalno 170% od visine oznake	da		da														da
Piktografi																		
57	Znaci i/ili natpisi na Brajevom pismu ne treba da se nalaze u polju piktografa	da		da										tekstualni opis je tačno ispod piktografa			da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
58	Simboli oznaka za piktografe na taktilnim znakovima treba da imaju visinu oznake od najmanje	150		150						100 x 100				152			150	150
59	Piktografi i njihova polja treba da imaju površinu koja nema odsjaj	da		da			da							da			da	da
60	Piktografi treba da su kontrastu sa okolinim poljem: ili svetao piktograf/tamno polje ili taman piktograf/svetlo polje	da		da			da			da, i sim- bol osobe u kolicima treba da je žut na crnoj podlozi		da		da			da	da
61	Tamo gde su neophodna tekstualna objašnjenja piktografa, ona treba da se nalaze direktno ispod piktograf ili uz njega	da		da										da se mogu lako dotaći i pročitati				da
Simboli																		
62	Simboli za pristupačnost i njihova pozadina treba da imaju površinu koja nema odsjaj	da		da		da	da							da			da	da
63	Simbol za pristupačnost treba da je u kontrastu sa svojom okolinom. Ili svetao simbol/tamna pozadina ili taman simbol/svetla pozadina	da		da			kontrast u osvetlje- nju		da	jak kon- trast				boja i ton koji su u kontrastu		da	da	da
Natpisi na Brajevom pismu																		
64	Taktilne oznake treba da prati Nivo 2 Brajevog pisma	da		da										gde god se koriste reljefne oznake		da	da	da
65	Brajeve tačkice treba da imaju kupolast ili okrugao oblik	da		da										da				da
66	Prema opsegu mera za standardno Brajevo pismo prečnik osnovne tačke treba da je	1.5		1,5 - 1,6														1.5

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
67	Prema opsegu mera za standardno Brajevo pismo visina tačke treba da je između	0,6 - 0,8		0,6 - 0,9														0,6 - 0,8
68	Prema opsegu mera za standardno Brajevo pismo razdaljina između bilo koje dve tačke u istoj ćeliji, od sredine jedne do sredine druge tačke treba da je	2,3 - 2,5		2,3 - 2,5														2,3 - 2,5
69	Prema opsegu mera za standardno Brajevo pismo razdaljina između odgovarajućih tačaka susednih ćelija od sredine jedne do sredine druge tačke treba da je između	6,1 - 7,6		6,1 - 7,6														6,1 - 7,6
70	Prema opsegu mera za standardno Brajevo pismo razdaljina između odgovarajućih tačaka jedne ćelije do ćelije neposredno ispod od sredine jedne tačke do sredine druge tačke treba da je između	10,0 - 10,1		10,0 - 10,2														10,0 - 10,2
71	Natpis na Brajevom pismu treba da se nalazi ispod odgovarajućeg teksta	da		da										da i da ima levo poravnaje				da
72	Ako tekst ima više redova, natpis na Brajevom pismu treba da se nalazi ispod čitavog teksta	da		da														da
73	Natpis na Brajevom pismu treba da je odvojen od nekih drugih taktičkih znakova najmanje	10		9.5														10
74	Natpis na Brajevom pismu mereno od osnovne linije Brajevih ćelija, treba da je od poda na visini između	1015 - 1525		1220 - 1525								1400 - 1600		1500 +/-25				1500 +/- 25

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
75	Brajevo pismo treba da je u skladu sa književnim Brajevim pismom. Veliko početno slovo koristi se samo za prvu reč u rečenici, vlastite imenice i imena, pojedinačna slova azbuke, inicijale i akronime	da		da														da
Razdaljina sa koje se gleda																		
76	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 50000 sa koje se gleda						visina zavisi od razdaljine sa koje se gleda			160	daljina koja odgovara čitaocu					veličina u proporciji sa razdaljinom sa koje se gleda		veličina u proporciji sa razdaljinom sa koje se gleda
77	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 40000 sa koje se gleda									140								300
78	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 35000 sa koje se gleda									100, (30000 - 40000)				veličina u proporciji sa razdaljinom sa koje se gleda				300
79	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 25000 sa koje se gleda									80								300
80	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 15000 sa koje se gleda									50								300
81	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 12000 sa koje se gleda									40 (10000 - 15000)								300
82	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 9000 sa koje se gleda	300								20 (5000 - 10000)								250
83	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 8000 sa koje se gleda	250 (na 7500)												250				250
84	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 6000 sa koje se gleda	200		66 (+ 3,2 na 305 preko 6000)						20 (5000 - 10000)				200			200	200

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
85	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 4570 sa koje se gleda			51 (+ 3,2 na 305 preko 4750)					140 (5000)	10 (2000 - 5000)					150 (5000)			150
86	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 4500 sa koje se gleda	150								10 (2000 - 5000)				150			150	150
87	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 4000 sa koje se gleda								112	10 (2000 - 5000)					130			130
88	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 3000 sa koje se gleda	100					70 - 100, na razdaljini od 1000 - 3000		84	10 (2000 - 5000)				120	100 (3500)			120
89	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 2500 sa koje se gleda						70 - 100, na razdaljini od 1000 - 3000			10 (2000 - 5000)				100	80		100	100
90	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 2300 sa koje se gleda						70 - 100, na razdaljini od 1000 - 3000			10 (2000 - 5000)							75	70 - 100
91	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 2000 sa koje se gleda	75 (na 2250)					70 - 100, (1000 - 3000)		56	10 (2000 - 5000)				60				70 - 100
92	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 1830 sa koje se gleda			16 (+ 3,2 na 308 preko 1830)						10 (0 - 2000)								50
93	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 1500 sa koje se gleda	50					minim. 15 ako je moguće približiti se znaku			10 (0 - 2000)				50	50		50	50
94	Minimalna visina oznake pri maksimalnoj razdaljini od 750 sa koje se gleda	25					minim. 15 ako je moguće približiti se znaku		28 (1000)	10 (0 - 2000)					25 (800)		25	25

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Tamo gde boja pozadine znaka nije u značajnom kontrastu sa okolnom površinom, preporučuje se kontrastni okvir oko znaka.
2	CSA	Ne bi trebalo koristiti osvetljena crvena slova na crnoj podlozi.
3	CSA	Primeri kontrasta boja od više od 70% jesu mornarsko plava na mat beloj (95%), boja zelene jabuke na beloj (72%) i srebrna na sedlo braon boji (70%).
4	CSA	Kombinacije boja koje treba izbegavati su žuto/siva, žuto/bela, plavo/zelena, crvena/zelena, crna/ljubičasta i crvena/crna.
5	CSA	Oznake, uključujući električne displeje, treba postaviti na ključnim tačkama za dalje kretanje duž staza, uključujući izlaze i ulaze.
6	CSA	Znake koji su okrenuti prema pravcu kretanja najlakše je primetiti i pročitati.
7	CSA	Treba izbegavati vertikalno ispisivanje reči i elektronsko nizanje znakova .
8	CSA	Tamo gde mora da se koristi nizanje znakova, znaci i simboli treba da se kreću polako preko ekrana.
9	CSA	Pomešana mala i velika slova (npr. Kanada) lakše se čitaju i brže prepoznaju nego samo velika slova.
10	CSA	Oznake treba da se dosledno postavljaju vodeći računa o visini znakova iznad glave i znakova postavljenih na zidove, kao i jednoobrazno postavljanje znakova za pronalaženje objekata i usluga.
11	ADAAG, Švedska	Velika slova koriste se samo za početnu reč u rečenici, vlastite imenice i imena, pojedinačna slova alfabeta, inicijale i akronime.
12	ADAAG	Treba da se koristi kraća forma Brajevog pisma (kratkopis).
13	Bangladeš	Znaci za izlaz treba da imaju reči visine 150 mm i debljine ne manje od 20 mm.
14	Bangladeš	Minimalno osvetljenje znaka za izlaz (unutrašnje ili spoljašnje), treba da je 5 footcandle ¹⁶
15	Švedska	Znak treba da je osvetljen tako da se gledalac ne zaslepi ili da ne zaklanja znak.
16	Švedska	Ponekad su kao dodatak neophodne usmene informacije.
17	Švedska, Singapur	Znaci treba da su lako razumljivi, uključujući i osobe sa kognitivnim ograničenjima i ljude koji ne znaju da čitaju ili ne razumeju jezik. Treba koristiti piktograme koju su opšte poznati i lako se razumeju. Sadržaj znaka treba da je jednostavan, kratak i lako razumljiv.
18	Švedska	Visina znakova zavisi od razdaljine s koje se gleda.
19	Južnoafrička Republika	Tamo gde su postavljene indukcione petlje ili druga elektronska pomagala, treba postaviti međunarodni znak za sistem petlje (gluvi).
20	Južnoafrička Republika	Ljudi sa oštećenjima sluha treba da se jave na šaltere informacija na aerodromima, železničkim stanicama, hotelima itd. i da zatraže pisane poruke ili druge informacije. Takav šalter i mesto gde se on nalazi treba da se jasno obeleže simbolom za osobe oštećenog sluha.
21	Singapur	Preporučene boje i kontrasti tonova oznaka su - pozadina (crvena cigla ili taman kamen), znak (bela), oznake (crno, tamno zeleno ili tamno plavo); pozadina (svetla cigla ili kamen), znak (crno ili tamno) oznake (bela ili žuta); pozadina (belo okrećeni zidovi), znak (crno ili tamno), oznake (žuta ili bela); pozadina (zeleno), znak (bela), oznake (crna, tamno zelena ili tamno plava).
22	Singapur	Osobe sa invaliditetom mogu imati ograničenja pri pomeranju glave ili slabiji periferni vid. Znaci postavljeni pod pravim uglom u odnosu na kretanje za njih su najlakše uočljivi.
23	Singapur	Generalno, osobe mogu da razlikuju znake pod uglom od 30 stepeni sa bilo koje strane ose lica da ne pomeraju glavu.
24	Singapur	Simbol za pristupačnost sastoji se od figure u kolicima na jednostavnoj kvadratnoj pozadini. Figura je okrenuta nadesno i njena boja je bela na plavoj pozadini.

Br.	Dokument	Komentari
25	Singapur	Svaki tekst treba da je velikim slovima sa levim poravnanjem.
26	Singapur	Ako prilaz nije glavna staza, onda treba postaviti znakove za pravac koji sadrže simbol za pristupačnost u glavnim holovima i prolazima.
27	Singapur	Tamo gde lokacija označenog objekta nije očigledna ili je daleko od tačke gledanja, oznake za pravac koje sadrže simbol za pristupačnost treba da su postavljene duž puta i da usmeravaju ljude sa invaliditetom do liftova, ulaza, telefonskih govornica, toaleta, parkinga za vozila i slično.
28	Singapur	Taktilni znaci koji sadrže piktograme pokazuju da li je toalet muški ili ženski.
29	Singapur	Strelice se nalaze sa strane znaka na koju upućuju, što znači da strelice koje pokazuju na levo treba da su levo a strelice koje pokazuju desno treba da su desno.
30	Singapur	Znak ne sme da ima oštre ivice ili ako je uralinjen, ram ne sme imati oštre ivice.
31	Singapur	Osvetljani znaci na čistom staklu ili akrilni znaci sa ugraviranim legendama nisu prihvatljivi jer se ne mogu čitati.
32	Singapur	Kako bi se znaci mogli da se postavljaju i na tamne i svetle podloge, ili kod oznaka firmi gde se boja ne može menjati, postavlja se kontrastna bordura oko znaka.
33	Singapur	Sadržaj znakova treba da je jednostavan, kratak i lako razumljiv.

¹⁶ jedinica za merenje jačine osvetljenja, 1 footcandle = 10, 76391 luksa - [Prim.preva](#)

STEPENIŠTA

Iznenadujuće ali dizajn stepeništa se bitno razlikuje od zemlje do zemlje. Stručna komisija preporučuje da maksimalna visina čela stepenika (1) bude 150 – 180 mm sa dubinom gazišta (2) od 275 do 300 mm. Prema većini propisa i standarda otvorena stubišta (4) nisu dozvoljena pošto su opasna za ljude koji koriste štapove ili nose proteze.

Da bi se povećala vidljivost, horizontalne trake (15) neophodne su na ivicama gazišta u mnogim zemljama i **sve je češći zahtev za uočljivim upozorenjima** (Kanada, Urugvaj, Švedska, Filipini, Singapur i Liban). Koliki je izazov u dizajnu omogućiti osobi koja se približava stepeništu da uoči površinu upozorenja, reflektuje se u intervalu površine koja upozorava, koji je od 300 mm do 920 mm. Ovo je veoma važan element u dizajnu, treba ih primenjivati dosledno da bi imale efekta.

CSA standard u Kanadi traži **taktilne oznake (29), koje su naročito važne kod izlaznih stepenica za slučaj opasnosti**. Još jedno važna odlika bezbednosti jeste stepen osvetljenosti (33) na stepeništu, čime se bave Kanada, Španija, Južnoafrička Republika, Singapur i Liban, a Ekspertska grupa predlaže 150 luksa i da se osvetljenje postavi tako da ne pravi senku.

Švedska predlaže da stepenice imaju minimalnu širinu od 1200 mm ako je stepenište deo puta za evakuaciju i ako je širina dovoljna da nosila mogu da prođu.

Neki zanimljivi komentari uključuju preporuku da se na stepeništu ne koristi tepih sa upadljivom šarama što se često koristi u mnogim hotelima. **Mnoge ljude takve šare na tepisima na stepeništu dezorjentišu**, naročito starije ljude i one sa ograničenom sposobnošću vida.

Južnoafrička Republika ističe da bi visina iznad glave trebalo da bude najmanje 2100 mm vertikalno kako ljudi ne bi udarali glavom u donju stranu stepeništa. Južnoafrička Republika dalje predlaže da se prozori i vrata ne otvaraju preko staza, hodnika ili rampi na stepeništu. Ovo je veoma važno rešenje u dizajnu koje se preporučuje jer povećava bezbednost ljudi koji koriste stepenice. Sve ove karakteristike povećavaju bezbednost ljudi dok koriste stepenice.

Stepeništa

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Gazišta i čela stepenika																		
1	Maksimalna visina čela stepenika je	180	125 - 180	100 - 180		180		150	180	175 +/-6	150	200		150	150 - 165	120 - 180	125 - 180	150 - 180
2	Minimalna dubina gazišta je	280	280	280		280	250 unutrašnje, 300 spoljašnje	280	280	250	300	280		300	275 - 300	280 - 350	280 - 355	275 - 300
3	Stepeništa imaju ujednačenu visinu čela stepenika i dubinu gazišta	da		da		da	da	da				+/- 5		da	da	da	da	da
4	Ne sme da bude otvorenih čela	da		da			otvor maks. 100	da		da	da	izbegavati	da	da	da	da	da	da
5	Minimalna širina stepeništa je				1200	1200	900	1000	1200	900		1200				900 za kretanje u jednom smeru, 1500 za kretanje u oba smjera, 1500 za izlazne staze		1250 (kod soba za prenoćište), 1500 (škole, kancelarije, male prodavnice), 2000 (objekti zdravstvene zaštite, zgrade za skupove, velike prodavnice)
6	Maksimalan uspon stepeništa između dva odmorista je					maks. 18 stepenica		maks. 1800 za unutrašnje ili bez lifta, maks. 1500 za spoljašnje ili sa liftom	maks. 13 stepenica	3000 maks.	ista visina i dužina	3650	2000			maksimalno 2500		maksimalno 2500
Ispust																		
7	Maksimalna projekcija ispusta treba da je	38		38				15 - 25				ukošeno	nije dovoljena	25	25	40	25	15 - 25

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
8	Treba da se izbegava donja strana ispusta bude pod oštrim uglom	da		da				da			da	da	da	da		da	da	da
9	Maksimalan prečnik vertikalne ivice gazišta je	13	13	13													13	13
10	Tamo gde su ispusti izbočeni, nagnuti su ka čelu pod uglom ne većim od	60 °		30° maks. od vertikalnog							nagnut					40° maks. izbočine	ne manje od 60 °	40 ° maks. izbočine
11	Ispusti na stepenicama treba da se kliču	da	da		da						da	da		da		da	da	da
12	Svi ispusti na stepenicama treba da su kontrastnoj boji sa gazištem stepenika	da	da	daje se prednost	da					da	da	da		da		da	da	da
13	Tamo gde su gazišta isturena, ne sme biti oštrih ili okomitih uglova, koji sprečavaju da noga klizi uz čelo stepenika	da						da			da	da		da		da	da	da
14	Minimalni nivo svetla na stepeništu je	100 lx				10 lx								120 lx	150 lx		100 lx	150 lx
Horizontalne trake																		
15	Treba da postoji horizontalna traka na ivici gazišta	da						da			da	da		da	da	da	da	da
16	Treba da postoji horizontalna traka na ivici gazišta koja se proteže po celoj širini gazišta	da						da				da		da	da	da	da	da
17	Treba da postoji horizontalna traka na ivici gazišta dubine od	50 +/- 10						50 - 75						50 - 65	50 - 75	60		50 +/- 10
18	Treba da postoji horizontalna traka na ivici gazišta koja je u kontrastnoj boji sa gazištem i čelom stepenika	da					prvi/poslednji stepenik da je jasno označen minim. kontrastom od 40%	da			da	da	da	da	da	da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
19	Treba da postoji horizontal- na traka na ivici gazišta koja se ne klize	da										da		da		da		da
Rukohvati																		
20	Za mere o rukohvatima na stepeništu, pogledati ode- ljak RUKOHVATI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Uočljivi pokazivači opasnosti																		
21	Tamo gde stepenište nije ograđeno, postavljaju se uočljivi pokazivači opasno- sti	da									da		da	blizu ivice odmorišta		da	da	da
22	Uočljivi pokazivači opasno- sti se postavljaju na svako odmorište koje je ujedno i početak nekog niza stepe- nica	da				da	minim. 40 % kontrasta na poka- zivačima pri vrhu, u podnož- ju i na svakom odmorištu		da		da	da		blizu ivice na gornjem i središ- njem odmorištu i odmo- rištima između njih		da	da	da
23	Uočljivi pokazivači opasno- sti postavljaju se tamo gde se redovan shema stepeni- ca narušava	da						da				da				da	da	da
24	Tamo gde duž odmorišta većeg od 2100 mm ne po- stoji neprekidan rukohvat treba postaviti uočljive po- kazivače opasnosti	da																da
25	Uočljiva površina upozore- nja prostire se celom širi- nom stepenika	da						da	da					da		da	da	da
26	Dubina uočljive površine za upozorenje pri vrhu stepe- nica je	900 - 920	900				800 (400 gde nije direktno)	800				300		600 minim. pri vrhu, podnožju, središnjim odmorišti- ma		600	920	800

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
27	Uočljiva površina upo- zorenja počinje za jednu širinu gazišta pre ispusta stepenika	da						400 od prvog stepenika			da, 500 od stepnika			300 na vrhu, u podnožju i središnjim odmorišti- ma			da	da
28	Pogledati odeljak UOČLJIVA UPOZORENJA za dodatne mere	da	da	da		da	da	da	da			da		da			da	da
Oznake																		
29	Ako se stepenice nalaze u posebnom odeljku za stepenište, treba ih označiti taktinlim oznakama	da																da
30	Ako se stepenice nalaze u posebnom odeljku za ste- penište, spratove označiti taktinlim oznakama	da																da
31	Stepenice za izlaz u slučaju opasnosti treba označiti taktinlim oznakam	da																da
32	Za dodatne mere o ozna- kama, pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da		da	da		da	da		da		da	da	da	da	da
Osvetljenje																		
33	Stepenište treba da je dobro osvetljeno tako da se može lako videti	da					da		da	da, minim. 150 lx				minim. 120 lx, i postavlje- no tako da ne baca senku		da	da	da, 150 lx, i postav- ljeno tako da ne baca senku
Zaštićeni prostor																		
34	Za mere u vezi sa zaštiće- nim prostorom na stepe- ništu ili uz njega, pogledati odeljak PROTIVPOŽARNA ZASTITA	da	da	da			da			da		da	da		da		da	da
Nakupljanje vode																		
35	Spoljašnje stepenice treba da su osmišljene tako da se na njima ne nakuplja voda	da		da												da	da	da

Stepeništa Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Kad su stepeništa napolju i na širokim stepeništima treba postaviti rukohvat na sredini da se mogu lako koristiti.
2	CSA, Singapur	Tepisi sa gustim šarama ne treba da se koriste na stepeništu.
3	ADAAG	Uzeti u obzir mogućnost postavljanja vizuelnog kontrasta na ispustima gazišta, ili na vertikalnim ivicama gazišta bez ispusta, da bi gazišta stepenica bila uočljivija slabovidim ljudima.
4	Bangladeš	Broj koji označava sprat treba da je najmanje 72 mm ² , crno na beloj podlozi.
5	Švedska	Kada su stepenice deo puta za evakuaciju iz prostora namenjenog za više od 150 ljudi, njihova minimalna širina treba da je 1200 mm. Širina stepenica treba da je dovoljna da se po njima bezbedno mogu preneti nosila.
6	Južnoafrička Republika	Nijedna vrata ne treba da se otvaraju na stepenište osim ako se otvaraju na odmoriste.
7	Južnoafrička Republika	Širina odmorista na koje se otvaraju vrata treba da je barem koliko i širina vrata.
8	Južnoafrička Republika	Neko odmoriste za dva niza stepenica u istoj liniji, treba da ima širinu od barem 1100 mm i da bude široko barem koliko i stepenište.
9	Južnoafrička Republika	Prostor iznad glave na bilo kom mestu na bilo kom stepeništu treba da je najmanje 2100 mm mereno vertikalno od linije nagiba.
10	Južnoafrička Republika	Daje se prednost niskom čelu i širokom gazištu, za ljude sa smanjenom sposobnošću kretanja.
11	Južnoafrička Republika	Prozori i vrata ne treba da se otvaraju na staze, hodnike, stepeništa ili rampe da ne ometaju kretanje.
12	Malezija	Treba da se daju upozorenja u kontratnim bojama o bilo kakvoj prepreci ili opasnosti na podu ili zidu. Odnosno kontrastne boje kao i promena u teksturi poda treba da se koriste na početku i kraju stepenica.
13	Singapur	Stepeništa treba da su u kontrastnoj boji da upozore osobe sa oštećenjima vida da postoje stepenice.
14	Singapur	Uočljive površine upozorenja su od materijala koji je u kontrastnoj boji sa okolnim podnim oblogama.
15	Singapur	Stepeništa treba da su osvetljena do nivoa od minimalno 120 luksa i okrenuta tako da su oba pravca kretanja osvetljena bez stvaranja senki i sa odgovarajućim kontrastom između gazišta i čela stepenika.
16	Singapur	Za trake na ispustima ne bi trebalo da se koristi svetao nerđajući čelik i uglučani mesing.

TELEFONI

Najmanje jedan telefon od telefona koji su na raspolaganju treba da je pristupačan nekome ko koristi kolica i jedan da je pristupačan nekome ko je gluv ili teže čuje.

Javne govornice trebalo bi da su opremljene **uređajem za kontrolu zvuka** (8) kako bi bile pristupačne osobama koje teže čuju, mada ova karakteristika nailazi na odobravanje svih, naročito u bučnoj sredini. Australija i Kanada traže **osvetljenje (10) od minimum 200 luksa pored telefona**. Maksimalna visina za sve delove telefona koji se koriste (12) varira od najmanje 800 mm do najviše 1370 mm, gde se visina kreće od 750 do 900 mm za telefone napravljene za ljude koji sede.

Minimalna čista površina poda ispred telefona (1) varira od 750 x 1200 mm do 1500 x 1000 mm, po preporuci Švedske, a najbolje rešenje bilo bi 800 x 1300 mm. Važno je da javne govornice budu postavljene duž prilaza i da nisu isturene (2). Dužina gajtana na slušalici (7) treba da je 1000 mm, kako navodi Kanada.

Na nekim mestima, javne govornice sada imaju TTY pripojen aparatu. Kanada, SAD, Singapur navode da je potrebna polica za TTY (telepisaća mašina) (16) kako bi ljudi koji su gluvi ili teže čuju mogli da koriste telefon. Važno je zapamtiti da treba da bude dovoljno prostora za policu kao i prostora iznad nje (22) kako bi se omogućilo kucanje i čitanje. Telefoni opremljeni telepisaćom mašinom ili regulatorom jačine zvuka treba da imaju znak za pristupačnost za ljude koji su gluvi ili teže čuju (24).

SAD ističe da govornice koje imaju prostor za tekstualni telefon (ispod telefona) nisu pristupačne ljudima koji koriste kolica zbog toga što postoji problem sa prostorom za kolena. Zato se predlaže poseban telefon za ljude koji koriste tekstualni telefon. Urugvaj predlaže vizuelne, taktilne i zvučne oznake za javne govornice.

Telefoni

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Čista površina poda																		
1	Minimalna čista površina poda ispred telefona za prostor za kolena osobe koja sedi (koja se može nastaviti do 480 mm ispod telefona) je	750 x 1200		760 x 1220			1500 x 1000 (plus 1500 x 1500 izvan kabine)				1500 x 1500, maksimal- na razlika u visini 20 mm			900 x 1200 (otvor kabine minim. 900, i da nije ogra- ničeno fiksiranim sedištima)	800 x 1300	1200 x 850	760 x 1370	800 x 1300
Kabina																		
2	Maksimalna daljina do koje su telefoni i kabine istureni od zida je	100		100							kabina 900 x 1100 minim.				ne treba da su istureni		100	ne treba da su istureni
3	Telefon i kabina mogu da budu istureni od zida više od 100 mm, ako je kabina uočljiva štapirom	da															da	da
4	Vertikalna vica telefona i kabine je od poda na maksimalnoj visini od	680	685	685							100 - 1200						680	350
5	Razdaljina od ivice telefon- ske kabine i prednje strane telefona je (bočni pristup)			255											260 do delova koji se koriste		255	255
6	Razdaljina od ivice telefon- ske kabine i prednje strane telefona je (pristup spreda)			510													510	510
Gajtan od slušalice																		
7	Minimalna dužina gajtana telefonske slušalice je	1000		735										900	735	750	1000	1000
Komande																		
8	Telefoni na kojima se može regulisati jačina zvuka treba da imaju komandu za postepeno podešavanje jačine zvuka	da		da														da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Iraska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenje
9	Da li postoji mogućnost regulisanja jačine zvuka na telefonu	da	da	da			da								da	da	da	da
10	Minimalni nivo svetla na komandama, kod imenika i na polici treba da je	200 lx													200 lx		200	200 lx
11	Maksimalna visina delova koji se koriste (uključujući otvor za ubacivanje novčića) od poda za osobu koja stoji je	1370	1200	1220										800 - 1200		900 - 1200	1370	1370
12	Maksimalna visina delova koji se koriste (uključujući otvor za ubacivanje novčića) od poda za osobu koja sedi je	1200	1200	1220	1200	1400	1000 - 1100							800 - 1200	1100		1200	1000 - 1100
13	Za mere o prostoru poda pogledati odeljak ANTRO-POMETRIJA	da		da	da				da			da		da	da	da	da	da
Prostor za kolena																		
14	Minimalna širina prostora za kolena ispod telefona za osobu koja sedi je	750		760	680		800							900	800		760	800
15	Telefoni za osobe koje sede treba da imaju visinu praznog prostora za kolena od najmanje	680		685	680		700							800	640 - 650		720	700
Polica																		
16	Potrebna je polica za TT (tekstualni telefon)		da	da													da	da
17	Maksimalna visina police od poda je	680 - 730	865											700 - 800				700 - 800
18	Visina čistine za kolena ispod telefona je	680 - 730		685										680 minim.	640 - 650			700
19	Ravna polica telefonske govornice treba da ima minimalnu dubinu od	300	350	dovoljno veliku za TT										480			350	350

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
20	Ravna polica telefonske go- vornice treba da ima mini- malnu širinu od	450	250	dovoljno veliku za TT													250	450
21	Na telefonskoj govornici gde nema tekstualnog tele- fona (TT) ili telepisace ma- šine (TTY), treba obezbediti ravnu policu minimalne či- ste širine od	225	250	dovoljno veliku za TT													250	250
22	Iznad ravne police treba da postoji čist prostor od naj- manje	250	250	150													250	250
Oznake/Simboli																		
23	Tamo gde postoje smernice do telefona, one treba da obuhvataju odgovarajuće simbole za pristupačnost	da	da	da										da		da	da	da
24	Telefoni kojima je moguće regulisati jačinu zvuka treba da su označeni simbolom za pristupačnost za ljude koji teže čuju ili su gluvi	da														da	da	da
25	Tamo gde postoji telepisaca mašina (TTY) ili tekstualni telefon (TT) na javnoj govornici, ona treba da je označena simbolom za TT	da		da												da	da	da

Telefoni Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA, ADAAG	Telefoni sa podešavanjem jačine zvuka korisni su svima na mestima sa visokim nivoom buke. Komande za pojačavanje zvuka treba postaviti na sve telefonske govornice.
2	CSA	Ako postoji samo jedan telefon, treba da postoji mogućnost da ga koristi osoba koja sedi i osoba koja teže čuje ili je gluva.
3	CSA	Ako postoji više od jednog telefona, treba da postoji mogućnost da barem jedan može da koristi osoba koja sedi, i barem jedan osoba koja teže čuje, nagluva ili gluva osoba. Ako postoji više tipova telefona (npr. na karticu, novčiće, interni, taksi telefon) treba da postoji mogućnost da barem jedan aparat od svakog tipa može da koristi i osoba koja sedi i osoba koja teže čuje ili gluva osoba.
4	CSA	Najmanje jedna telefonska govornica opremljena tekstualnim telefonom (TT) ili telepisacom mašinom (TTY) treba da postoji u javnim objektima.
5	CSA	Ako postoji samo jedan TTY ili TT, on treba da je postavljen kod telefona koji se koristi stojeći.
6	CSA, Singapur, ICTA	Ako je postavljeno sedište, treba da postoji mogućnost da se ono može pomerati kako bi osoba koja koristi kolica mogla da pride i koristi telefon.
7	ADAAG	Telefon sa TT-om ispod njega ne može biti pristupačan kolicima zato što zbog minimalne propisane visine tastature od 865 mm može da se desi da najviši deo koji se koristi (najčešće otvor za ubacivanje novčića) može da premaši maksimalno dozvoljen opseg domašaja.
8	ADAAG	Mada sedišta nisu propisana kod TT-ova, čitanje i kucanje na TT-u je lakše iz sedećeg nego iz stojećeg položaja.
9	ADAAG	Telefonske govornice namenjene za prenosive TT ili TTY treba da imaju policu i utikač unutar telefonske kabine ili uz nju.
10	Urugvaj	Tako gde postoji više telefonskih govornica, najmanje jedna treba da ima komande na maksimalnoj visini od 1400 mm sa vizuelnim, taktilnim i zvučnim signalima. Kada se radi o telefonu u kabini, minimalna površina kabine treba da je 800 x 1200 mm, sa površinom za pristup spreda od 800 x 2050 mm.
11	Singapur	Telefonske imenike, ako postoje, treba postaviti tako da ih korisnik kolica može dohvatiti.
12	Singapur	Tamo gde postoje telefonske govornice, najmanje jedna treba da je pristupačna.
13	Južnoafrička Republika	Tamo gde su postavljene indukcione petlje ili druga elektronska pomagala, treba postaviti međunarodni znak za sistem petlje (gluve osobe).
14	ICTA	Treba da postoje slušalice za one kojima su potrebne da pričaju telefonom na radnom mestu.
15	ICTA	Telefonske kabine treba da su uvučene, van staza.

TOALETI

Pristupačna oznaka na vratima toaleta naročito je važna kako bi ljudi sa oštećenjem vida i ostali mogli da prepoznaju odgovarajući toalet.

Svi propisi i standardi zahtevaju odgovarajući prostor za manevrisanje ispred vrata toaleta sa čistom površinom s unutrašnje strane vrata (7) koja generalno iznosi 1500 x 1500 mm. Dvoje **vrata jedna za drugim predstavljaju uobičajenu praksu u dizajnu koju treba izbegavati kod vrata toaleta**. Filipini, Singapur, Južnoafrička Republika i Kanada naročito pominju da ako toalet nije pristupačan, oznake (3) treba da pokazuje gde se nalazi najbliži pristupačan toalet, a Južnoafrička Republika navodi da to ne bi trebalo da bude dalje od 200 m.

Minimalna veličina kabine toaleta (8) varira od 1500 x 1500 mm po Nacionalnom zakonu o izgradnji Kanade, do 2200 x 2200 mm u Švedskoj, i 1600 x 2000 mm u Australiji. Najbolja prakse prema Stručnoj komisiji je 1700 x 1800 mm. Važna mera prema standardima u SAD, Kanadi i Libanu jeste da se **vrata kabine toaleta (10) u ravni sa prostorom za transfer** pored toaleta. **Minimalni otvor vrata kabine (13)** varira od 750 mm u Libanu do 900 mm u Meksiku, Singapuru, a kanadski AFG daje 950 mm. Mnoge, ali ne sve, zemlje navode da se vrata otvaraju ka napolju (15) i da postoji ručica.

Visina šolje (23) značajno se razlikuje od zemlje do zemlje sa najnižom merom u Kanadi 400 – 460 mm, a najvišom u Australiji 460 – 480 mm. Opšte uzevši, ljudi koji koriste kolica više vole da se premeste na visini koja je ista kao i sedište njihovih kolica dok stariji ljudi više vole visoke šolje. **Važno je postaviti šolju na razdaljini koja olakšava upotrebu hvataljki (27).** Predlog najboljeg rešenja je da centralna linija šolje bude udaljena između 460 – 480 mm od bočnog zida. **Čista površina sa strane za transfer (28)** kreće se od 1200 x 800 mm u Urugvaju do 750 x 800 mm u Španiji, dok Švedska traži 900 mm s obe strane.

Veličina hvataljki je prilično ujednačena, postavljene su na visini (39) od 700 mm u Irskoj, na 915 mm u SAD i 950 mm u Libanu. Dužina hvataljke iza šolje (49) kreće se od 300 mm u Australiji do 915 mm u SAD, dok Stručna komisija daje prednost većim dimenzijama.

Visina pisoara (50) određena je u SAD, Kanadi, Španiji, na Filipinima, u Maleziji, Singapuru i Australiji i kreće se od 430 do 510 mm. Većina takođe propisuje čistu površinu poda (51) ispred pisoara, a Kanada, Meksiko, Španija, Singapur i Australija takođe navode **hvataljke (57) postavljene vertikalno pored pisoara, što je noviji dodatak vodiču za pristupačnost.**

Visina lavaboa (68) kreće se od najniže 760 mm u Meksiku do najviše 865 mm u SAD, a najbolja praksa bila bi iz Singapura 800 – 840 mm, s minimalnom visinom prostora za kolena ispod lavaboa (74) koja se kreće od 640 mm u Australiji do 700 mm u Španiji. Preporučuju se sifoni ispod lavaboa i ručice u obliku poluge (77). **Položaj držača za toalet papir (96)** je na visini u opsegu od 355 mm u SAD do 1200 mm u Libanu, dok Stručna komisija preporučuje visinu 600 – 700 mm i da to bude **ispod hvataljke kako se ne bi ometala njena upotreba.**

Minimalni stepen osvetljenosti (98) navode Australija, Južnoafrička Republika, Kanada i Švedska i iznosi 200 luksa. Iste zemlje navode da bi toalet trebalo da bude dobro osvetljen.

Neki vredni komentari iz Australije skreću pažnju na činjenicu da se ljudi sa invaliditetom kad se prebacuju na šolju, oslanjaju na dasku i držače težinom većom od prosečne. Singapur predlaže da prekidači za svetlo, kuke za kaput i slični predmeti budu u boji koja je u kontrastu sa pozadinom.

ICTA je istakla da **temperaturu vode treba održavati iznad 50°C kako bi se sprečio razvoj bakterija.** Pored toga, oni predlažu da se postavi vizualni alarm u toaletima koji bi upozoravao ljude koji su gluvi ili teže čuju u slučaju opasnosti. Važno je imati na umu da **pregradni zidovi ne pružaju dovoljan oslonac za hvataljke.**

Osveživače vazduha koji ispuštaju parfem treba izbegavati pošto mogu izazvati reakcije kod ljudi koji su osetljivi na spoljne nadražaje

Toaleti

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Glavna ulazna vrata																		
1	Za mere o glavnim ulaznim vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	900	da	da	da	da	da	da	da
Oznake																		
2	Ako nema vrata na ulazu u toalet, oznake se postavljaju na spoljne zidove sa obe strane otvora za ulaz	da										da se mogu lako pronaći						da
3	Ako toalet nije pristupačan, oznake pokazuju lokaciju najbližeg pristupačnog toaleta	da								da, ne bi trebalo da je dalje od 200 m		da		da				da
4	Pogledati odeljak OZNAKE za dalje mere o oznakama na ulazima u toalet ili u toaletima	da	da	da		da	da		da	da	da	da		da	da	da	da	da
Podna površina																		
5	Treba da postoji čista podna površina kod ulaznih vrata	da		da			da					da		da				da
6	Pogledati odeljak VRATA za mere o prostoru za manevrisanje kod vrata	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da
7	Minimalan unutrašnji čist prostor kod ulaznih vrata toaleta	1500 x 1200				prečnika 1200					neometani pristup svim sani- tarijama	1500 x 1500		1500 x 1500		1500 x 1500	1525 x 1600	1500 x 1500
8	Minimalna unutrašnja dužina x širina kabine	1500 x 1600	1500 x 1500	1420 x 1525 (toalet postavljen na zid) 1525 x 1500 (po- stavljen na pod)	1700 x 1700		2200 x 2200			1600 x 1600		1700 x 1800	da ima dovoljno prostora za okre- tanje i da se koristi toalet	1500 x 1750	1600 x 2000	1500 x 1500	1800 x 1830	1700 x 1800

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Vrata kabine toaleta																		
9	Da li je moguće vrata kabine toaleta obaviti rezom iznutra uređajima koji se mogu koristiti jednom rukom i bez jakog stiska, stezanja i uvrtnja članka na ruci	da		da			da					da		da	daje se prednost		da	da
10	Vrata kabine toaleta treba da su u ravni sa prostorom za transfer uz toalet	da		da												da	da	da
11	Vrata kabine toaleta treba da se sama zatvaraju tako da kad nema nikog, vrata su pritisnuta, udaljena od dovratka ne više od	50		da													da	da
12	Da bi se otvorila brava (klice ili poluga) na vratima kabine potrebna je sila ne veća od	22 N	22 N	22,2 N										22 N	19,5 N		22 N	19,5 N
13	Minimalan otvor vrata kabine	810	800	815	900		800					800		900	800	750	950	900
14	Minimalna čista površina ispred vrata kabine toaleta (pogledati odeljak VRATA za više informacija o merama o ulazima i prostorima za manevrisanje)	1500 x 1500	1400 x 1700	1525 x 1065					1500 x 1500			1500 x 1500	da	1200 x 1200	1510 x 1750		1600 x 1370	1500 x 1500
15	Da li se vrata otvaraju ka napolje osim ako je obezbeđen dodatni prostor u prostoriji za otvaranje vrata	da	da	da	otvaraju se ka napolje									otvaraju se ka napolje	da	da	da	da
16	Da li unutrašnja vrata toaleta imaju horizontalnu kvaku u obliku slova D	da	da	da										da	da	da		da
17	Dužina kvake u obliku slova D na unutrašnjim vratima toaleta je najmanje	140	140											600				140
18	Središnja linija kvake u obliku slova D s unutrašnje strane vrata kabine nalazi se od šarke na	200 - 300	200 - 300	blizu reze										130	minim. 50 od otvora na strani na kojoj je reza		200 - 300 od šarke	minim. 50 od otvora na strani na kojoj je reza

Br:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
19	Da li spoljna strana vrata toaleta imaju horizontalnu kvaku u obliku slova D	da	da	da										da		da	da	da
20	Sa spoljašnje strane vrata kabine blizu reze, nalazi se kvaka u obliku slova D mini- milane dužine	140	140											140			140	140
21	Centralna linija kvake u obli- ku slova D sa spoljašnje strane vrata kabine nalazi se od šarke na razdaljini od	120 - 220		blizu reze										blizu stra- ne vrata na kojoj je reza			blizu stra- ne vrata na kojoj je reza	blizu strane vrata na kojoj je reza
22	Kvake u obliku slova D po- staviti od poda na visini od	800 - 1000		865 - 1220										900 - 1100	900 - 1000			800 - 1000
Daska na WC šolji i dugme za puštanje vode																		
23	Daska na WC šolji treba da je od poda na visini od	400 - 460	400 - 460	430 - 485	450 - 500		480	450 - 460	450 - 500	460 - 480		450		450 - 480	460 - 480	450 - 500	400 - 460	460 - 480
24	Daska na WC šolji ne treba da radi na oprugu	da	da	da						da				da			da	da
25	Ako nema poklopca ili kotlića, WC šolja treba da ima naslon za leđa	da	da	da					da	da				da			da	da
26	Poklopac na kotliću treba da je čvrsto pričvršćen	da												daje se prednost toaletima pričvršće- nim za zid			da	da
27	WC šolja je postavljena od centralne linije do sused- nog zida na zdaljenosti od	460 - 480	285 - 305	405 - 455					950 - 1050	450 - 500				460 - 480	450 - 460	450 - 500	460 - 480	460 - 480
28	Treba da postoji čist prostor za transfer duž slobodne strane WC-a me- reno od stražnjeg zida do ivice daske na WC šolji od najmanje (dubina x širina)	1500 x 900	1500			1200 x 800	širok 900 s obe strane, da bi se moglo preći sa bilo koje strane		750 x 800				da	1200 x 900	dubok 800+/-10	900 x 1500	950 x 1830	900 x 1500
29	Dugme za puštanje vode treba da se nalazi sa strane na kojoj se prelazi	da	da	da						lako dostupno korisniku kolica				da	da	da	da	da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
30	Dugme za puštanje vode aktivira se rukom ili se koristi više elektronski	da	da	da	rukom				da	rukom				da	da	rukom	da	da
31	Ako se dugme za puštanje vode aktivira rukom, treba da je tipa poluge	da	da		da				ili velikim dugme- tom	da se produži dugme za puštanje vode				da ne zahteva čvrst stisak, stezanje ili uvrtnje zgloba na ruci			da	da
32	Dugme za puštanje vode postaviti od poda na visini od	400 - 1200		380 - 1220		400-1400				600		maks. 1200		600 - 1200	600- 1100	500 - 1200	400 - 1200	600 - 1100
Hvataljke generalno																		
33	Hvataljke treba da se ne klizu	da	da										hvataljke su obave- zne	da		da	da	da
34	Prečnik hvataljki je	30 - 40	30 - 40	32 - 51	38				30 - 40	32				35 - 45	30 - 40	30 - 40	30 - 40	30 - 40
35	Prostor između postavljene hvataljke i zida je	35 - 45	35 - 45	38					45 - 55	48				40 - 50	50 - 60	35 - 45	30 - 40	35 - 45
36	Hvataljke treba da su postavljene tako da se otpiru sili iz svakog pravca od najmanje	1,3 kN	1,3kN	1,112 kN										1,3 kN	1,1 kN	čvrsto pri- čvršćene	1,3 kN	1,3 kN
37	Hvataljke i susedne površine treba da su bez oštih i abrazivnih elemenata	da	da	da										da	da		da	da
38	Hvataljke ne treba da se okreću oko nosača	da		da											da			da
39	Horizontalna hvataljka treba da je postavljena od poda na visini od	750 - 850	840 - 920	840 - 915	800			700	700 - 750	800				740 - 780	800 - 810	850 - 950	840 - 920 (230 iznad daske na WC šolji)	750 - 850
40	Najmanji broj horizontalnih hvataljki kod WC šolje	2	1	2		1	2, sklop- ve sa vake strane WC šolje	2	2			3		3 (4 u zasebnim toaletima)	2, (3 u zasebnim toaletima)	1	2 (jedna u obliku slova L)	2, (jedan sa strane i jedan pozadi)

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
41	Hvataljka na bočnom zidu nalazi se na maksimalnoj udaljenosti od zadnjeg zida od	300		305				350		380				da se pruža najma- nije 450 ispred daske na WC šolji	50 - 60		pruža se 150 ispred daske za WC	350
42	Hvataljka treba da je na bočnom zidu koji je najbliži WC-u	da	da	da	da	da				da		da	da	da	da	da	da	da
43	Hvataljka se pruža sa bočnog zida ispred šolje najmanje	450	450	pruža se od za- dnjeg zida najmanje 1370				200	300	200 (ako je u obliku slova L, 300 pod uglom od 45° vertikalna i 300 duga)				450	100 - 150		150	450
44	Dodatna, vertikalna hvatalj- ka treba da se postavi na bočni zid	da - po volji						da						da	da		propisuje se	da
45	Dodatna vertikalna hva- taljka postavljena na bočni zid treba da ima minimalnu dužinu od	600						600							400 - 500		700	600
46	Dodatnu vertikalnu hvataljku na bočnom zidu postaviti po volji, i ona tre- ba da je postavljena ispred WC šolje na maksimalnoj udaljenosti od	250						200						450 (vertikalna cev propi- sana)	200 - 250		150 (ver- tkalna cev propisa- na)	250
47	Vertikalna hvataljka na bočnom zidu treba da je od poda postavljena na visini od	900 - 1500						donji deo na 800						850 - 1300	900 - 1000		donji deo na 230 iznad daske na WC šolji	donji deo na 800
48	Hvataljka treba da se posta- vi na zid iza WC šolje	da	da	da	da				da	da		da		da	pored šolje, sa strane gde se prelazi	da	da	da
49	Dužina hvataljke postavljene na zidu iza WC šolje i usme- rene ka njoj je najmanje	600	450	915				600		750				750	300		600	915

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Pisoar i komande za puštanje vode																		
50	Visina donje ivice pisoara postavljenog na zid od poda nije više od	430	488 - 512	430					300 - 400			480	400	400		450	488 - 510	400
51	Minimalan čist prostor ispred i oko pisoara treba da je	750 x 1200		760 x 1220					750 x 1200			750 x 1300		750 x 1200	800 x 1300		760 x 1370	800 x 1300
52	Prilaz pisoaru nema prepeka u vidu promena u nivou poda ili paravana	da											da	nema promena u nivou poda		da	da	da
53	Pisoar treba da se nalazi uz prilaz	da										da				da	da	da
54	Komande za puštanje vode na pisoaru treba da se aktiviraju jednom rukom bez jakog stiska, stezanja ili uvrćanja zgloba na ruci ili da su automatske	da		da		da			da					da			da	da
55	Komande za puštanje vode na pisoaru treba da su od poda na visini od	1200		1220		1400						1200		1200			1120	1120
56	Za aktiviranje komandi za puštanje vode na pisoaru potrebna je sila ne manja od	22 N		22,2 N										22 N			22 N	22 N
Hvataljke kod pisoara																		
57	Hvataljke su postavljene vertikalno na zadnjem zidu sa bilo koje strane pisoara	da			da				da					da	da		da	da
58	Svaka hvataljka postavljena vertikalno na zadnjem zidu sa bilo koje strane pisoara ima dužinu od najmanje	600							da					500			300	600
59	Svaka hvataljka postavljena vertikalno na zadnjem zidu s bilo koje strane pisoara od središta pisoara nije više od	380							350								380	380
60	Donja ivica vertikalne hvataljke sa svake strane pisoara postavljena je od poda na visini od	600 - 650							750				1200	1000			1000 do središta hvataljke	600 - 650

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Vertikalne oznake za pisoare																		
61	Pisoari treba da imaju vertikalne oznake oko i iznad pisoara	da																ne
62	Vertikalne oznake za pisoare ne treba da su šire od	50																nije dostupno
63	Vertikalne oznake za pisoare treba da su izdignute od okolne površine zida barem	3																nije dostupno
64	Vertikalne oznake za pisoare treba da su u kontrastnoj boji sa okolnom površinom zida ne manje od	70%																nije dostupno
65	Vertikalne oznake za pisoare treba da se pružaju preko vrha pisoara ne manje od	150																nije dostupno
66	Vertikalne oznake za pisoare gde su primenljive pružaju se iznad vrha pisoara do tačke iznad obloge poda od najmanje	1300																nije dostupno
Lavabo																		
67	Minimalna razdaljina između središta lavaboa i bočnog zida je	460	460	460										460 - 480		450	460	460
68	Gornji deo lavaboa nalazi se od poda na visini od	810 - 860	865	865	760 - 800	900	pogodno lociran	800	800 - 850	830 maks.		800		800 - 840	770 - 800	800 - 850	820 - 840	800 - 850
69	Minimalan čist prostor ispred lavaboa je (od čega maksimalno 480 mm može biti ispod lavaboa)	750 x 1200		760 x 1220	1350 x 1350				800 x 1200			750 x 1300		750 x 1200	800 x 1000	750 x 1200	760 x 1370	760 x 1370
70	Minimalna širina prednjeg slobodnog prostora umivonika treba da je	750	760	760		800			800					750	600	700	760	760
71	Minimalna širina prednjeg slobodnog prostora umivonika treba da ima visinu čistine za kolena od	720	735	735					700	680				720		650 - 700	685	700
72	Minimalna širina prostora za kolena	750	760	760					800					750	600	700	760	800

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
73	Minimalna dubina prostora za kolena	200	205	205					250			500		200	300		205	250
74	Minimalna visina prostora za kolena ispod lavaboa je	680	685	685					700	650		700		680	640 - 650	650	685	685
75	Minimalni dodatni prostor za nožne prste sa visinom za kolena od 680 mm ispod lavaboa sa dubinom od	230	150	150										230	190 - 200		225	230
76	Minimalna visina dodatnog prostora za nožne prste	230	230	230										230	290		230	290
77	Topla voda i cevi za odvod su sklonjene pozadi	da	da	ili postav- ljene tako da štite od kontakta										da	da	da		da
78	Ako cevi od tople vode i od- voda dodiruju sa čistinom ispod lavaboa, treba da su izolovane	da	da	da					da					da	da	da	da	da
79	Temperatura voda kojom se lavabo snabdeva treba da se kontroliše termostatom	da													da			da
80	Slavine na lavabou i ostale komande treba da su jed- noručne da mogu da se aktiviraju pesnicom ili da se kontrolišu elektronski	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da	da	da
81	Slavine na lavabou treba da su tipa poluga sa minima- nom razdaljinom od centra rotacije do vrha ručice od najmanje	75								150								75
82	Slavine na lavabou ne treba da imaju oprugu	da		ako opru- ga postoji, treba da ostane otvorena minim. 10 sek.					da					da			da	da
83	Slavine sa senzorom koje se aktiviraju ručno ostaju otvorene minimum			10 sek.														10 sek.

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
Temperatura vode																		
84	Temperatura vode ne treba da prelazi	55 °C		49 °C			40 °C										43 °C	55 °C
85	Temperatura vode kontroliše se termostatom ili ventilom za izjednačavanje pritiska	da	da											da	da		da	da
Dodatni pribor																		
86	Treba da se obezbedi barem jedan komad od svega što predstavlja dodatni pribor u toaletu čiji su delovi koji se koriste i komande postavljene iznad poda na maksimalnoj visini od	1200	1200		1200		1000			1200		da se lako mogu dohvatiti		1200	900 - 1100	1200	900 - 1200	1200
Kuke za kapute																		
87	Maksimalna visina kuke za kapute od poda	1200	1200	1220			pogodno lociran				1200	da se lako mogu dohvatiti		1300	1200 - 1350		1200	1200
88	Maksimalna projekcija kuke za kapute od zida	40	50											40			50	40
89	Kuka za kapute treba da se postavi na bočni zid kabine WC-a	da	da											da			da	da
Ogledalo																		
90	Barem jedno ogledalo postavljeno tako da mu je donja ivica od poda ne više od	1000	1000	1015		900	pogodno locirano			820 (na gornjem delu lavaboa)		da se mogu lako dohvatiti		1000	900	1000	1000	900
Držač za sapun																		
91	Tamo gde postoji držač za sapun u pristupačnom toaletu, treba da je od poda na visini ne većoj od	1100	1200	1220 (nema pul-ta) 1120 (preko pul-ta)	1200		pogodno postavljen					da se može lako dohvatiti		1000 - 1200	900 - 1100	1200	900 - 1200	900 - 1100
92	Tamo gde postoji držač za sapun u pristupačnom toaletu, treba da postoji mogućnost da se sapun jednom rukom istisnuti na dlan iste te ruke	da					odgovarajućeg dizajna											da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolja rešenja
93	Tamo gde postoji držač za sapun na pristupačnom lavabou treba da je postavljen najdalje toliko da ga osoba koja sedi za lavaboom može dohvatiti (s prednje strane lavaboa)	500					da					da se može lako dohvatiti		postavljen u neposrednoj blizini umivaonika			pristupačno korisniku kolica	postavljen u neposrednoj blizini umivaonika
Polica																		
94	Minimalna dužina i širina police ili pulta	200 x 400												200 x 400		nisu dozvoljene		200 x 400
95	Polica je postavljena od poda na visini ne većoj od	1200		1015 - 1220						820, i pričvršćena za lavabo				900 - 1100	900 - 1100			900 - 1100
Držač za toalet papira																		
96	Držač za papir treba da je postavljen tako da se papir uzima od poda na visini od	600 - 700		355 - 485			pogodno lociran			da mu je lako prići		da se može lako dohvatiti	na dohvat ruke	50 - 250 od vrha daske na WC-u	visina daske na šolji - 700	na visini od 50 - 1200 od poda		600 - 700 i ispod hvataljke
97	Držač za papir treba da je postavljen tako da se papir uzima u liniji sa prednjim delom daske za WC	da		180 - 230 ispred šolje										maks. 300 od prednje ivice šolje i ispod hvataljke	da			180 - 230 ispred toaleta i ispod hvataljke
Osvetljenje																		
98	Minimalni nivo osvetljenosti u toaletima kod komandi gde je neophodno čitanje	200 lx					dobro osvetljene		100 lx	200 lx					200 lx		100 lx	200 lx
99	Minimalni nivo osvetljenja u toaletima kod komandi	100 lx							200 lx	200 lx				100 lx	200 lx		200 lx	200 lx
Oznake/Displeji																		
100	Informacije na displejima treba da su na površini koja je bez odsjaja	da												da su jasno vidljive				da

B:	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
101	Informacije na displejima treba da prate taktične i/ili zvučne informacije	da												da imaju taktičnu površinu i među- narodni simbol za pristupač- nost				da
102	Informacije na displejima treba da su u kontrastnoj boji	da												da				da

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA	Ogledalo od poda do plafona ne treba da se postavlja tamo gde bi odbijalo svetlost u stazu. Upotreba nagnutih ogledala takođe treba da se izbegava.
2	CSA	Ulazi bez vrata lakši su za sve. Ako toalet ima vrata, prednost se daje jednim vratima u odnosu na dvoj <u>a</u> u nizu.
3	CSA	Dodatni pribor kao što su držači za peškire i kante za smeće treba da se postavi blizu lavaboa i da ne štrči u stazu kretanja.
4	ADAAG	Pogodnosti kao što su stolovi za presvlačenje beba moraju biti pristupačne ljudima sa invaliditetom kao i ostalim korisnicima. Međutim, prostor za manevrisanje kod šolje ne smeju da ometaju stolovi za presvlačenje beba i druge pogodnosti.
5	Australija	Ljudi sa invaliditetom koji prelaze iz kolica na šolju vrše na dasku i držače pritisak veći od prosečnog.
6	Australija	Preporučuje se toalet za oba pola u delovima koje koriste ljudi uopšte (tj.tržni centri, sportski centri i hoteli), gde bi osoba sa invaliditetom mogla biti u pratnji osobe suprotnog pola. Nije neophodno da se pristup nekom objektu ograničava za upotrebu od strane samo jednog pola. (Pogledati odeljak ZASEBNI TOALETI za više informacija o toaletima za oba pola.)
7	Singapur	Hvataljke treba da su u kontrastu sa bojom pozadine da pomognu vidljivosti.
8	Singapur	Paravani koji se pružaju izvan prednje ivice pisoara treba da imaju minimalnu čistu širinu od 750 mm.
9	Singapur	Sedište za decu treba da se postavi u zasebnim toaletima za osobe sa invaliditetom, i treba da je postavljena tako da ne predstavlja prepreku korisnicima kolica.
10	Singapur	Tamo gde nema prostorije za prepovijanje dece, treba da postoji daska na rasklapanje za menjanje pelena i u muškim i ženskim toaletima ili u zasebnim toaletima za osobe sa invaliditetom, tako da i majke i očevi mogu da koriste prostoriju.
11	Singapur	Ako se daska za prepovijanje nalazi u kabinama, preporučuje se rasklopiva daska da se uštedi na prostoru i izbegne stvaranje prepreka korisnicima kolica.
12	Singapur	Prekidači, kuke za kapute i slični predmeti treba da su u jakom kontrastu sa pozadinom.
13	Singapur, CSA	Zasebni toaleti treba da su opremljeni vodoopornim dugmetom za slučaj opasnosti ili gañjanom za aktiviranje zvona. On treba da bude lako dostupan (blizu toaleta i umivaonika), postavljeno na 400 - 600 mm iznad poda i u boji koja je u kontrastu sa pozadinom. Treba da postoji natpis "za slučaj opasnosti" istaknut pored dugmeta ili gañjana. Neko treba da je dostupan u svako doba da odgovori na poziv u slučaju opasnosti.
14	Južnoafrička Republika	Poželjno je da su lavaboi postavljeni na pult, ne preporučuju se lavaboi na postoljima.
15	Švedska	Treba bi uzeti u obzir da iljude sa oštećenjima sluha treba obavestiti alarmima za uzbunu.
16	ICTA	U WC-u sa automatskim puštanjem vode treba da se omogući dovoljno vremena i fleksibilnost pokreta, da se spreči prerano puštanje vode dok se WC još uvek koristi.
17	ICTA	Temperaturu vode treba održavati iznad 50°C kako bi se sprečio razvoj bakterija u sistemu za vodu.
18	ICTA	Dodatna kuka za kapute može se postaviti na 1400 mm od poda.
19	ICTA	Vizuelni alarmi treba da se postave u toaletima da ljude koji su gluvi i teže čuju obaveste u slučaju opasnosti.
20	ICTA	Hvataljke ne treba postavljati na pregradne zidove jer ne pružaju dovoljan oslonac za hvataljke.
21	UN	Prostor između dve slavine ne treba da je manji od 200 mm.
22	UN, Južnoafrička Republika	Leva slavina treba da je povezana na snabdevanje toplom vodom.

ZASEBNI TOALETI

Zasebne pristupačne toalete mogu da koriste muškarci, žene i deca. Oni imaju odgovarajući prostor za korisnika ili člana porodice.

Zasebni toaleti preporučuju se u delovima objekata gde osoba sa invaliditetom može biti u pratnji osobe suprotnog pola. Kao odgovor na potrebu za objektima univerzalnijeg dizajna, **zasebni pristupačni toaleti sve se više uključuju u javne objekte.**

Otvor vrata na toaletu (9) varira od 750 mm u Južnoafričkoj Republici do 950 mm u Londonskom AFG. Pošto je zaseban pristupačan toalet predviđen za osobe s pratnjom, Ekspertska grupa preporučuje da je najbolje rešenje za čistu širinu poda 900 mm.

Veličina prostorije (9) varira od zemlje do zemlje, 1500 x 2000 mm u Irskoj, 1600 x 2000 mm u Australiji i 2280 x 2290 u AFG. AFG je spreman na to da se smeste ljude koji koriste velika elektro motorna kolica i skutere. Za najbolje rešenje odabrana je mera 1800 x 1700 mm koju je navela Južnoafrička Republika. Mnogi zasebni toaleti imaju dve ili više instalacija da bi svima bilo lakše da ih koriste.

Tehničke specifikacije za umivaonik, toalet i dodatke date su u odeljku Toaleti.

Singapur navodi da treba da postoji najmanje jedan zaseban toalet na svakom nivou zgrade gde su neophodni toaleti. Kanadski standard predlaže da gde postoji nekoliko zasebnih toaleta na različitim lokacijama, šolja treba da ima prostor za transfer na različitim stranama kako bi odgovorili na potrebe što većeg broja ljudi.

Zasebni toaleti

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Opšte																		
1	Toalet treba da ima jednu šolju i jedan lavabo	da	da	lavabo i 2 šolje ili 1 šolja + 1 pisoar				da		šolja ili kada ili tuš				da		da	da	da
Konstrukcija glavnih vrata																		
2	Treba da postoji mogućnost da se brava na vratima toaleta koristi jednom rukom bez čvrstog stiska, stezanja ili uvrtanja zgloba.	da		da								da se mogu lako pronaći		da	daje se prednost		da	da
3	Za otvaranje brave na vratima toaleta potrebna je sila ne veća od	22 N		22,2 N										22 N	19,5 N		22 N	19,5 N
4	Minimalan čist otvor za glavna vrata toaleta treba da je	810	800	815						750		800		900	800	750	950	900
5	Vrata treba da imaju kvaku u obliku poluge	da	da							da, duga 150 mm				da	daje se prednost		da	da
6	U hitnim slučajevima treba da postoji mogućnost da se vrata toaleta mogu otvoriti sa spoljne strane	da								da				da	da	da	da	da
7	Za mere o ulaznim vratima na zasebnim toaletima, pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Površina poda																		
8	Minimalna površina poda ne treba da je manja od	3,5 m²										2,25 m²						3,0 m²
9	Minimalna dužina x dubina toaleta od zida do zida treba da je	1700 x 1700	1700 x 1700					1500 x 2000		1800 x 1700		1700 x 1700		1750 x 1750	1600 x 2000	1500 x 1500	2280 x 2290	1800 x 1700
Hvataljke																		
10	Za mere o hvataljkama pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da			da	da	da		da	da	da	da	da	da	da

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Lavabo																		
11	Za mere o lavaboima pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da	da	da
Šolje i komande za puštanje vode																		
12	Za mere o daskama na WC šolji i komandama za puštanje vode, pogledati odeljak TOALETI	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da	da	da	da	da
Dodaci																		
13	Za mere o dodacima (držačima za sapun, kukama za kapute, ogledalima, posudama, držačima za toaletni papir) pogledati delove koji se na njih odnose u odeljku TOALETI	da	da	da	da	da	da			da		da		da	da	da	da	da
Oznake/Displeji																		
14	Za informacije o displejima/oznakama pogledati odeljak TOALETI	da		da										da	da		da	da
Osvetljenje																		
15	Za informacije o osvetljenju toaleta pogledati odeljak TOALETI	da								da				da			da	da

Zasebni toaleti Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	CSA, Singapur	Daje se prednost toaletima postavljenim na zid jer daju dodatni prostor u nivou nožnih prstiju.
2	CSA	Kada su u pitanju veliki držači za toalet papira, prednost se daje onima koji su uvučeni, pošto se ne preporučuju držači koji ometaju upotrebu hvataljki.
3	CSA, Južnoafrička Republika	Poželjno je da su lavaboi postavljani na pult, ne preporučuju se lavaboi na postoljima.
4	CSA	Ne preporučuju se lavaboi koji su plitki, sa usponskim slavinama.
5	CSA	Ručka slavine kad je ona zatvorena, treba da je okrenuta napred.
6	CSA	Treba postaviti ogledalo od poda do plafona kako bi bacalo odsjaj na stazu. Takođe treba izbegavati nagnuta ogledala.
7	CSA	Zasebni toaleti označavaju se znakom koji predstavlja muškarca, ženu i međunarodnim simbolom za pristupačnost.
8	CSA	U zasebnim toaletima treba obezbediti čist prostor oko toaleta, koji odgovara potrebama osobe i njenog personalnog asistenta prilikom transfera.
9	CSA	Tamo gde postoji nekoliko zasebnih toaleta na različitim mestima, poželjno je postaviti WC šolju kod koje se transfer može obaviti s obe strane da bi se prešlo sa strane koja više odgovara.
10	Irska	Ako postoje samo 2 toaleta za oba pola, obezbediti barem jedan koji je pristupačan.
11	Švedska	Treba bi uzeti u obzir da ljude sa oštećenjima sluha treba obavestiti alarmima za uzbunu.
12	Južnoafrička Republika	Spoljna vrata treba da imaju odgovarajući uređaj da pokažu da li je kabina zauzeta.
13	Singapur	Držači za peškire i sapune, sušilice za ruke, kanta za smeće, kanta za sanitarni otpad, prekidači, kuke za kapute i ostali dodaci treba da su u kontrastnoj boji i tonu u odnosu na pozadinu.
14	Singapur	Dodaci treba da se nalaze u neposrednoj blizini pristupačnog lavaboa.
15	Singapur	Svetlo treba postaviti tako da ne sija direktno na ogledalo.
16	Singapur, CSA	Zasebni toaleti treba da su opremljeni vodoopornim dugmetom za slučaj opasnosti ili gajtanom za aktiviranje zvona. On treba da bude lako dostupan (blizu toaleta i umivaonika), postavljeno na 400 - 600 mm iznad poda i u boji koja je u kontrastu sa pozadinom. Treba da postoji natpis "za slučaj opasnosti" istaknut pored dugmeta ili gajtana. Neko treba da je dostupan u svako doba da odgovori na poziv u slučaju opasnosti.
17	Singapur	Taktilni znaci sa piktogramima treba da označavaju da li je toalet muški ili ženski.
18	Singapur	Na svakom spratu zgrade gde su neophodni toaleti, treba da postoji barem jedan zaseban toilet za korisnike kolica i za muškarce i žene ili treba da postoji jedna kabina za korisnike kolica u muškom i ženskom toaletu.
19	Singapur	Sedište za decu treba da se postavi u zasebnim toaletima za osobe sa invaliditetom, i treba da su postavljena tako da ne predstavljaju prepreku korisnicima kolica.
20	Singapur	Tamo gde nema prostorije za prepovijanje dece, treba da postoji daska na rasklapanje za menjanje pelena i u muškim i ženskim toaletima ili u zasebnim toaletima za osobe sa invaliditetom, tako da i majke i očevi mogu da koriste prostoriju.
21	Australija	Ljudi sa invaliditetom koji prelaze iz kolica na šolju vrše na dasku i držače pritisak veći od prosečnog.
22	Australija	Preporučuje se toalet za oba pola u delovima koje koriste ljudi uopšte (tj. u tržnim centrima, sportskim centrima i hotelima), gde bi osoba sa invaliditetom mogla biti u pratnji osobe suprotnog pola. Nije neophodno da se pristup nekom objektu ograničava za upotrebu od strane samo jednog pola.

RADNA MESTA (UKLJUČUJUĆI KOMPJUTERSKE SOBE)

Manevrisanje po kompjuterskim sobama na radnim mestima zahteva odgovarajući prostor. Mere za čistu širinu na radnim mestima i u računarskim sobama (1) kreću se od 900 mm (Singapur) do 1600 mm (Liban), a najbolje rešenje je 920 mm.

Singapur, SAD i Kanada svi nalažu da radna mesta imaju **odgovarajući pristup (2), prostor za manevrisanje (3) i pristupačnu radnu površinu (4)** za kojom može da sedi neko ko koristi kolica. O nivoima osvetljenosti govore Kanada, SAD, Južnoafrička Republika, Singapur i Australija (6), gde bi iskustvo koje se pokazalo najbolje bilo **200 luksa**, što je važno da svi uzmu u obzir.

Informacije na displejima treba da su pristupačne svima uključujući i slabovide ljude. SAD, Kanada, Španija i Singapur takođe nalažu da se pružaju taktilne i čujne informacije (8), da oznake budu u kontrastnoj boji i na površini bez odsjaja. Ovo su odlične preporuke koje povećavaju čitljivost i date su u odeljku Oznake.

Neki odlični komentari koje je dala Švedska jesu da **sto ili radna površina mogu da se prilagođavaju**, da elektro i magnetna polja od svetlosnih instalacija budu ograničena pošto mogu da ometaju slušna pomagala i konačno da se **dodatno osvetljenje može samostalno kontrolisati kako bi se regulisala distribuciju svetlosti i stepen osvetljenja da bi odgovorilo na pojedinačne potrebe**.

ICTA je dala komentar da treba da postoji **bočni pristup kartotekama** i da ispod stolova ne treba da bude konstrukcija u vidu ukrštene šipke ispod ili bilo kakva prepreka koja bi ograničavala nekog ko koristi kolica. Oni dalje predlažu da **rotirajuće police, roletne i šalukatre, mogu da se prilagođavaju individualnim potrebama**. Preporučuju se stolice na točkove koji se mogu zakočiti kako bi se osoba bezbedno prebacila iz kolica. Takođe se predlažu neka zanimljiva prilagođavanja za osobe sa invaliditetom kao što se kancelarijska oprema sa **bežičnim daljinskim upravljanjem** ili sa komandama koje su na prednjoj strani.

Radna mesta

Br.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Austraiija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Prolaz																		
1	Minimalna širina prolaza je	920		915										900		1060		920
Pult / Sto / Radno mesto																		
2	Treba da postoji odgovarajući prostor za manevrisanje kako bi osobe u kolicima mogle da pridu delu predviđenom za sedenje	da		da										da		da		da
3	Za deo predviđen da u njemu sede osobe u kolicima treba da postoji odgovarajući prostor za manevrisanje da bi se prišlo stolu, prostoru za rad ili pultu	da	da	da										da		da		da
4	Na pultu treba da postoji niži deo bez barijera	da	da	da										da		da		da
5	Za mere o radnim mestima/visini stola i prostoru za kolena pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da			da				da	da	da			da
6	Nivo rasvete na površinama za rad treba da je najmanje	200 lx							100 lx	200 lx				100 lx	250 lx			200 lx
Komande																		
7	Za mere o komandama pogledati odeljak ANTROPOMETRIJA	da	da	da	da	da	da		da	da				da	da	da		da
Displeji																		
8	Informacije na displejima prate taktine i/ili čujne informacije, u kontrastu boja i na površini koja nema odsjaj	da				u kontrastu boje i bez odsjaja			da					da				da
9	Za bilo koje mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da		da

B.r.	Pitanje	Kanada CSA	Kanada NBC	SAD ADAAG	Meksiko	Urugvaj	Švedska	Irska	Španija	Južno- afrička Republika	Srbija	Filipini	Malezija	Singapur	Australija	Liban UN	Kanada AFG	Najbolija rešenja
Ostalo																		
8	Informacije na displejima prate taktike i/ili čujne informacije, u kontrastu boja i na površini koja nema odsjaj	da				u kontrastu boje i bez odsjaja			da					da				da
9	Za bilo koje mere o oznakama pogledati odeljak OZNAKE	da	da	da	da	da	da		da	da		da		da	da	da		da
Ostalo																		
10	Za mere o vratima pogledati odeljak VRATA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da		da
11	Za mere o kretanju, delovima za stajenje u redovima i prilazima pogledati odeljak PRILAZI	da	da	da	da	da			da	da		da	da	da	da	da		da

Radna mesta Komentari

Br.	Dokument	Komentari
1	Australija	Tamo gde postoji sistem za pojačavanje zvuka, treba obezbediti ili instalirati slušni sistem da se pomogne ljudima sa oštećenjem sluha.
2	Australija	Na glavnim vratima ili vratima od zatvorenog prostora treba postaviti znak koji pokazuje da postoji pomoćno sredstvo za slušanje. Tamo gde sistem za slušanje ne pokriva čitav prostor, granice dokle on doseže treba jasno označiti.
3	Švedska	Stolovi/radna mesta treba da su prilagodljivi kako bi odgovarali pojedinačnim potrebama.
4	Švedska	Važno je da se može dobro videti na radnim mestima i mestima gde se posao obavlja. Postavite dodatno osvetljenje, s mogućnošću regulacije distribucije svetla, nivoa osvetljenosti i distribucije, uzimajući u obzir potrebu za vizuelnim naporom i aktivnostima.
5	Švedska	Svetlosne instalacije i priključci treba da imaju dobru reprodukciju boje i da ne emituju toplotne talase, vidljivo ili nevidljivo treperenje, zvučnu ili UV radijaciju.
6	Švedska	Treba ograničiti elektro i magnetna polja svetlosnih instalacija.
7	ICTA	Zbog boljeg pristupa treba obezbediti bočni pristup kartoteci.
8	ICTA	Treba izbegavati prekomernu upotrebu ukruštenih šipki, oštre uglove i nogare čija se visina podešava pomoću zavrtnja.
9	ICTA	Treba obezbediti potpuno prilagodljiva radna mesta, uključujući površine stola, stolice, oslonce za noge i radne površine.
10	ICTA	Zidne draperije mogle bi da apsorbuju zvuk.
11	ICTA	Okrugla ili ovalna ploča stola na postolju omogućuje pristup sa svih strana.
12	ICTA	Pojedinačna radna mesta u kancelariji treba da su osmišljena tako da budu u krug.
13	ICTA	Trebalo bi obezbediti osvetljenje koje se može podešavati i koje je od 100 do 400 luksa.
14	ICTA	Razmislite o korišćenju rotirajućih ormara na točkovima na radnim mestima i u delovima za odlaganje stvari.
15	ICTA	Postaviti utišivače na sisteme za grejanje kako bi se smanjio nivo buke na radnim mestima.
16	ICTA	Postaviti roletne/šalukatre da se smanji odsjaj i direktno sunce.
17	ICTA	Treba da postoji mogućnost da se točak stolice može zakočiti kako bi osoba mogla da se premesti iz kolica.
18	ICTA	Kancelarijska oprema treba da ima bežično daljinsko upravljanje i/ili komande koje se nalaze s prednje strane.

** Obratiti pažnju da se komentari u ovom odeljku takođe odnose na odeljke Biblioteke i Računarske sobe

3] NAJBOLJA REŠENJA IZ PRAKSE: PRIMERI I PRIMENA

Prilazi – čista širina

Staza za pešake je čista i široka, oivičena kamenjem koje je u kontrastnoj boji i teksturi u odnosu na kamenje na glavnom putu. Postoji širok, čist put između uličnih elemenata i prodavnica, drveće je u ravni sa uličnim mobilijarom. Osim toga, nema rešetki ili površinskih opasnosti na stazi. Ova fotografija ulice pokazuje primer najboljeg rešenja u dizajnu. Ona ilustruje trotoar sa klupama, uličnu rasvetu, kante za smeće, drveće i izloge prodavnica.

Svi izlozi prodavnica su u ravni sa desne strane, a svi znakovi su viseći. Nema prepreka ili robe ispred prodavnica na stazi.

Ulični mobilijar, uključujući klupe, rasvetu, kante za smeće, postavljen je u istoj liniji sa leve strane trotoara. Ovakav dizajn eliminiše opasnost ili opasnost od isturenih objekata koje ne može otkriti neko ko ne vidi. Ovakav dizajn takođe daje dobre znake za snalaženje u prostoru.

Fotografiju dostavio Eduardo Álvarez

Pristupačni aparati za izdavanje karata

Ovaj pristupačan automat za izdavanje karata predstavlja dobar primer najboljeg rešenja iz prakse pošto ga mogu koristiti svi.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Dugmići i uputstva u kontrastnoj su boji u odnosu na pozadinu, tekst i slova su veliki i laki za čitanje svima. Dugmići su takođe krupni i lako ih je pritisnuti.

Komande su na odgovarajućoj visini od poda, tako da ih mogu dohvatiti ljudi koji sede ili stoje. Aparat se nalazi na stazi sa odgovarajućim prostorom za manevrisanje ispred njega.

Mesto sa koga dolazi zvučni signal jasno je obeleženo taktilno i Brajevim pismom, pa ga tako mogu koristiti ljudi koji su slepi ili oštećenog vida ili oni koji više vole audio format.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Sredstva za komunikaciju – vizuelna obaveštenja

Izlaganje tekstualnih obaveštenja na transportnim terminalima obezbeđuje da svi dobiju važne informacije.

Ovaj dobro naglašen znak sa odgovarajućim simbolom pristupačnosti za ljude sa oštećenjima sluha upozorava

sve na položaj vizualnih obaveštenja. Tekstualna obaveštenja daju se zajedno sa audio obaveštenjima, objavljujući kašnjenje letova, otkazivanje i hitne poruke. Ovo je odličan primer iz prakse u komunikaciji.

Sredstva za komunikaciju – video i elektronske oznake

Ovaj primer najbolje prakse ilustruje displej kojeg koristi različiti broj medija.

Video i elektronska oznaka nalazi se na transportnom terminalu. On kombinuje zvučne i tekstualne informacije kao i slikovna objašnjenja dajući detalje o informacijama u vezi sa bezbednošću i procedurama za proveru putnika.

Tekst u dnu ekrana dobro je naglašen, a zvučni signal automatski se prilagođava nivou buke okolnog ambijenta kako bi se obezbedila maksimalna čujnost.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Fotografiju dostavio Andrés Balcázar de la Cruz

Pokazivači pravca i uočljiva obaveštenja

Ova fotografija ilustruje pešački prelaz sa taktilnim pokazivačima pravca koji vode do ruba ivičnjaka koji ima uočljivu površinu upozorenja duž ivice gde se ivičnjak spaja sa ulicom.

Taktilni pokazivači opasnosti su zarubljene kupe i paralelni su s kolovozom, nalaze se uz kolovoz kako bi vizuelno i taktilno pokazali da se približavate ulici.

Taktilni pokazivači pravca sa izdignutim linijama pokazuju pravac kretanja. Uočljivi pokazivači pravca uspravni su u odnosu na kolovoz, i služe da pokažu ljudima gde se nalazi pešački prelaz.

Trotoar i ivičnjak skoro su u istom nivou, čime se smanjuje opasnost od saplitanja pešaka. Pešački prelaz takođe je jasno obeležen trakama kontrastne boje i osvetljenja u odnosu na kolovoz.

Liftovi

Ova fotografija prikazuje dva veoma velika lifta.

Automatska vrata lifta nalaze se na sredini kabine lifta i otvaraju se skoro do pune širine lifta, primer najboljeg rešenja iz prakse koji omogućuje svima, uključujući ljude koji koriste skutere i kolica, da lako uđu u lift i izađu iz njega.

Direktno ispred vrata lifta nalaze se dve taktilne tačke u kontrastnoj boji. Tačke se dosledno koriste u ovom objektu da označe prisustvo liftova, primer najboljeg rešenja iz prakse koji cene ljudi koji vide kao i oni sa oštećenjima vida.

Dugme za pozivanje lifta u hodniku nalazi se između dva lifta i postoji veliki prazan prostor koji omogućuje svim korisnicima da lako priđu i pritisnu dugme. Veliko dugme je u kontrastnoj boji u odnosu na boju zida i ima vizuelnu funkciju da osvetljava prostor koji ga okružuje. Osim ove vizuelne funkcije, postoji i zvučna funkcija koja ispušta zvuk kad se dugme pritisne.

Fotografiju dostavila Betty Dion

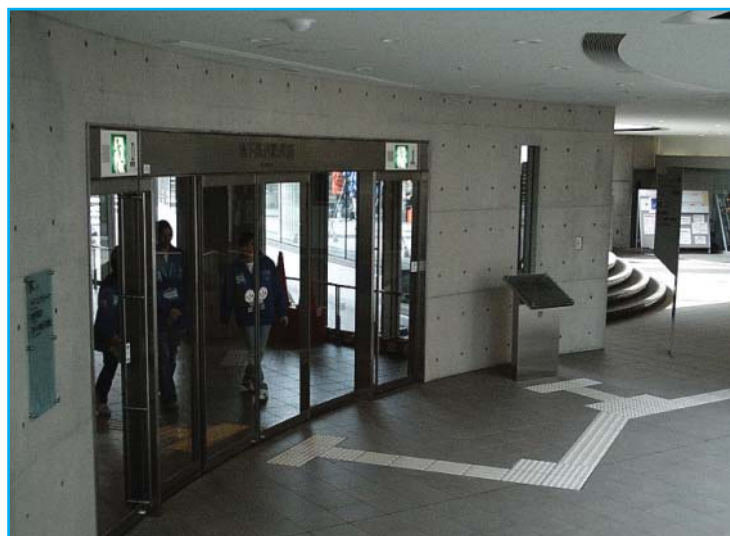
Fotografiju dostavio
Andrés Balcázar de la Cruz

Lift – dugmići za pozivanje lifta

Ova fotografija dugmića za pozivanje lifta koji se nalaze u hodniku uz vrata lifta prikazuje primer najboljeg rešenja iz prakse koji odgovara svim korisnicima, bez obzira na sposobnosti.

Vertikalna tabla koja sadrži dugmiće za pozivanje lifta od nerđajućeg je čelika, i nalazi se na kamenoj ploči koja je u kontrastnoj boji i teksturi sa okolnim zidom.

Postoje dve vrste dugmića za pozivanje, viši za ljude koji stoje i niži za one koji sede ili su nižeg rasta. Postoje strelice za gore/dole na dugmićima, koji su taktilni i u kontrastnoj boji. Iznad dugmića za pozivanje lifta nalazi se veliki osvetljeni pokazivač sprata koji pokazuje gde se lift nalazi.

Fotografiju dostavio Andrés Balcázar de la Cruz

Ulaz – taktilni sistem za orijentaciju

Ovaj primer najboljeg rešenja iz prakse prikazuje sistem za orijentaciju koji će ljudima pomoći da pronađu informacije o objektu koji će ih odvesti do glavnih ulaznih vrata.

Uočljivi pokazivači pravca koji su u kontrastu sa površinom poda vode od trotoara do uprave zgrade, a potom do ulaza s automatskim vratima. Položaj i shema pokazivača pravca dosledno se primenjuju da bi pružili informacije za orijentaciju.

Vrata su boje koja je u kontrastu sa okolinom i staklena vrata imaju ivice u kontrastnoj boji. Kako bi se sprečilo da ljudi, naročito oni sa oštećenjima vida, ne nalete na staklene delove, staklena vrata i staklene ploče sa strane imaju nalepnice/markere ugravirane u nivou očiju koji služe kao referentna tačka koja pokazuje postojanje staklenih ploča.

Fotografiju dostavio Eduardo Álvarez

Protivpožarna zaštita – zaštićeni prostor/prostor za pomoć pri evakuaciji

Ova fotografija pokazuje jedan deo za pomoć pri evakuaciji na stepeništu gde ljudi koje ne mogu da se evakuišu mogu da sačekaju dok ne stigne pomoć.

Postoji ravno odmorište dovoljno veliko da može da primi osobu koja koristi kolica, i ono se nalazi van

staze kretanja ljudi koji koriste stepenice. Položaj dela za evakuaciju jasno je obeležen i uočljiv za sve, i on je prikazan na planu za protivpožarnu zaštitu.

Ovaj prostor za pomoć pri evakuaciji nalazi se van stepeništa u predelu koji ima vrata koja su otporna na vatru radi bolje zaštite.

Protivpožarna zaštita i plan evakuacije

Najbolja ~~praksa~~ u obezbeđivanju zaštite svih posetilaca neke zgrade zahteva da evakuacija i planovi za slučaj opasnosti uključuju strategije koje odgovaraju potrebama osoba s invaliditetom.

U objektu na ovoj slici, preduzete su mere da se obezbedi da jedan lift radi barem 30 minuta pošto se uključi alarm za uzbunu zbog požara. Ovo uključuje sistem koji pravi pozitivan pritisak u otvoru lifta kako bi se zatvorio dotok vazduha, da bi otvor, kabina i mesto za čekanje ispred lifta na svakom spratu ostali bez dima. Osim toga, vrata i zidovi lifta otporni su na vatru u toj meri da mogu da zaustave napredovanje vatre do 30 minuta.

Unutar zgrade, svaki sprat je podeljen u dva velika odeljka u slučaju požara. U odeljku gde se lift ne može koristiti za vreme požara, postoji zaštićeni prostor za pomoć/evakuaciju koji ima dugme za slučaj opasnosti povezano sa centrom za stalno praćenje. Svaki odeljak takođe je opremljen stolicom za evakuaciju koja pomaže u evakuaciji ljudi sa motornim oštećenjima. Unutrašnja vrata prolaza za evakuaciju imaju uređaje za automatsko otvaranje i anti panik kvaku pri evakuaciji.

Zgrada je opremljena integrisanim alarmima niske frekvencije i zvučnicima za prenos uputstava svima u zgradi. Svi planovi za evakuaciju postavljeni su tako da se mogu pročitati iz sedećeg i stojećeg položaja. Oni takođe imaju piktografe i uputstva za bezbednu evakuaciju ljudi sa invaliditetom.

Fotografiju dostavila Elisabet Svensson

Fotografiju dostavio Elisabet Svensson

Zgrade kulturne baštine: poboljšanje pristupačnosti i bezbedna evakuacija

Palata Rangel izgrađena je oko 1660. i u njoj je od 1750. u Svei smešten apelacioni sud. Projekat unapređenja koji je sproveden kako bi se povećala pristupačnost i uslovi za evakuaciju osoba sa invaliditetom pokazuje kako se principi univerzalnog dizajna mogu koristiti da poboljšaju pristup i kao rezultat imaju najbolje rešenje u očuvanju kulturnog nasleđa zgrada.

Istorijska zgrada je već imala pristupačan bočni ulaz, smatralo se, međutim, da je isto tako važno učiniti glavni ulaz pristupačnim.

Originalno je postojao stepenik na glavnom ulazu, koji je sklonjen tako što je povećan nivo tla. Ravnim glavnim ulazom pre nego da je napravljena rampa na stepeniku pokazuje se primer inkluzivnog i univerzalnog dizajna, najbolje rešenje kojim je zgrada napravljena pristupačnom za sve.

Stepenišni lift postavljen je kako bi ljudi sa invaliditetom mogli da uđu u prednje dvorište odmah ispred zgrade kod glavnog ulaza, čime je stvorena inkluzivna sredina. Teška ulazna vrata dobila su i mogućnost automatskog otvaranja čime je omogućen lakši pristup svima.

Kuhinja – komande na šporetu s prednje strane

Ova fotografija prikazuje kontrolnu tablu šporeta i rerne koji je laka za korišćenje svima.

Komande šporeta i rerne nalaze se s prednje strane, zbog čega ih svi mogu lako i bezbedno koristiti, uključujući ljude koji koriste kolica ili ljude niskog rasta. Najbolje rešenje u dizajnu proizvoda eliminiše potrebu da korisnici posežu preko vrelih elemenata da bi dohvatili komande.

Komande su dobro naglašene zbog čega ih je lako videti, što uključuje i ljude sa oštećenjima vida. Okrugla dugmeta mogu se lako uhvatiti i daju čujnu, vizuelnu i taktilnu povratnu informaciju da je dugme okrenuto. Izdignut prostor oko dugmeta takođe daje čujnu i taktilnu povratnu informaciju tokom aktivacije.

Osim toga, gornja površina šporeta daje vizuelnu povratnu informaciju da je element uključen kako bi se ljudi sprečili da dodiruju deo koji je vreo.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Ormari i odlaganje stvari

Fotografija prikazuje grupu ormara koji mogu biti različitih visina, što je **primer** najbolje prakse koji ih čini pristupačnim za najveći broj korisnika.

Vrata ormara su kontrastne boje u odnosu na okolne zidove, ali i u odnosu na pregrade ormara. Svaki ormar ima broj i nalepnicu. Nalepnica, kao i broj na njoj, u kontrastu je sa pozadinom, a brojevi su taktilni. Ovaj **primer** najbolje prakse omogućuje svima da lako pronađu svoj ormarić, uključujući i ljude s oštećenjima vida.

Blizu ormarića nalazi se klupa za ljude koji žele da sednu dok uzimaju stvari iz ormarića, ili dok se presvlače. Ova odlika najbolje prakse nailazi na odobravanje svih naročito ljudi sa motornim oštećenjima kao i onih sa smanjenom okretnošću.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Parking – znaci upozorenja za pešake

Čujni i vizuelni znaci upozoravaju pešake kada auto izlazi iz garaže za parkiranje. Pažnja je ipak neophodna i od strane vozača i od strane pešaka, ali ovaj **primer** najbolje prakse prikazuje sistem upozorenja u više formata koji uključuje ljude koji vide kao i one koji ne vide.

Rampe

Ova fotografija prikazuje rampu koja vodi do ulaza u zgradu, napravljenu od materijala koji ne klizi.

Rampa ima nagib od 1:15, što je **primer** najbolje prakse koji omogućuje najvećem broju ljudi da bezbedno i samostalno koriste rampu.

Postoji i rukohvat u dve visine sa obe strane rampe, **primer** najbolje prakse koji omogućuje korisnicima da odoberu rukohvat koji im najviše odgovara. Rukohvat se prostire preko vrha i podnožja rampe kako bi ljudi mogli da se oslone pre nego što se popnu na rampu.

Rampa je ograđena kamenjem koje je u kontrastnoj boji sa okolnim prostorom dvorišta, što je **primer** najbolje prakse koji daje vizuelni znak da rampa postoji.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Tuš kabina

Ova fotografija prikazuje potpuno pristupačan tuš i za osobe koje hodaju i za one koje koriste kolica, što je najbolje rešenje u svim javnim objektima.

Nema ruba na ulazu u tuš, samo neznatno izdignuta brazda u podu, što je primer najboljeg rešenja u praksi za sve pošto otklanja opasnost od saplitanja koju predstavljaju ivičnjaci. Neznatni nagib brazde takođe osigurava bolji odvod u tuš kabini.

Ima dovoljno prostora za manevrisanje u kabini za lak transfer iz kolica na klupicu na rasklapanje. Postoji i hvataljka uz klupicu koja ne klizi i koja pomaže prilikom transfera. Kad je klupica podignuta, ima dovoljno prostora za manevrisanje da se dozvoli upotreba stolice za ravan tuš ako je to potrebno.

Tuš ima dugačko crevo koje može da se drži u ruci, ili se može staviti na vertikalnu cev koja klizi i fiksirati na željenu visinu da bi ruke bile slobodne, što je pogodno svim korisnicima. Vertikalna cev postavljena je tako da ne ometa korišćenje hvataljke. Slavina ima polugu koja omogućuje da se reguliše temperatura kako bi se izbegla mogućnost opekotina, što je dobro za bezbednost svih.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Fotografiju dostavila Betty Dion

Stepenice i rukohvati

Ova fotografija prikazuje stepenište u transportnom objektu koje je primer dobre prakse. Stepeništa imaju uočljivo upozorenje koje je taktilno i u kontrastnoj boji u dnu stepenica, udaljeno za jednu širinu

gazišta od donjeg stepenika. Na ivici svakog stepenika postoji traka u kontrastnoj boji i teksturi. Stepenik je zatvoren i u kontrastnoj boji u odnosu na gazište. Postoji ravno odmorište na polovini stepeništa kako bi se korisnici odmorili ako je to neophodno.

Rukohvati se nalaze s obe strane stepenica, okrugli su i lako se mogu uhvatiti. Rukohvati su neprekidni duž čitavog stepeništa i nastavljaju se za celu širinu stepeništa od dna poslednje stepenice. Produžetak rukohvata omogućava korisnicima da se drže dok ne budu bezbedno na donjem nivou ako silaze ili da se oslone pre nego što počnu da se penju.

Bazeni

Ovaj bazen opremljen ugrađenim stepenicama, a ne lestvama ilustruje princip univerzalnog dizajna – lako za upotrebu.

Svaki stepenik koji se spušta u bazen ima traku na ivici u kontrastnoj boji usled čega je lako definistati svaki stepenik.

Rukohvat je postavljen tako da omogućuje korisnicima da stanu na ivicu bazena kako bi se uhvatili za rukohvat pre nego što počnu da se spuštaju niz stepenice u vodu. Rukohvat ima dve visine, što je primer najbolje prakse koji omogućava ljudima da se uhvate za rukohvat na najudobniji način tokom čitave dužine stepenica.

Blizu ivice bazena nalazi se široka traka od pločica u kontrastnoj boji, koja se neznatno izvija na gore pokazujući ljudima da se približavaju ivici bazena, što je odlična karakteristika bezbednosti za sve, a naročito za ljude koji imaju oštećenja vida.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Taktilni prikaz

Ova fotografija prikazuje taktilni prikaz jedne istorijske zgrade smeštene u parku. Interpretativni model je dat kako bi ljudima koji su slepi pružio priliku da dobiju slične informacije koje su na raspolaganju ljudima koji vide. Zgrada je umanjeni bronzani model koji slepim ljudima ili ljudima sa oštećenjima vida daje taktilni utisak o izgledu zgrade. Taktilni model je na jednoj platformi koja podseća na sto, sa praznim prostorom u visini kolena što daje mogućnost ljudima koji koriste kolica da takođe prođu taktilnom modelu.

Fotografiju dostavio Enrique Rovira Beleta Cuyas

Uz taktilni model nalaze se 3 table na Brajevom pismu koje daju opis istorijskog značaja zgrade. Table su pod uglom kako bi ih lakše čitali i ljudi koji sede i koji stoje.

Ovo je odličan primer najboljeg rešenja u praksi koja pruža slepim ljudima mogućnost da iskuse izgled i značaj jedne istorijske zgrade.

Zasebni toaleti

Ova fotografija prikazuje pristupačni zasebni toalet za oba pola. Toalet je nezavisan od muškog ili ženskog toaleta, što je odlika najboljeg rešenja u praksi koje ljudima sa invaliditetom kojima je potrebna pomoć u toaletu omogućuje da tu budu u pratnji osobe bilo kog pola. Postoji veliki prazan prostor sa strane toaleta na kojoj se prelazi i hvataljke koje ne klize postavljene iza i pored šolje. Stalak za toalet papir postavljen je u ravni sa prednjim delom šolje kako bi ga bilo što lakše dohvatiti iz sedećeg položaja. Osim toga, stalak je postavljen tako da ne ometa upotrebu hvataljki, što je primer najboljeg rešenja iz prakse koji cene ljudi koji se oslanjaju na hvataljke. Dugme za puštanje vode kontroliše infracrveni senzor, omogućujući laku upotrebu svima.

Fotografiju dostavila Betty Dion

Ispod lavaboa ima dovoljno prostora za kolena, a cevi su uvučene i odmaknute u pozadinu kako bi se izbegla opasnost da se neko opeče, što je najbolje rešenje iz prakse za bezbednost i udobnost. Ogledalo je postavljeno na visinu koja odgovara ljudima koji stoje i koji su korisnici kolica. Osim toga, priboru kao što je posuda za sapun, posuda za papirne ubruse i korpi za smeće može se lako prići od lavaboa, što je primer najboljeg rešenja iz prakse koji cene ljudi koji stoje kao i oni koji sede.

Toaleti – WC šolje i hvataljke

Ova fotografija prikazuje pristupačan toalet prikladno postavljen pored nosećih zidova. Ima dovoljno čiste širine sa strane predviđene za transfer, a i ispred šolje kako bi osoba mogla da postavi kolica da lakše pređe. Mehanizam za puštanje vode kontroliše automatski infracrveni senzor.

Tu si i uspravne hvataljke koje ne klize, postavljene na noseće zidove pored i iza šolje. Nema poklopca na šolji, ali postoji naslon za leđa da se ljudi oslone dok sede. Držač za toalet papir postavljen je ispod hvataljki, na dohvat ruke osobi koja sedi na šolji. Postavljen je tako da ne predstavlja prepreku za korišćenje hvataljke.

Fotografiju dostavio Andrés Balcázar de la Cruz

*Fotografiju dostavio
Andrés Balcázar de la Cruz*

Toaleti – pisoari

Ova fotografija prikazuje pristupačan pisaoar, koji se proteže skoro do poda. Pisoar s obe strane ima hvataljke koje ne klize, pored vertikalne hvataljke iznad pisoara. Hvataljke su u kontrastnoj boji u odnosu na okolni prostor.

Pisoar je opremljen infracrvenim senzorom za puštanje vode. Iznad pisoara nalazi se polica na koju ljudi mogu ostaviti svoje stvari, što znači većini ljudi. Takođe postoji veliki čist prostor ispred pisoara kako bi svi lakše manevrisali, uključujući ljude koji koriste kolica.

Orijentacija – znakovi za orijentaciju

Ova fotografija prikazuje taktilni plan sprata koji se koristi da olakša snalaženje na železničkoj stanici ljudima koji su slepi ili imaju oštećenje vida.

Mapa je napravljena tako da bude lako uočljiva, a simboli i tekst imaju dobar kontrast u boji i osvetljenju sa svojom pozadinom.

Mapa ima taktilna slova i simbole, a tekst je reljefan i na Brajevom pismu. Postoji legenda koja objašnjava piktografe koji se nalaze na taktilnoj mapi. Upotreba boje za označavanje ključnih elemenata dizajna i tačaka na kojima su ulazi dosledna je.

Kako bi se obezbedila bezbednost ljudi dok se kreću kroz stanicu, prostor gde se nalaze vidljivi pokazivači i vidljiva upozorenja prikazani su taktilnim replikama na mapi za snalaženje.

Fotografiju dostavila Elisabet Svensson

4] DODATAK

BIBLIOGRAFIJA

- Access Board. Americans with Disabilities Act Accessibility Guidelines (ADAAG) and Architectural Barrier Act (ABA) Accessibility Guidelines. U.S. Architectural and Transportation Barriers Compliance Board (The Access Board). Washington, D.C. 2004.
- Building Plan Department, Building and Construction Authority. Code on Barrier-Free Accessibility in Buildings. (ver. 1.0). Building Plan Department, Building and Construction Authority. Singapore. 2002.
- Canadian Commission on Building and Fire Codes. National Building Code of Canada. National Research Council. Ottawa, Canada. 1995 (2004 Revised).
- Canadian Standards Association. CAN/CSA B651-04, Accessible Design for the Built Environment. Canadian Standards Association, Mississauga, Canada. 2004.
- Council of Standards Australia, Committee ME/64 – Access For People with Disabilities. Design for Access and Mobility. Part 1: General Requirements for access – New Building Work. AS 1428.1 – 2001. Standards Australia. Sydney, Australia. 2001.
- Council of Standards Australia, Committee ME/64 – Access For People with Disabilities. Design for Access and Mobility. Part 2: Enhanced and additional requirements – Buildings and facilities. AS 1428.2 – 1992. Standards Australia. Sydney, Australia. 1992.
- The Council of the South African Bureau of Standards. South Africa Standard – Code of Practice – Accessibility of buildings to disabled persons, SABS 0246 Edition 1, The Council of the South African Bureau of Standards. Pretoria, Republic of South Africa. 1993.
- The Council of the South African Bureau of Standards. South African Standard – Code of Practice For The application of the National Building Regulations, SABS 0400-1990, first revision. The Council of the South African Bureau of Standards. Pretoria, Republic of South Africa. 1990.
- Department of Public Works and Highways, Department of Transportation and Communications and The National Council for the Welfare of Disabled Persons. Implementing Rules and Regulations as Amended of Batas Pambansa Bilang 344 (Accessibility Law): An Act to Enhance the Mobility of Disabled Persons by Requiring Certain Buildings, Institutions, Establishments, and Other Public Utilities To Install Facilities and Other Devices”. Department of Public Works and Highways and the Department of Transportation and Communications. Quezon City, Metro Manila, Philippines. 1982.
- Designable Environments. Accessible Facilities Guidelines. City of London, ON. 2001.
- Dirección General de la Vivienda, la Arquitectura y el Urbanismo. Guía técnica de accesibilidad en la edificación 2001. Ministerio de Fomento, Centro de Publicaciones. Madrid, Spain. 2001.
- Government of Malaysia. Malaysian Code of Practice on the Accessibility and Mobility of Persons with Disabilities. Malaysia. 1991.
- Housing and Building Research Institute and Bangladesh Standards and Testing Institute. Bangladesh National Building Code. Housing and Building Research Institute and Bangladesh Standards and Testing Institute. Dhaka, Bangladesh. 2003.
- Instituto Uruguayo de Normas Técnicas, Comité Especializado de Normalización, sobre Accesibilidad al Medio Físico. GUIA UNIT 200:2004 Accesibilidad de las personas al entorno edificado - Niveles de accesibilidad recomendados. Instituto Uruguayo de Normas Técnicas, Comité Especializado de Normalización, sobre Accesibilidad al Medio Físico. Montevideo, Uruguay. 2004.

- Oficina de Representación para la Promoción e Integración Social para Personas con Discapacidad, de la Presidencia de la República. Recomendaciones de Accesibilidad. Oficina de Representación para la Promoción e Integración Social para Personas con Discapacidad, de la Presidencia de la República. México, D.F. México. 2001.

- Minister for the Environment. Building Regulations: Technical Guidance Document M- Access for People with Disabilities. Ireland, 200.

- Pravilnik o uslovima za planiranje i projektovanje objekata u vezi sa nesmetanim kretanjem dece, starih, hendikepiranih i invalidnih lica, „Službeni glasnik RS“ br. 44/95 i 16/07 (prevod na engleski jezik Vera Knežević, 2008)

- The Swedish Board of Housing, Building and Planning, Building Regulation. Mandatory provisions and general recommendations. Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd). Föreskrifter till plan- och bygglagen (1987:10), Lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., Förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m., Förordningen (1993:1598) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar . BFS 1993:57 BBR 94:1. Ändrad i BFS 2005:17. The Swedish Board of Housing, Building and Planning. Sweden. 2005.

- The Swedish Board of Housing, Building and Planning. Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. BFS 2003:19 - HIN 1. The Swedish Board of Housing, Building and Planning. Sweden. 2003.

- The Swedish Board of Housing, Building and Planning. Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader. BFS 2004:15 ALM 1. The Swedish Board of Housing, Building and Planning. Sweden. 2004.

- United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA) and the Urban Management Department of the Lebanese Company for the Development and Reconstruction of Beirut Central District (SOLIDERE). Accessibility for the Disabled: A Design Manual for a Barrier Free Environment. Ministry of Social Affairs; National Committee for the Disabled and United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA) United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA). 1994.

